

Ανακαλύψτε τη Λέσβο

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Discover Lesvos

THEMATIC TOUR GUIDE

ΔΗΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ / MUNICIPALITY OF LESVOS

ΔΗΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ
MUNICIPALITY OF LESVOS

Η ΠΡΑΞΗ «ΠΡΟΒΟΛΗ - ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΛΕΣΒΟΥ - ΔΙΚΤΥΟΥ ΜΟΝΟΠΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ: "ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ ΣΤΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ"» ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΗΚΕ ΜΕ 70% (95% ΕΓΤΑΑ, 5% ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ) ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΞΟΝΑ 4 ΤΟΥ ΠΑΑ 2007-13 ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΤΡΟ 19 ΤΟΥ ΠΑΑ 2014-2020 (ΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ) ΚΑΙ ΜΕ 30% ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΕΣΒΟΥ.
Η ΠΡΑΞΗ ΕΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΣΤΟ ΤΟΠΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΤΑΛ Α.Ε. ΚΩΔ. ΟΠΣΑΑ 176262.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ (Π.Α.Α. 2014-2020)

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
LEADER

ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΕΡΓΑΣΙΑ
ΑΛΛΗΛΕΓΥΗ

ΟΤΑ - ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε

Ε.Ε. - ΕΓΤΑΑ:
Η ΕΥΡΩΠΗ ΕΠΕΝΔΥΕΙ ΣΤΙΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Ανακαλύψτε τη Λέσβο

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Discover Lesvos

THEMATIC TOUR GUIDE

ΔΗΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ
MUNICIPALITY OF LESVOS

Ανακαλύψτε τη Λέσβο

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Discover Lesvos

THEMATIC TOUR GUIDE

ΕΚΔΟΣΗ: ΔΗΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ

Συντονισμός Δημιουργικής ομάδας
Παναγιώτης Μυριτζής

Κείμενα

Παναγιώτης Μυριτζής

Καλλιτεχνική Επιμέλεια, Σελιδοποίηση

Χρήστος Παρασκευαΐδης

Φωτογραφίες

Αρχείο «Επικοινωνίας Αιγαίου Α.Ε.» ©, Αρχείο Εφημερίδας «Εμπρός» ©,
Χρήστος Παρασκευαΐδης ©

Θεματικό κεφάλαιο «Δίκτυο Πεζοπορικών Διαδρομών στη Λέσβο»
Κείμενα & Φωτογραφίες: Κυριάκος Συκάς, Χριστόφορος Μανδυλάς

Παραγωγή - Εκτύπωση του Τόμου
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ Α.Ε. - Μυτιλήνη

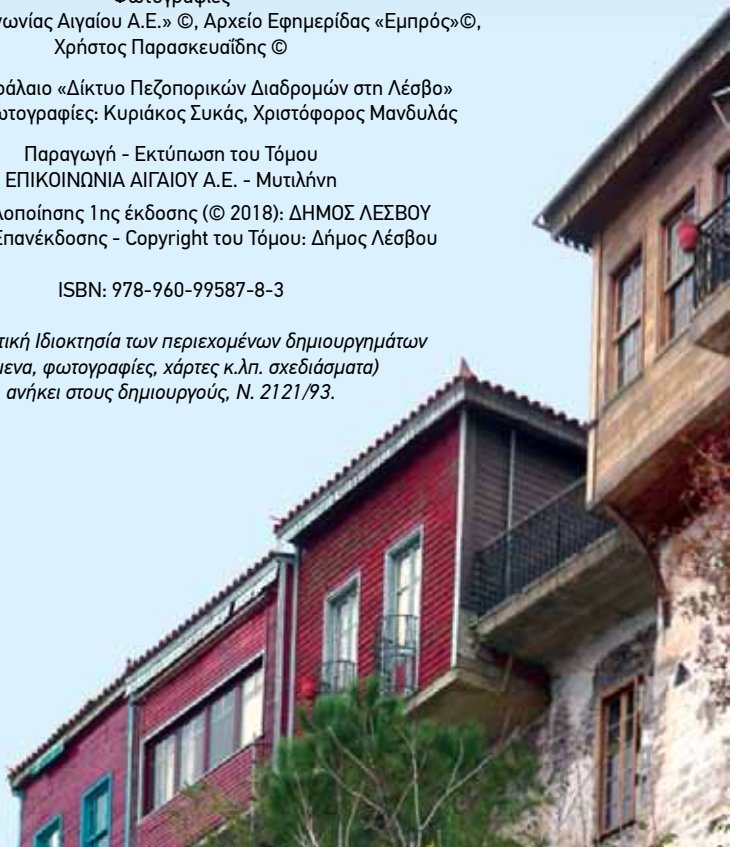
Φορέας Υλοποίησης 1ης έκδοσης (© 2018): ΔΗΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ
Δικαίωμα Επανεκδόσης - Copyright του Τόμου: Δήμος Λέσβου

ISBN: 978-960-99587-8-3

*Η Πνευματική Ιδιοκτησία των περιεχομένων δημιουργημάτων
(κείμενα, φωτογραφίες, χάρτες κ.λπ. σχεδιάσματα)
ανήκει στους δημιουργούς, Ν. 2121/93.*

Μήθυμνα
(Μόλιβος)
Mythimna
(Molyvos)

Περιεχόμενα / Contents

I.I. Μυθολογία - Ιστορία

Όνομασία του νησιού	10
Αναφορές από αρχαίους συγγραφείς (Όμηρο, Μύρσιλο, Θεόφραστο).....	12
Αρχαία ιστορία (7ος αι. π.Χ. - 3ος αι. μ.Χ.).....	13
Ελληνιστική και Ρωμαϊκή περίοδος.....	15
Επί Γατελούζων (Βυζαντινή περίοδος).....	16
Οθωμανική περίοδος.....	18
Νεώτεροι χρόνοι.....	20

I. Mythology – History

Name of the island	10
References by ancient authors (Homer, Myrsilus, Theophrastus)	12
Ancient History (7th Century BC – 3rd Century AD)	13
Hellenistic and Roman Periods	15
The Gattilusi (Byzantine Period)	16
Ottoman Rule	18
Modern Times	20

II. Φυσικός πλούτος

Πετρώματα.....	25
Χλωρίδα - πανίδα	26
Αλυκή Καλλονής.....	28
Υδροβιότοποι	30
Καστανιώνας.....	33
Γεωθερμικό δυναμικό (θερμές πηγές).....	36
Θερμές πηγές Λισβορίου.....	37
Θέρμα κόλπου Γέρας	37
Ιαματικά Πολιχνίτου	38
Λουτρόπολη Θερμής.....	39
Ελαιώνες	41

II. Natural Resources

Rocks	25
Flora-Fauna	26
The Kalloni Marsh	28
Wetlands	30
Chestnut Forest	33
Geothermal Resources (hot springs)	36
Hot Springs of Lisvori	37
Therma of Gera's Gulf	37
Thermal Spa of Polichnitos	38
Loutropolis Thermis	39
Olive groves	41

III. Τέχνες - Γράμματα -

Σημαντικές προσωπικότητες	44
Στρατής Μυριβήλης, Σαπφώ, Αλκαίος, Οδυσσεύς Ελύτης, Θεόφιλος Χατζημιχαήλ, Αργύρης Εφταλιώτης	

III. Arts – Literature –

Important persons.....	44
Stratis Myrivilis, Sappho, Alkaeus, Odysseas Elytis, Theophilos Chatzimichail, Argyris Eftaliotis	

Ανακαλύψτε
τη Λέσβο
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Discover
Lesvos
THEMATIC TOUR GUIDE

IV. Αρχιτεκτονική

Παραδοσιακοί οικισμοί.....	47
Αρχοντικά σπίτια	49
Βιομηχανική αρχιτεκτονική (ελαιοτριβεία, βυρσοδεψία, σαπωνοποιία).....	50

IV. Architecture

Traditional villages	47
Manor Houses	49
Industrial architecture (olive presses, tanning, soap-making)	50

V. Παράδοση - Γαστρονομία

Αγγειοπλαστική.....	52
Υφαντουργία.....	53
Ξυλόγλυπτα	54
Ελαιόλαδο.....	55
Τυροκομικά προϊόντα	56
Σαρδέλες Καλλονής	59
Ούζο	60
Τοπική μουσική και χοροί.....	62
Θρησκευτικά έθιμα - πανηγύρια.....	64

V. Tradition – Gastronomy

Pottery	52
Textiles	53
Wood Carving	54
Olive oil	55
Cheese products	56
Kalloni sardines	59
Ouzo	60
Local music and dances	62
Religious customs – feasts	64

VI. Μουσεία – Ναοί – Μοναστήρια –

Αρχαιολογικοί χώροι	
Μουσείο Φυσικής Ιστορίας –	
Απολιθωμένο Δάσος – Σιγρίου.....	66
Αρχαιολογικό Μουσείο (παλιό - νέο)	67
Μουσείου Θεόφιλου Χατζημικαήλ –	
Μοντέρνας Τέχνης – Βιβλιοθήκη Τεριάντ	68
«Τα Κάστρα Μας»:	
Μυτιλήνης – Κάστρο Μήθυμνας – Σιγρίου	71
Αρχαίο Θέατρο – Ρωμαϊκό Υδραγωγείο	72
Αρχαίος Ναός της Κλοπεδής	
(Αγία Παρασκευή)	73

VI. Museums – Churches – Monasteries –

Αρχαιολογικοί χώροι	
Natural History Museum –	
Petrified Forest – Sigi	66
Archaeological Museum (old-new)	67
Theophilos Museum of Folklore Art –	
Modern Art – Tériade Library	68
'Our Castles':	
Castle of Mytilini – Castle of Mithymna	
– Castle of Sigi	71
Ancient Theatre – Roman Aqueduct	72
Klopedi Sanctuari (Agia Paraskevi)	73

Περιεχόμενα / Contents

Αρχαίος Ναός των Μέσων (Αγία Παρασκευή).....	74
Ιερές Μονές:	
I.M. Αγίου Ραφαήλ	75
I.M. Ταξιάρχη Μιχαήλ (Μανταμάδος)	75
I.M. Λειμώνος – Αγίου Ιγνατίου	76
I.M. Ψηλού	78
Ιεροί Ναοί:	
Μητροπολιτικός Ναός Αγίου Αθανασίου	79
Ναός Αγίου Θεράποντα	81
Αγίων Θεοδώρων	81
Παναγία Αγίας Σιών	
(Αγιάσος)	82
Παναγιά Γλυκοφιλούσα	83
Παναγία Γοργόνα (Σκάλα Συκαμιάς).....	84

Temple of Messon (Agia Paraskevi)	74
Monasteries:	
Monastery of Agios Raphael	75
Monastery of Taxiarchis Michail (Mantamados) ...	75
Monastery of Agios Ignatios – Leimonos	76
Monastery of Ipsilos	78
Churches:	
Metropolitan Church of Agios Athanassios	79
Church of Agios Therapontas	81
Saints Theodoron	81
Panagia of Agia Sion (Our Lady Mary of Zion)	
Agiasos	82
Panagia Glykofiloussa	83
Panagia Gorgona (Skala Sykamias)	84

VII. Σημαντικές πόλεις και χωριά

Δ.Ε. Αγίας Παρασκευής	87
Δ.Ε. Αγιάσου	87
Δ.Ε. Γέρας	87
Δ.Ε. Ερεσού - Αντίσσης	88
Δ.Ε. Ευεργέτουλα	89
Δ.Ε. Καλλονής	90
Δ.Ε. Λουτροπόλεως Θερμής	91
Δ.Ε. Μανταμάδου	91
Δ.Ε. Μήθυμνας	92
Δ.Ε. Μυτιλήνης	92
Δ.Ε. Πέτρας	94
Δ.Ε. Πλωμαρίου	95
Δ.Ε. Πολινίτου	95

VII. Important cities and villages

Municipal Unit of Agia Paraskevi	87
Municipal Unit of Agiasos	87
Municipal Unit of Geras	87
Municipal Unit of Eresos – Antissa	88
Municipal Unit of Evergetoula	89
Municipal Unit of Kalloni	90
Municipal Unit of Loutropoli Thermis	91
Municipal Unit of Mantamados	91
Municipal Unit of Mithymna	92
Municipal Unit of Mytilini	92
Municipal Unit of Petra	94
Municipal Unit of Plomari	95
Municipal Unit of Polichnitos	95

VIII. Παραλίες

Βατερά	99
Σκάλα Ερεσού	100
Άγιος Ισίδωρος	100
Σκάλα Πολινίτου	101
Άγιος Ερμογένης	102
Τάρτι	102
Εφταλού	103
Τσόνια, Μανταμάδος	105
Πέτρα	105
Άναξος	105

VIII. Beaches

Vatera	99
Skala Eresou	100
Agios Isidoros	100
Skala Polichnitos	101
Agios Ermogenis	102
Tarti	102
Eftalou	103
Tsonia, Mantamados	105
Petra	105
Anaxos	105

IX. Ιδιαίτερου φυσικού κάλους διαδρομές

1. Μυτιλήνη → Μανταμάδος → Συκαμιά → Μόλυβος	108
2. Καλλονή → Άντισσα → Σίγρι → Ερεσός → Μεσότοπος	116
3. Γέρα → Μυτιλήνη → Πλωμαρί	124

IX. Trekking routes of exquisite beauty

1. Mytilini → Mantamados → Sykamia → Molyvos	108
2. Kalloni → Antissa → Sigri → Eresos → Messotopos	116
3. Gera → Mylies → Plomari	124

X. Δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών στη Λέσβο

Πεζοπορία στη Λέσβο	136
Δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών στη Λέσβο	140
Βόρεια Λέσβος	142
Δυτική Λέσβος	148
Κεντρική Λέσβος	152
Ανατολική Λέσβος	156
Νότια Λέσβος	160

X. Trekking trails network of Lesbos

Trekking in Lesbos	136
Trekking trails network of Lesbos	140
Northern Lesbos	142
Western Lesbos	148
Central Lesbos	152
Eastern Lesbos	156
Southern Lesbos	160

Ασώματος
Asomatos

Μυθολογία - Ιστορία

Mythology – History

Μυτιλήνη
Βόρειο
Λιμάνι
Mitilini
The north
port

Ονομασία του νησιού

Το νησί είχε πολλά προϊστορικά ονόματα, όπως: Ιμερτή (λαχταριστή), Λάσσια (με πυκνά δάση), Αιγερία (το μέρος των ηλιοκαμένων ανθρώπων), Αιθιοπία (ξεραμένο από τον ήλιο νησί) και Μακαρία, το οποίο ήταν το όνομα του μυθικού αρχηγού της φυλής, του Μακάρα, γιου του ήλιου.

Name of the island

The island has had many prehistoric names like: Imerti (beloved), Lassia (with thick forests), Aigeria (place of sunbathed people), Ethiopia (sun-dried island) and Macar, which was the name of the mythical chief of the tribe, Makaras, son of the sun.

Another source mentions that there

Άλλη πηγή λέει ότι υπήρχε μια περιοχή στο νησί, γνωστή ως Λέσβος και ότι το νησί πήρε το όνομά του από εκεί. Αυτή η περιοχή βρισκόταν κατά πάσα πιθανότητα στην περιοχή του Λισβορίου, εκεί όπου σημαντικά προϊστορικά ερείπια έχουν βρεθεί στην περιοχή Κουρτήρ, στην παραλία της Καλλονής. Αλλά το όνομα του νησιού αποδίδεται επίσης στην εκπληκτική φυσική ομορφιά του.

was a region on the island known as Lesbos and that the island took its name from there. In all probability this region was located at Lisvorio where important prehistoric ruins have been found in the Kourtir area, at the beach of Kalloni. However, the name of the island is also attributed to its extraordinary natural beauty.

Αναφορές από αρχαίους συγγραφείς

Για τη Λέσβο υπάρχουν αναφορές και στα ομηρικά έπη. Κατά τη διάρκεια των πρώτων χρόνων του Τρωικού πολέμου, ο Οδυσσέας πολέμησε και νίκησε το βασιλιά Φίλομειδη. Ο Αχιλλέας επιτέθηκε στο νησί πολλές φορές. Κατά τη διάρκεια μίας από αυτές τις εισβολές στη νότια ακτή, αιχμαλώτισε την όμορφη Βρισηίδα και εξοργίστηκε όταν ο Αγαμέμνωνας τού την πήρε. Ο Όμηρος αναφέρει ότι οι 7 γυναίκες που ο Αγαμέμνωνας προσέφερε στον Αχιλλέα για να κατευνάσει την οργή του, ήταν από τη Λέσβο και «ξεπερνούσαν σε ομορφιά ολόκληρο το γυναικείο είδος».

Ο ποιητής Παρθένιος αφηγείται ότι ο Αχιλλέας κατάφερε να παραβιάσει τα ισχυρά τείχη της Μήθυμνας με τη βοήθεια της προδοσίας της κόρης του βασιλέα Πειδικίδη.

Σύμφωνα με τον ιστορικό Μύρσιλο, υπήρχε ένα σημαντικό ιερό του Απόλλωνα στο όρος Λεπέτυμνος. Αυτός και η Άρ-

References from ancient writers

(Homer, Myrsilos, Theophrastus)

Lesvos is also mentioned in Homer's poems. During the first years of the Trojan War Odysseus fought and overcame king Philomedes. Achilles attacked the island many times and during one of these attacks on the southern shore he imprisoned beautiful Briseis. He was enraged however when Agamemnon took her away from him. Homer mentions that the 7 women Agamemnon offered Achilles to placate his anger were from Lesvos and 'they surpassed in beauty the entire female kind'.

Poet Parthenios recounts that Achilles managed to conquer the strong walls of Mithymna with the help of the traitor daughter of king Peidikidis.

According to historian Myrsilos, on Mount Lepetymnos there was an important temple of Apollo where he and Artemis were enjoying particular

Μήθυμνα
(Μόλυβος)
Mythimna
(Molyvos)

τεμεις τύγχαναν ιδιαίτερης λατρείας από το λαό της Λέσβου.

Ο Θεόφραστος αναφέρει ότι ο αστρολόγος Ματρικέτας είχε το παρατηρητήριο του στην κορυφή του όρους Λεπέτυμνος. Σύμφωνα με άλλη αρχαία παράδοση, ο τάφος του ομηρικού ήρωα Παλαμίδα, του εφευρέτη των γραμμάτων και των αριθμών, ήταν στις πλαγιές του ίδιου βουνού.

Αρχαία ιστορία

(7ος αι. π.Χ.-3ος αι. μ.Χ.)

Το νησί της Λέσβου κατοικείται από το 3300 π.Χ. από τους Πελασγούς, τους Λέλεγες και τους Τυρρηνοί. Αργότερα, γύρω στο 1400 π.Χ., έρχονται από την κεντρική Ελλάδα οι Αιολείς και γύρω στο 1000 π.Χ., οι Αχαιοί από την Πελοπόννησο. Σ' αυτούς οφείλεται η ίδρυση της «λεσβιακής εξαπόλης», αποτελούμενης από τη Μυτιλήνη, την Άντισσα, την Πύρρα, την Αρίσβη, τη Μήθυμνα και την Ερεσό.

Παρά την τυραννική διακυβέρνηση της Μυτιλήνης από το γένος των Πενθιλιδών,

worship.

Theophrastus mentions that astrologer Matriketas had his observatory at the summit of Mount Lepetymnos. According to another ancient lore, the grave of Palamedes, the Homeric hero and founder of writing and numbers, was on the slopes of this mountain.

Ancient History

(7th century BC - 3rd century AD)

The island of Lesbos has been inhabited since 3300 BC by Pelasgians, the Leleges and the Tyrrheneans. Later, around 1400 BC, the Aeolians arrive from central Greece and around 1000 BC the Achaeans from the Peloponnese. They are the ones that founded the 'Lesbian Hexapolis' (six cities) consisting of Mytilini, Antissa, Pyrra, Arisvi, Mithymna and Eresos.

Despite the tyrannical rule by the family of Penthelides in Mytilini, the

Σκάλα
Ερεσού
Skala
Eresos

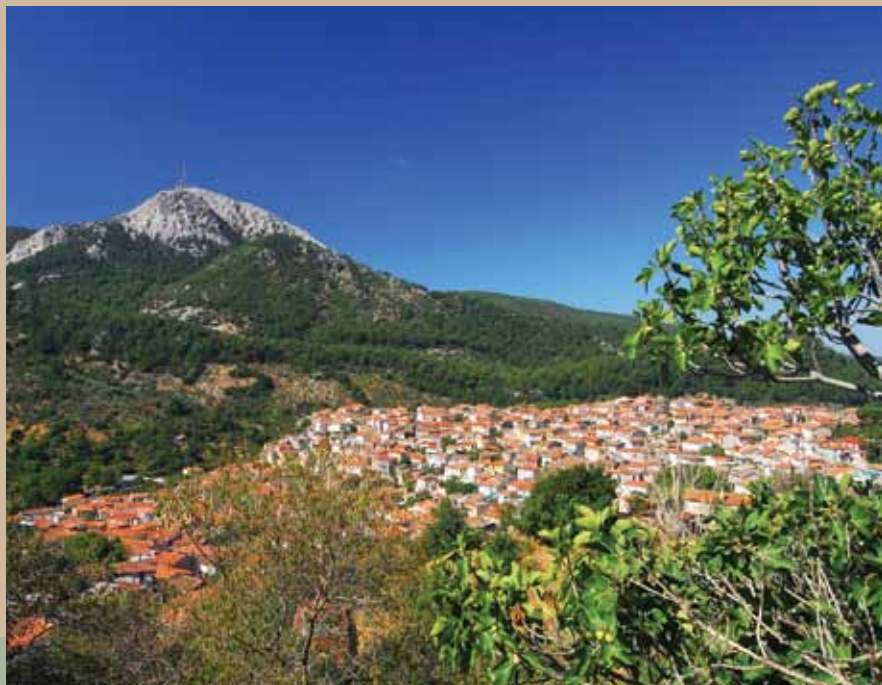

ο 7ος και ο 6ος αι. π.Χ., συνιστούν περίοδο υψίστης ακμής για τη Λέσβο. Μέσα από αντίξοες πολιτικές συνθήκες και κοινωνικές ανακατατάξεις διακρίθηκαν σημαντικές προσωπικότητες, όπως ο Πιπτακός, ένας από τους επτά σοφούς της αρχαιότητας.

Γύρω στο τέλος του 6ου αι. π.Χ., η Λέσβος λεηλατήθηκε από τους Πέρσες. Έκτοτε το νησί χάνει την αυτονομία του και υφίσταται σειρά αλλεπάλληλων επιδρομών και συγκρούσεων. Μετά το τέλος των περσικών πολέμων και τη νίκη των Ελλήνων, οι λεσβιακές πόλεις έγιναν μέλη της Α΄ Αθηναϊκής Συμμαχίας και αργότερα πήραν ενεργό μέρος στα γεγονότα του Πελοποννησιακού Πολέμου. Το 428 π.Χ., η αποστασία των Μυτιληνίων από την Α΄ Αθηναϊκή Συμμαχία είχε ως αποτέλεσμα τη σφαγή του ανδρικού πληθυσμού της πόλης και τον εξανδραποδισμό του άμαχου πληθυσμού.

7th and 6th centuries BC are a period of great glory in Lesbos. In the course of adverse political conditions and social reorganisation, important people like Pittakos, one of the Seven Sages of ancient times, distinguished themselves.

Close to the end of the 6th century BC, Lesbos was pillaged by the Persians. Since then the island lost its autonomy and experienced repeated attacks and battles. After the end of the Persian wars and the triumph of the Greeks, the cities of Lesbos became members of the Delian League and later on they took an active part in the events of the Peloponnesian War. In 428 BC the revolt of the Mytilinians against the Delian League resulted in the slaughter of the male population of the city and the enslavement of the civilian population.

Αγιάσος
Agiasos

Ελληνιστική και Ρωμαϊκή περίοδος

Κατά την Ελληνιστική περίοδο, η Λέσβος βρισκόταν υπό την επιρροή της Μακεδονικής κυριαρχίας και αργότερα των Πτολεμαίων. Μάλιστα το 88 π.Χ., η Λέσβος συμπαράταχθηκε με το βασιλιά του Πόντου, Μιθριδάτη, με σκοπό να εκδιώξει τους Ρωμαίους από την περιοχή του Αιγαίου. Η αποτυχημένη αυτή προσπάθεια οδήγησε σε κατάληψη του νησιού και σε κυρώσεις από τους Ρωμαίους.

Κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο, η Λέσβος γνώρισε οικονομική άνθηση. Μάρτυρες ευημερίας εκείνης της εποχής αποτελούν οι πλούσιες οικοδομές με τα μεγαλειώδη ψηφιδωτά, που κοσμούν τα αρχαιολογικά μουσεία της πόλης της Μυτιλήνης. Επίσης, τα μνημειώδη δημόσια έργα που κατασκευάστηκαν την ίδια εκείνη περίοδο, όπως το αρχαίο θέατρο της Μυτιλήνης, που θα εντυπωσιάσει το Ρωμαίο αυτοκράτορα Πομπήιο, και το υδραγωγείο στη Μόρια, που θα υδροδοτήσει την πρω-

Hellenistic and Roman Period

During the Hellenistic period Lesbos was under the influence of the Macedonian and later of the Ptolemaic dominance. Indeed, in 88 BC Lesbos allied itself with the king of Pontus Mithridates in an effort to force the Romans out of the Aegean Sea. This failed attempt led to the occupation of the island and to penalties by the Romans.

During the Roman period the economy of Lesbos flourished. Testimonies to the prosperity of that period are the elaborate buildings with the magnificent mosaics that bejewel the archaeological museums of Mytilini. It is also evident from the monumental public projects carried out during that same period like the ancient theatre of Mytilini that impressed the Roman emperor Pompey the Great, and the aqueduct in Moria that supplied the

Πλωμάρι
Plomari

τεύουσα της Λέσβου. Το νησί εξακολουθούσε να ακμάζει και κατά την Παλαιοχριστιανική περίοδο, όπως μαρτυρά η ύπαρξη των δύο επισκοπών (Μυτιλήνης και Μηθύμνης).

Επί Γατελούζων (Βυζαντινή περίοδος)

Κατά τη Βυζαντινή περίοδο, η Λέσβος ανήκε διοικητικά στην επαρχία νήσων με πρωτεύουσα τη Ρόδο. Μετά την εισαγωγή της θεματικής οργάνωσης της αυτοκρατορίας, η Λέσβος εντάχθηκε στο ναυτικό «θέμα» της Σάμου. Την ίδια περίοδο χρησιμοποιήθηκε και ως τόπος εξορίας προσωπικώτων του δημόσιου βίου της αυτοκρατορίας, διακρίθηκε όμως για την οργανωμένη πνευματική ζωή με επίκεντρο την επισκοπή και τα μοναστικά κέντρα του νησιού.

Το 1354, τη διοίκηση της Λέσβου ανέλαβε η γενοβέζικη οικογένεια των Γατε-

λούζων. The island continued to thrive during the Early Christian period as well, as we can see from the existence of the two dioceses (Mytilini and Mithymna).

The Gattilusi (Byzantine Period)

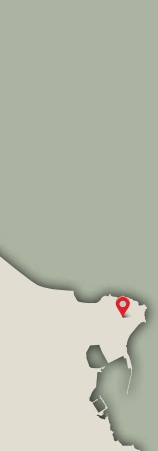
During the Byzantine period, Lesbos belonged administratively to the province of islands with Rhodes as capital. After the introduction of the thematic organisation of the empire, Lesbos was included in the marine 'theme' of Samos. During the same periods it was also used as an exile place for public figures of the empire. It was distinguished however for the organised spiritual life centring on the diocese and the monastic centres of the island.

Πέτρα
Petra

λούζων, καθώς το νησί δόθηκε ως προίκα από το Βυζαντινό αυτοκράτορα Ιωάννη Ε΄ Παλαιολόγο στο Φραγκίσκο Γατελούζο, ο οποίος παντρεύτηκε την αδελφή του αυτοκράτορα, Μαρία. Η εποχή της ηγεμονίας των Γατελούζων, η οποία διήρκεσε πάνω από 100 χρόνια, ανήκει στις ιστορικές περιόδους της Λέσβου, που μπορούν να αποτιμηθούν θετικά, καθώς οι Γενοβέζοι ηγεμόνες διοίκησαν συνετά, σεβόμενοι τη θρησκεία και τα έθιμα του ντόπιου πληθυσμού και συνετέλεσαν στην οικονομική ανάπτυξη του νησιού. Οι Γατελούζοι άλλωστε πέρασαν από τη Λέσβο περισσότερο ως «εμπορικοί αντιπρόσωποι» παρά ως κατακτητές, καθώς χρησιμοποίησαν το νησί ως ορμητήριο για τις εμπορικές τους αποστολές στη Συρία και την Αίγυπτο και ως διαμετακομιστικό εμπορικό σταθμό προς τις άλλες κτήσεις τους στον Εύξεινο Πόντο.

In 1354 the administration of Lesbos is taken on by the Venetian family of Gattilusi, as the island was given as dowry by John V Palaiologos to Francis Gattilusi who married Mary, the sister of the emperor. The period of the Gattilusi rule lasted over 100 years and it belongs to the historical periods of Lesbos that can be rated as positive, as the Venetian leaders ruled wisely, respecting the religion and the customs of the local population and they contributed to the economic development of the island. After all, the Gattilusi passed from Lesbos more as 'commercial agents' than as conquerors, using the island as the home base for their commercial transactions in Syria and Egypt as well as a transit station towards their other domains at the Black Sea.

Μυτιλήνη
Το κάστρο
Mitilini
The Castle

Οθωμανική περίοδος

Οι Γατελούζοι παρέδωσαν το νησί στο Μωάμεθ Β΄ τον Πορθητή το 1462. Κατά την πρώτη περίοδο της Τουρκοκρατίας, ο πλη-

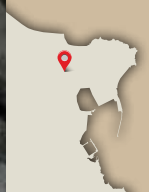
Ottoman Period

The Gattilusi surrendered the island to Mehmed the Conqueror in 1462. During the first period of the Turk occupation

Μυτιλήνη
Το «Γενί Τζαμί»
Mitilini
"Yeni Cami"

Εσωτερικό
από τούρκικο
λουτρό
Turkish
hamam
interior

θυσμός μειώθηκε σημαντικά, καθώς μετά την κατάληψη του νησιού, 10.000 Λέσβιοι μεταφέρθηκαν στην Κωνσταντινούπολη για να ενισχύσουν τον πληθυσμό της, στο πλαίσιο της πολιτικής της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η δημογραφική αφάιμαξη της Λέσβου επαναλήφθηκε δύο χρόνια αργότερα (1464), μετά την αποτυχημένη ναυτική επιχείρηση του Βενετού ναυάρχου Τζουστινιάνι, ενώ οι επιδρομές των πειρατών και των Βενετών επιδείνωσαν την κατάσταση. Οι επανειλημμένες προσπάθειες των δυτικών να καταλάβουν το νησί λόγω της στρατηγικής του θέσης, είχαν ως αποτέλεσμα να ενταθεί η τουρκική σκληρότητα κατά τους δύο πρώτους αιώνες της Τουρκοκρατίας.

Οι δοκιμασίες αυτές δεν έκαμψαν ωστόσο το ηθικό των κατοίκων και, παρά τη δυσμενή για εξέγερση, γεωγραφική θέση του νησιού, η συμβολή των Λεσβίων υπήρξε αξιόλογη στις επιχειρήσεις της Πελοποννήσου και της Στερεάς Ελλάδας κατά την Επανάσταση του 1821. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 1839, η διοικητική μεταρρύθμιση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κατήργη-

the population was reduced drastically as after the island was conquered, 10.000 Lesbians were transferred to Istanbul to increase its population as part of the Ottoman Empire policy. The demographic bleeding of Lesvos was repeated two years later (1464), after the failed marine operation by Venetian admiral Justiniani, while the attacks from pirates and the Venetians exacerbated the situation. The repeated attempts of westerners to take over the island because of its strategic position resulted in intensifying the Turkish cruelty during the first two centuries of the Turkish occupation.

These ordeals however did not break the morale of the people and despite the unfavourable geographical position of the island for participating in a revolution, the contribution of the Lesbians in the campaigns of the Peloponnese and the Central Greece Region during the Revolution for independence in 1821 was considerable. It is worth noting that in 1839 the

Μυτιλήνη
Τσαρσί
χαράμ
Mytilini
Çarşı
Hamam

σε το μονοπώλιο των ναζιρηδων (Οθωμανών αξιωματούχων) στο εμπόριο των τοπικών προϊόντων, δημιουργώντας έτσι τις προϋποθέσεις ανάπτυξης του ελληνικού στοιχείου στον οικονομικό κυρίως τομέα. Τα χρόνια που ακολούθησαν, χαρακτηρίζονται από την ενίσχυση της ελαιοκαλλιέργειας, την οργάνωση του εμπορίου λαδιού, την ανάπτυξη της βιομηχανίας και του εξαγωγικού εμπορίου. Παράλληλα, η παιδεία άνθισε, δημιουργώντας κατάλληλες προϋποθέσεις για πολιτιστική και κοινωνική αναβάθμιση.

Νεώτεροι χρόνοι

Η δύσκολη περίοδος της Οθωμανοκρατίας στη Λέσβο, έληξε το 1912. Στις 8 Νοεμβρίου απελευθερώθηκε η Μυτιλήνη και ένα μήνα αργότερα το υπόλοιπο νησί. Με τη Μικρασιατική Καταστροφή και τη διακοπή των σχέσεων του νησιού με τα μικρασιατικά παράλια, τελείωσε και η περίοδος ακμής του.

Το 1922 μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, η Λέσβος υπήρξε τόπος εγκατάστασης προσφύγων. Η μαζική έλευση προ-

administrative reform of the Ottoman Empire abolished the monopoly of the naseers (Ottoman officers) in the commerce of local products, creating this way the conditions for the development of the Greeks, mainly in the economy sector. The years that followed were characterised by the growth of olive tree cultivation, the organised commerce of olive oil and the development of industry and exports. At the same time education flourished providing the setting for cultural and social improvement.

Later years

The difficult period of the Ottoman occupation in Lesbos ended in 1912. Mytilini was liberated on November 8 and the rest of island one month later. With the Asia Minor Catastrophe and the cessation of the island's connection to Asia Minor, the peak period came to an end.

In 1922, after the Asia Minor Catastrophe, Lesbos became a refugee settlement. The massive advent of

Μυτιλήνη
Το άγαλμα
της Ελευθερίας
Mytilini
the statue
of Liberty

σφύγων αναδιοργάνωσε τις κοινωνικές δομές και την κατανομή του πληθυσμού, ενώ οδήγησε το νησί σε οικονομική άνθηση λόγω της κοσμοπολίτικης σκέψης και των γνώσεων που έφεραν οι πρόσφυγες πάνω σε όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Η Λέσβος με τη Συνθήκη της Λωζάνης (1923), παραχωρήθηκε οριστικά στην Ελλάδα.

Το 1941, το νησί παραδίδεται στα γερμανικά στρατεύματα. Το 1944 η Γερμανική Κατοχή λαμβάνει τέλος, μετά από τρία χρόνια πείνας, δυστυχίας και κακοπάθειας. Στα χρόνια μετά τον εμφύλιο, οι πολιτικές διώξεις και η οικονομική καχεξία οδηγούν σε μεγάλο κύμα εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης, με αποτέλεσμα τη δραματική μείωση του πληθυσμού και την ερήμωση αρκετών οικισμών του νησιού. ●

refugees restructured the social web and the distribution of population while it led the island to an economic flourish thanks to the knowledge and cosmopolitan way of thinking bequeathed by refugees on all aspects of economic activity. With the Treaty of Lausanne in 1923 Lesbos was given to Greece permanently.

In 1941 the island capitulates to the German army. In 1944 the German occupation ends, after three years of famine, misery and suffering. In the years after the Civil War, the political persecutions and the economic depression lead to a wave of internal and external migration resulting in the dramatic reduction of the population and desolation of several villages of the island. ●

Μεσότοπος
Mesotopos

Φυσικός πλούτος / Natural resources

Κρυφή
Παναγιά
Kryfti
Panagia

Πετρώματα

Πριν από εκατομμύρια χρόνια, η έκρηξη ενός ηφαιστείου ήταν η αιτία δημιουργίας του Απολιθωμένου Δάσους της Λέσβου, ενός από τα ομορφότερα φυσικά μνημεία της γεωλογικής της κληρονομιάς, που αξίζει να επισκεφθεί κανείς όταν βρεθεί στο νησί.

Τα παλαιότερα στρώματα πετρωμάτων βρίσκονται στην περιοχή του κόλπου της Γέρας και στην περιοχή του Σιγρίου και του Γαββαθά.

Είναι πετρώματα περμοτριάδικής ηλικίας και είναι σχιστόλιθοι, χαλαζίτες, φυλλίτες και μεταψαμμίτες, που εναλλάσσονται με μάρμαρα και κρυσταλλικούς ασβεστόλιθους. Πάνω σε αυτά βρίσκονται οφιολιθικά πετρώματα του Μεσοζωικού αιώνα. Τα δύο τρίτα της Λέσβου καλύπτονται από ηφαιστειακά πετρώματα, κυρίως ανδεσίτες, ρυόλιθους, ηφαιστειακό τόφφο και στάχτη.

Rocks

The explosion of a volcano three million years ago caused the formation of the Petrified Forest, one of the most striking natural monuments of the geological heritage of Lesbos, well worth visiting when one is in Lesbos.

The oldest strata are in the region of the Gera Gulf and also at Sigri and Gavatha.

They are rocks of permian-triassic age and they are schist, quartzite, phyllite and metasandstone alternating with marble and crystalline limestone. On top there are ophiolitic rocks from the Mesozoic Era. Two thirds of Lesbos is covered by volcanic rocks, mainly andesite, rhyolite, tuff and ash.

θαλάσσιο
Πάρκο
Απολιθωμένου
Δάσους
Νησιώπης
(Σίγρι)
Marine
Petrified
Forest Park of
Nissioipi
(Sigri)

Ελαιώνες
στον Κόλπο
της Γέρας
Olive
groves
in Gulf
of Gera

Χλωρίδα - πανίδα

Η Λέσβος, λόγω και του μεγέθους της, έχει μια σπάνια ποικιλία χλωρίδας και πανίδας, για τα δεδομένα ενός νησιού. Το ένα τρίτο περίπου του νησιού καλύπτεται από τον ελαιώνα, με τους ειδικούς να ανεβάζουν τον αριθμό των ελαιοδέντρων στα 11.000.000. Ένα άλλο μεγάλο κομμάτι του νησιού στο κεντρικό τμήμα του, με κάποιες εισχωρήσεις όμως, που κατά τόπους φτάνουν στις παραλίες, καλύπτεται από πευκοδάσος, κατά κύριο λόγο από την ποικιλία «τραχεία πεύκη». Τέλος, το δυτικό τμήμα του νησιού είναι άνυδρο και το κύριο χαρακτηριστικό του είναι οι μεγάλες χορτολιβαδικές εκτάσεις που εξηγούν και τη μεγάλη άνθιση της κτηνοτροφίας στην περιοχή. Σύμφωνα με μελέτη του δασολόγου τέως Διευθυντή Δασών του νησιού, κ. Σεραϊδή, στο νησί πρέπει να απαντώνται περισσότερα από 1.000 είδη βλάστησης, με τη μεγαλύτερη ποικιλία να συγκεντρώνεται γύρω από τον ορεινό όγκο του Ολύμπου. Υπάρχουν ξεχωριστά είδη βλάστησης, ίσως και

Flora and fauna

Thanks partly to its size, Lesvos has a variety of flora and fauna rare for an island. About one third of the island is covered by the olive grove, with experts estimating the number of olive trees to 11,000,000. A different, big part of the island in the centre –which intrudes however and occasionally it reaches the beaches– is covered by a pine forest, consisting mainly of the Turkish pine variety. Finally the western part of the island is dry and its main characteristic is the grasslands which explain the robust livestock breeding in the area. According to a study of forester and former Forest Director of the island Mr. Seraidis, there might be more than 1,000 botanical species on the island with the biggest variety of them around the Olympos massif. There are special types of vegetation, possibly unique, like wild orchids or

μοναδικά, όπως οι άγριες orchidées ή το ροδόδεντρο στην περιοχή της Πτερούντας, το μοναδικό γλυκάνισο, τα ρεβίθια, το ξεχωρι-

the rhododendron in the Pterounta region, the special aniseed, the chickpeas, the distinct wheat but also

**Ορχιδέα
στο Ντίπι
Orchid
in Dipsi**

**Ροδόδενδρο
Rhododendron
Luteum Sweet**

Βελανιδιές
Oak trees

στό σάρι, αλλά και τα κρεμμύδια στην περιοχή του Λισβορίου, το κρινάκι της παραλίας των Βατερών, ο καστανιώνας της περιοχής Αγιάσου και τόσα άλλα.

Αναφορικά με την πανίδα, λεπτομερειατική καταγραφή υπάρχει από το φυσιοδίφη γιατρό Μάκη Αξιώτη, ο οποίος καταγράφει με ακρίβεια, ζώα θηλαστικά και ερπετά, με μερικά είδη να είναι μοναδικά σε παγκόσμιο επίπεδο. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στους μεγάλους σχετικά πληθυσμούς της νησιωτικής πέρδικας chukar, που συναντώνται ως επί το πλείστον στο δυτικό τμήμα του νησιού. Σε σχέση με τα αποδημητικά πτηνά, κυρίως υδρόβια και παρυδάτια, που πέρα από φυσιολογικό, η παρουσία τους προσελκύει και τουριστικό ενδιαφέρον, λεπτομερέστερη αναφορά γίνεται παρακάτω στην παράγραφο περί των υδροβιοτόπων.

Αλυκή Καλλονής

Η Αλυκή βρίσκεται 3,5 χλμ. νοτιοανατολικά της Καλλονής. Συμπεριλαμβάνεται στην εθνική απογραφή με κωδικό GR411324000 (Ζαλίδης & Ματζαβέλας 1994) και στην

the onions in Lisvori, the sea daffodil at the Vatera Beach, the chestnut forest in the Agiasos region and so many more.

As for the fauna, there is a detailed list by naturalist doctor Michael Axiotis who records meticulously mammals and reptiles with some species unique in the world. We should make special reference to the relatively large population of chukar partridge found mostly in the west part of the island. For the migratory birds, mainly water and shorebirds which apart from the scientific interest, their presence also attracts tourist interest, there is a more detailed account further down in the paragraph about wetlands.

The Marsh of Kalloni

The Marsh is located 3.5Km southeast of Kalloni. It is included in the national inventory with the code GR411324000 (Zalidis & Matzavelas

Αλυκές
Κόλπου
Καλλονής
The Marsh
of Kalloni

απογραφή του WWF Ελλάς για τους υγρότοπους του Αιγαίου (Κατσαδωράκης & Παράγαμιάν 2007). Πρόκειται για ένα σύστημα υγροτόπων, που περιλαμβάνει τη βιομηχανική αλυκή, υγρολίβαδα, αλμυρόβαλτους και παράκτιες θίνες. Η Αλυκή περιβάλλεται από ανάχωμα και στραγγιστική τάφρο μέσω της οποίας τα γλυκά ύδατα παροχετεύονται στη θάλασσα στη νότια παραλία και στα νοτιοανατολικά στην εκβολή του ρύακα Μυλοποτάμου (LES021). Η Αλυκή, έχοντας έκταση 4,6 τ.χλμ., είναι ο μεγαλύτερος υγρότοπος της Λέσβου. Είναι επίσης και από τους καλά μελετημένους (Μανδylάς & Καρδακάρη 1998, 2000). Αν και ο υγρότοπος είναι πολύ τροποποιημένος και συρρικνωμένος, εξακολουθεί να είναι πολύ σημαντικός λόγω μεγέθους και θέσης, έντονης οριζόντιας ετερογένειας, υψηλής ποικιλίας πουλιών και πολλών φωλιάζοντων ειδών.

1994) and in the WWF Hellas inventory for the wetlands of the Aegean Sea (Katsadorakis & Paragamian 2007). It is a wetland system that includes the industrial marsh, wet meadows, salt marshes and coastal dunes. The Marsh is surrounded by embankments and a drainage ditch through which the fresh water is directed to the sea at the southern beach and to the southeast at the mouth of Mylopotamos Creek (LES021). The Marsh, with an area of 4.6Km is the biggest wetland of Lesvos. It is also very well organised (Mandilas & Kardaraki 1998, 2000). Even though the wetland has been changed and downsized, it is still very important because of its size and position, the strong horizontal diversity, the great variety of birds and many burrowing species.

Κόλπος
Καλλονής
Gulf
of Kalloni

Υδροβιότοποι

Στους κόλπους της Γέρας και της Καλλονής, φιλοξενούνται δύο μοναδικοί υδροβιότοποι, σημαντικοί για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας του νησιού. Πολλά σπάνια είδη πουλιών συγκεντρώνονται σ' αυτές τις περιοχές και αποτελούν αντικείμενο παρακολούθησης για τους επισκέπτες κυρίως την άνοιξη και το φθινόπωρο. Τα χαρακτηριστικά που κάνουν τη Λέσβο μοναδική για τα πουλιά, σε σχέση με τα άλλα νησιά του Αιγαίου, είναι δύο: η μεγάλη ποικιλία των βιοτόπων και η θέση της στην ανατολική Μεσόγειο. Εδώ εμφανίζονται πουλιά από την Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική. Σίγουρα εντυπωσιακή είναι η θέα την άνοιξη και το φθινόπωρο, κατά τη μετανάστευση των πουλιών. Τα πτηνά που συναντάμε είναι το φοινικόπτερο (φλαμίνγκο), που εντυπωσιάζει με τα ροζ φτερά του, ο μαυροπελαργός, η αβοκέτα, ο καλαμοκα-

Wetlands

The folds of Gera and Kalloni host two unique wetlands, important for preserving the biodiversity of the island. Many rare species of birds come to these areas and they are the object of observation for visitors, especially in spring and autumn. There are two characteristics that make Lesvos unique for birds in comparison to other islands of the Aegean Sea: the big variety of habitats and its position in eastern Mediterranean. Here, appear birds from Europe, Asia and Africa. In spring and autumn during bird migration, the view is definitely impressive. The birds we come across are the flamingos, striking with their pink feathers, the black stork, the pied avocet, the black-winged stilt, the ruddy shelduck, the white stork, the European shag and many more. The

Κόλπος Καλλονής
Gulf of Kalloni

νάς, η καστανόχηννα, ο λευκοπελαργός, ο θαλασσοκόρακας και πολλά άλλα. Στον υδροβιότοπο της Αγίας Παρασκευής, έχουν στηθεί δύο παρατηρητήρια. Το ένα δίπλα στην επαρχιακή οδό Μυτιλήνης - Καλλονής μετά την παρακαμπτήριο προς τον Πολιχνίτο, και το δεύτερο στην περιοχή των αλυκών της Αγίας Παρασκευής, μετά τη διασταύρωση προς το χωριό της Αγ. Παρασκευής, εάν στρίψει κανείς προς τα αριστερά. Τα πτηνά μπορούν να παρατηρηθούν και στο χωριό της Σκάλας Καλλονής, λίγο πριν την είσοδο του χωριού, όταν έρχεσαι από την Καλλονή, όπως και στον Καλαμιώνα του υδροβιότοπου Λάρσου - Ντιπίου και στις αλυκές του Πολιχνίτου. Τέλος, τα νησάκια απέναντι από την Πέτρα, ο Άη Γιώργης, το Γλαρονήσι και το Μυρμήγκι, αποτελούν προστατευόμενη ζώνη άγριας орνιθοπανίδας. Στον Άη Γιώργη λειτουργεί μάλιστα οικολογικό παρατηρητήριο.

Ντίπι (Κόλπος Γέρας)
Dipi (Gulf of Gera)

wetland of Agia Paraskevi has two observatories. One is near the rural road Mytilini – Kalloni after the detour to Polichnitos and the other one is in the area of the marshes of Agia Paraskevi, after the intersection for the village of Agia Paraskevi if one turns left. The birds can also be watched in the village of Skala Kallonis, a little before the entrance of the village as you are coming from Kalloni, as well as in Kalamiona of the Larso – Dipio wetland and lastly in the marshes of Polichnitos. Finally, the islets across Petra, (Agios Georgios, Glaronissi and Myrmigi) are a protected zone for flora and birds. In fact in Agios Georgios there is an ecological observatory.

Καστανιώνας
(Αγιάσος)
Chestnut
Forest
(Agiasos)

Καστανιώνας

Ανυπέρβλητο φυσικό στολίδι του ορεινού όγκου του Ολύμπου και κυρίαρχη φυτοκοινωνία του, είναι ένα μη αυτοφύεξ δάσος καστανιάς έκτασης 11.000 στρεμμάτων, που αποτελεί οικότοπο με περιορισμένη εξάπλωση στο Αιγαίο και ενδιαίτημα σημαντικών γαιοφύτων. Ο γνωστός σε όλους μας και πολυαγαπημένος καστανιώνας εξασφάλιζε για αιώνες ένα σημαντικό εισόδημα στους κατοίκους της Αγιάσου. Η ορεινή περιοχή του Ολύμπου Λέσβου συγκεντρώνει σημαντικά οικολογικά χαρακτηριστικά. Μια μεγάλη ποικιλία οικοτόπων και ζωντανών οργανισμών συναντάται σε μια σχετικά μικρή έκταση.

Πολλά είδη της πανίδας και της χλω-

Chestnut Forest

The main plant community and an unparalleled natural jewel of the Olympos massif, it is a non-naturally occurring chestnut forest of 11sq.Km, a habitat with limited presence in the Aegean region and home to important plants. The known to all and beloved chestnut forest ensured important revenue for the residents of Agiasos for centuries. The mountainous area of Olympos in Lesbos has many ecological characteristics. A huge variety of habitats and living organisms can be found within a relatively small area.

Many of its flora and fauna species

**Καστανιώνας
(Αγιάσος)
Chestnut Forest
(Agiasos)**

ρίδας του, προστατεύονται τόσο από την Ελληνική όσο και από την Κοινοτική Νομοθεσία. Υπάρχουν 12 είδη ορχιδέας, ευαίσθητα, προστατευόμενα από τη Συνθήκη CITES, σπάνια όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη.

are protected as much by the Greek as it is by the European Union legislation. There are 12 kinds of orchid, delicate, protected by the CITES Treaty, rare not only in Greece but in Europe as well.

Ιαματικά
λουτρά
Κόλπου Γέρας
«Θέρμα»

Thermal spa
of the Gera Gulf
"Therma"

Γεωθερμικό δυναμικό (θερμές πηγές)

Η Λέσβος έχει αξιόλογο γεωθερμικό δυναμικό, όπως αποδεικνύεται από την ύπαρξη πολυάριθμων θερμών πηγών και γεωθερμικών πεδίων χαμηλής, μέσης αλλά και υψηλής ενθαλπίας. Οι περιοχές οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον εντοπισμό γεωθερμικών ρευστών μέσης και ίσως υψηλής ενθαλπίας, είναι:

- α. Περιοχή Αργένου
- β. Περιοχή Στύψης
- γ. Περιοχή Πολιχνίτου

Η ΔΕΗ, ήδη από το 1972, έχει αναπτύξει μια σειρά ερευνητικών προγραμμάτων για τα γεωθερμικά πεδία της Λέσβου (28 ερευνητικές γεωτρήσεις, γεωλογικές, νεοτεκτονικές, υδρογεωλογικές, γεωχημικές, γεωφυσικές και γεωθερμικές έρευνες κλπ.). Το αποτέλεσμα αυτής της ερευνητικής προσπάθειας ήταν να εντοπισθούν τελικά ελπιδοφόρες περιοχές για περαιτέρω βαθιά γεωτρητική έρευνα και ανάπτυξη με πιθανές εφαρμογές, οι οποίες περιλαμβάνουν και την ηλεκτροπαραγωγή.

Geothermal resources (hot springs)

Lesvos has noteworthy geothermal resources as the existence of numerous hot springs and geothermal fields of low, medium and high enthalpy. The most interesting regions for finding geothermal liquids of medium and possibly high enthalpy are:

- a. Argenos region
- b. Stipsi region
- c. Polichnitos region

Since 1972 the Public Power Corporation has developed a series of research programmes for the geothermal fields of Lesvos (28 exploratory drillings, geological, neotectonic, hydrogeological, geochemical, geophysical and geothermal studies etc.). The result of this investigative effort was to finally detect promising areas for a deeper drilling search and development with possible applications which include electricity production.

Ιαματικά
λουτρά
Πολιχνίτου
Thermal spa
of Polichnitos

Θερμές πηγές Λισβορίου

Βρίσκεται στην περιοχή του Πολιχνίτου και θεωρείται η θερμότερη πηγή της Ευρώπης. Η θερμοπηγή του Λισβορίου αναβλύζει μέσα από ηφαιστειακά κροκαλοπαγή και ηφαιστειακούς τόφους. Έχει θερμοκρασία νερού 69°C και παρόμοια χημική σύσταση με τις πηγές του τώως Δήμου Πολιχνίτου. Στις θερμοπηγές βρίσκεται και το όμορφο και πρόσφατα ανακαινισμένο εκκλησάκι του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου, απ' το οποίο έχει πάρει και το όνομά της η περιοχή.

«Θέρμα» Κόλπου Γέρας

Στην ανατολική ακτή του κόλπου της Γέρας, σε απόσταση 6,5 χλμ. δυτικά της πόλης της Μυτιλήνης, βρίσκεται η ιαματική πηγή «Θέρμα» του Κόλπου Γέρας. Πρόκειται για πολύ ωραία λουτρά. Το νερό χύνεται ορμητικό στις δύο χωριστές χαβούζες (ανδρών και γυναικών) από μαρμάρινους κρουνοί, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για φυσικό υδρομασάζ. Η θερμοκρασία του είναι ιδανική και το μπάνιο κάτι περισσότερο από απολαυστικό. Οι λουόμενοι

Thermal springs of Lisvori

It is located in the region of Polichnitos and it is considered the hottest spring in Europe. The hot spring of Lisvori wells up through volcanic conglomerate rock and tuff. The water temperature is 69°C and it has a similar composition with the springs of the former Municipality of Polichnitos. Also there, is the pretty and recently restored chapel of Agios Ioannis Theologos after whom the area was named.

(Therma) of the Gera Gulf

(Therma) spring of the Gera Gulf is located at the east coast of the gulf, 6.5Km west of Mytilini. These are wonderful baths. The water comes gushing in the two separate water basins (men and women) through marble fountains giving the option for a natural hydro massage. The temperature is ideal and the bath is very pleasurable. There are over 10.000 bathers annually. On the terrace of the building there is a

Ιαματικά
λουτρά
Εφταλούς
Thermal spa
of Eftalou

ξεπερνούν τους 10.000 ετησίως. Στην ταράτσα του κτηρίου λειτουργεί αναψυκτήριο και εστιατόριο με πανοραμική θέα στον κόλπο.

Ιαματικά Πολιχνίτου

Τον χειμώνα, η τοποθεσία απ' όπου αναβλύζει το νερό, διακρίνεται από μακριά καθώς η περιοχή γεμίζει ατμούς. Είναι άλλωστε από τις θερμότερες πηγές της Ευρώπης και αποτελούν ένα τεράστιο γεωθερμικό πεδίο με 16 πηγές. Το κτήριο των λουτρών, ιδιαίτέρως ατμοσφαιρικό, διατηρείται θαυμάσια. Η πηγή που τροφοδοτεί τις δύο χαβούζες του, έχει νερό θερμοκρασίας 60°C. Εκτός από τις χαβούζες, υπάρχουν ντουζιέρες με κρύο νερό και χώρος για χαλάρωση και μασάζ μετά το μπάνιο. Υπάρχει δυνατότητα και για ατομικά λουτρά.

cafeteria and a restaurant offering a panoramic view to the gulf.

Hot Springs of Polichnitos

In winter, the location where the water springs out from can be spotted from a distance as the area fills with steam. It is after all one of the hottest springs in Europe and they form an enormous geothermal field with 16 springs. The building of the baths is particularly atmospheric and maintained beautifully. The spring that supplies the two pits has water temperature 60°C. Separate to the pits, there are showers with cold water and relaxation and massage area for after the bath. There is option for personal baths.

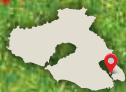
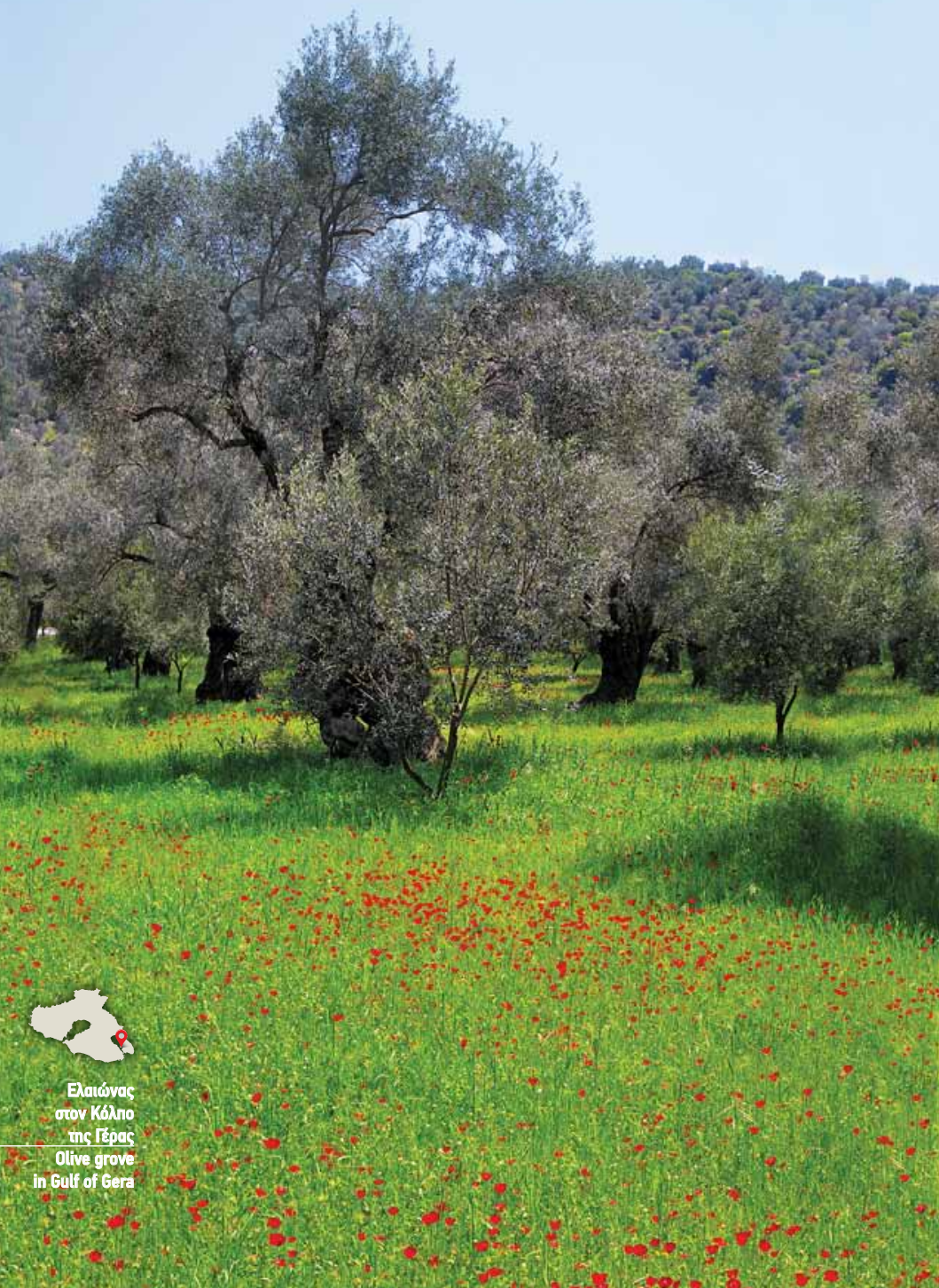
Ιαματικά
λουτρά
Πολυχνίου
Thermal spa
of Polichnitos

Λουτρόπολη Θερμής

Η πηγή χαρακτηρίζεται ως χλωριονατριούχος - σιδηρούχος αλιπηγή. Στις εγκαταστάσεις υπάρχουν 11 ατομικές μπανιέρες. Το νερό έχει υψηλή θερμοκρασία και πηγάζει από χώρο που άπτεται σχεδόν των λουτρικών εγκαταστάσεων. Ενδείκνυται για γυναικολογικές παθήσεις και ρευματοπάθειες. Το φυσικό τοπίο της γύρω περιοχής είναι υπέροχο. Ο ορίζοντας προς τη θάλασσα, απέραντος και διαυγής σε ένα μοναδικό συνδυασμό βουνού και θάλασσας.

Loutropolis Thermis

The spring is classified as a sodium chloride – ferrous brine spring. The water temperature is high and the actual spring almost touches the bath facilities which contain 11 individual bath tubs. It is recommended for gynaecological conditions and rheumatism. The natural scenery in the area is stunning with the horizon vast and clear in a unique combination of sea and mountain.

Ελαιώνας
στον Κόλπο
της Γέρας
Olive grove
in Gulf of Gera

Ελαιώνες

Η Λέσβος είναι ένα απέραντο δάσος ελιάς. Περίπου έντεκα εκατομμύρια ελαιόδεντρα απλώνονται σε συνεχείς ελαιώνες και το αξιοσημείωτο της λεσβιακής φύσης είναι ότι εκεί που τελειώνει η ελιά, αρχίζει το πεύκο.

Στην επικράτηση της ελαιοκαλλιέργειας στο νησί της Λέσβου, βοήθησαν ακόμα και οι άριστες καιρικές συνθήκες με την καταπληκτική εναλλαγή των τεσσάρων εποχών. Η ελαιοκαλλιέργεια αποτελεί παράδοση για το γεωργικό πληθυσμό της περιο-

Olive Groves

Lesvos is an endless olive tree forest with about eleven million olive trees sprawled in successive olive groves. What is remarkable about the island's nature is that where the olive trees stop the pines start.

The predominance of olive tree cultivation in Lesvos was also favoured by the excellent weather conditions with the incredible alternation of the four seasons. The cultivation of olive trees constitutes a

Κόλπος Γέρας
Gulf of Gera

χής Αγιάσου.

Οι κλιματολογικές και εδαφολογικές συνθήκες της περιοχής συντέλεσαν στην προσαρμοστικότητα του ελαιόδεντρου και ιδίως της ποικιλίας βαλανολιάς, που καλύπτει το 60% των ελαιώνων στην περιοχή αυτή με αποτέλεσμα η καλλιέργειά της να αποτελεί σχεδόν μονοκαλλιέργεια. ●

tradition for the agricultural population in the region of Agiasos.

The climatic and soil conditions of the region contributed to the adaptability of olive trees especially the valanolia variety which covers 60% of the olive groves resulting in its cultivation being almost a monoculture. ●

Τέχνες – Γράμματα - Σημαντικές προσωπικότητες

III. Arts – Literature – Prominent Personalities

Από τα βάθη των αιώνων στη Λέσβο, τα γράμματα, οι τέχνες και ο πολιτισμός βρίσκονταν σε περίοπτη θέση στη ζωή των ανθρώπων της. Αποτελεί από την αρχαιότητα έως και τα νεώτερα χρόνια, γενέτειρα ενός μεγάλου αριθμού ποιητών, μουσικών, ιστορικών, φιλοσόφων, διαπρεπών στα χρόνια τους, ονομαστών και σήμερα. Εδώ γεννήθηκαν και γαλουχήθηκαν κατά την αρχαιότητα, ο επικός ποιητής Λέσχης, οι αρχαίοι ποιητές Αρίων, Τέρπανδρος και Αλκαίος, ο Πιττακός, ένας από τους επτά σοφούς της αρχαιότητας, ο μαθητής και διάδοχος του Αριστοτέλη, Θεόφραστος ο Ερέσιος, σημαντικός φιλόσοφος και θεμελιωτής της βοτανικής, ο Λόγγος, που έγραψε το πρώτο -παγκοσμίως- μυθιστόρημα, το «Δάφνις και Χλόη», και άλλοι πολλοί που δόξασαν το νησί κατά τους αρχαίους εκείνους χρόνους. Και φυσικά, ανάμεσά τους, εκείνη που ονομάστηκε δεκάτη Μούσα, η κορυφαία ποιήτρια Σαπφώ.

Αλλά και κατά τα νεώτερα και σύγχρονα χρόνια, το νησί «γέννησε» και άλλους εραστές των γραμμάτων και των τεχνών. Τον 18ο αιώνα, τον Ιγνάτιο Ουγγροβλαχίας και το Βενιαμίν το Λέσβιο, σπουδαίο διαφωτιστή και κατεξοχήν Δάσκαλο του Έθνους. Τον 19ο αιώνα, τους αδελφούς Δημήτριο και Γρηγόριο Βερναρδάκη και το Γεώργιο Αριστείδη, που στήριξαν την ελληνική παιδεία και την πνευματική ζωή του τόπου κατά την περίοδο αυτή.

Τον 20ό αιώνα, τον Αργύρη Εφταλιώτη, πρωτοπόρο του δημοτικισμού, ενώ στη συνέχεια τους μεγάλους πεζογράφους Στρατή Μυριβήλη, συγγραφέα του αριστουργήματος της νεοελληνικής λογοτε-

In Lesvos, arts, literature and culture have had a prominent place in the lives of people since the beginning of time. From antiquity up to and including modern times, Lesvos is the birthplace of a large number of poets, musicians, historians and philosophers, distinguished in their time and famous even today. Born and bred here in antiquity were the epic poet Lesches, archaic poets Arion, Terpander and Alcaeus, Pittacus, one of the Seven Sages of antiquity, Theophrastus of Eresos, the pupil and heir of Aristotle, the important philosopher and founder of botany Longus who wrote "Daphnis and Chloe", the first novel in the world, and many others that made the island famous in those ancient times. And of course among them, the one called as the tenth Muse, unrivalled Sappho.

But in the later and modern years too, the island 'gave birth' to other lovers of literature and the arts. In the 18th century, Ignatius of Ungrovlachia and Benjamin of Lesvos, a great enlightener and a veritable Teacher of the Nation. In the 19th century the Demetrios and Grigorios Vernadakis brothers, and Georgios Aristeidis who supported Greek education and the spiritual life of the land during this period. In the 20th century Argyris Eftaliotis, a pioneer in the use of demotiki (vernacular), followed by prose writer Stratis Myrivilis, author of the masterpiece of modern Greek

Αλκαίος, Σαπφώ, Αργύρης Εφταλιώτης
Alcaeus, Sappho, Argyris Eftaliotis

Γεώργιος Ιακωβίδης, Στράτης Μυριβίλης
Georgios Iakovidis, Stratis Myrivilis

Στράτης Ελευθεριάδης (Τερίαντι), Οδυσσέας Ελύτης
Stratis Eleftheriades (Tériade), Odysseas Elytis

χνίας «Ζωή εν τάφω», και Ηλία Βενέζη, οι οποίοι πρόσφεραν με το έργο τους, αντιπολεμικά και ανθρωπιστικά ερεθίσματα σ' ένα παγκόσμιο αναγνωστικό κοινό. Έπειτα τον Ασημάκη Πανσέληνο, το Νίκο Καμπά, το Μίλτο Κουντουρά και πολλούς άλλους που φώτισαν τη «Λεσβιακή Άνοιξη» μέχρι το νομπελίστα Οδυσσέα Ελύ-

Θεόφιλος Χατζημιχαήλ
Theofilos Hatzimichail

literature "Life in the Tomb", and of course Elias Venezis, all three of whom offered through their work antiwar and humanitarian stimuli to a worldwide audience. Then Asimakis Panselinos, Nick Kambas, Miltos Koundouras and many others who lit the 'Lesbian Spring', to Nobel winner

Θεόφιλος Χατζημιχαήλ «Το μάζεμα της ελιάς» (1931)
Theofilos Hatzimichail "Olive Harvest" (1931)

τη, του οποίου η ποίηση μαζί με της Σαπφούς, έκανε γνωστή σε όλο τον κόσμο, τη μοναδική και ιδιαίτερη φυσιογνωμία της Λέσβου.

Από το χώρο της ζωγραφικής αξίζει να αναφέρουμε το μείζονα λαϊκό ζωγράφο της νεοελληνικής τέχνης Θεόφιλο Χατζημιχαήλ, το Γεώργιο Ιακωβίδη, έναν από τους σημαντικότερους εκπροσώπους του καλλιτεχνικού κινήματος της Σχολής του Μονάχου, καθώς και τους Αντώνη Πρωτοπάτη, Στρατή Αξιώτη και Μανώλη Καλλιγιάννη. Φυσικά ιδιαίτερη μνεία οφείλουμε στον Στρατή Ελευθεριάδη, γνωστότερο με το γαλλικό καλλιτεχνικό όνομα Teriade, τεχνοκριτικό, εκδόστη καλλιτεχνικών εντύπων και συλλέκτη έργων τέχνης, ο οποίος και δημιούργησε το ομώνυμο μουσείο - πινακοθήκη στην περιοχή της Βαρείας, 3-4 χιλιόμετρα από την πόλη της Μυτιλήνης, με μοναδικά πρωτότυπα έργα επωνύμων ζωγράφων παγκόσμιας εμβέλειας, όπως Σαγκάλ, Ματίς κλπ. .

Μοναδικό κεφάλαιο στην πολιτιστική παράδοση του τόπου, αποτελεί επίσης το λεσβιακό θέατρο, η μυτιλινιά σάτιρα, που αντλεί τη δύναμή της από την ίδια τη λυρική πηγή της Σαπφούς και περιγελά με μοναδικό τρόπο, την καθημερινή ζωή των ανθρώπων και τους χαρακτηριστικούς τύπους του νησιού. ●

Odysseas Elytis who's poetry together with Sappho's made the unique and special physiognomy of Lesbos known around the globe.

From the field of painting it is worth mentioning the great folk painter of Modern Greek art Theofilos Chatzimichail, one of the most influential representatives of the Munich School, Georgios Iakovidis as well as Antonis Protopatsis, Stratis Axiotis and Manolis Kalligianis. Of course we owe a special mention to Stratis Eleftheriadis, best known by his French artistic name Tériade, an arts critic, publisher of artistic journals and collector of works of art who created his namesake museum – painting gallery in Vareia, 3-4Km out of Mytilini, with authentic works of known painters renowned internationally like Chagall, Matisse etc. A chapter of its own in the cultural tradition of the island is the theatre in Lesbos, the Mytilinian satire that draws its strength from the same poetic spring as Sappho and mocks people's daily life and the typical personas of the island in a unique way. ●

Μήθυμνα
(Μόλυβος)
Mithymna
(Molyvos)

Αρχιτεκτονική / Architecture

Παραδοσιακοί οικισμοί

Ο βασικός λόγος που οι παραδοσιακοί οικισμοί της Λέσβου εξάπτουν τη φαντασία, είναι η ομορφιά τους, που πηγάζει από την απόλυτη εναρμόνισή τους με το φυσικό περιβάλλον. Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για το κτίσιμο των σπιτιών, βρίσκονται στο διπλανό δάσος, στο πλησιέστερο νταμάρι, στο απέναντι βουνό. Η αρχιτεκτονική τους βασίστηκε στη μορφολογία του εδάφους, το κλίμα της περιοχής, την καλύτερη δυνατή εκμετάλλευση των στοιχείων της φύσης. Οι παράγοντες αυτοί δεν καθιστούν τους παραδοσιακούς οικισμούς απλά ελκυστικούς, αλλά κυρίως ιδανικά δείγματα οικολογικής ανάπτυξης. Οι χαρακτηρισμένοι ως παραδοσιακοί οικισμοί στη Λέσβο, είναι οι: Αγιάσος, Ασώματος, Βατούσα, Ερεσός, Μανταμάδος, Μήθυμνα (Μόλυβος), Πέτρα, Πλωμάρι, Πολιχνίτος, Σίγρι και Συκαμιά.

Traditional settlements

The main reason the traditional settlements of Lesbos fire the imagination is their beauty, springing from their existence in total harmony with their natural environment. The materials used for building houses can be found in the nearby forest, the closest quarry, the endless mountain. Their architecture was defined by the terrain, the regional climate, the best possible exploitation of natural elements. These factors don't simply make the traditional settlements attractive but more importantly ideal examples for ecological development. The settlements classified as traditional in Lesbos are: Agiasos, Asomatos, Vatousa, Eresos, Mantamados, Mithymna (Molyvos), Petra, Plomari, Polichnitos, Sigri and Sykamia.

Πύργοι
Θερμής
Pyrgoi
Thermis

Αρχοντικά σπίτια

Σήμα κατατεθέν της οικιστικής της ταυτότητας, αποτελούν αδιαμφισβήτητα τα εξαιρετικά αρχοντικά που την κοσμούν, δείγματα της οικονομικής ευρωστίας του παρελθόντος. Τα περισσότερα απ' αυτά χτίστηκαν στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα από πλούσιους αστούς εμπόρους, οι οποίοι εκμεταλλευόμενοι την καίρια εμπορική θέση του νησιού μεταξύ Ανατολής και Δύσης, συσσώρευαν αρκετό πλούτο από τις οικονομικές τους δραστηριότητες. Συνδυάζουν στοιχεία της κλασικής ελληνικής αρχιτεκτονικής με πολλά δυτικοευρωπαϊκά αρχιτεκτονικά στοιχεία. Παρά το γεγονός ότι μεταπολεμικά δεν υπήρξε επαρκής προστασία των αρχιτεκτονημάτων αυτών, σώζονται ακόμα αρκετά αξιόλογα σπίτια τόσο στην είσοδο της πόλης της Μυτιλήνης όσο και σε πολλά κεφαλοχώρια της υπαίθρου.

Manor houses

Trade mark of its housing identity, the indisputably magnificent manor houses that adorn Lesbos are testimony to the economic prosperity of the past. Most of them were built at the end of 18th and beginning of 19th century by wealthy city merchants who, taking advantage of the commercially key position of the island between East and West, accumulated sizeable wealth from their financial activities. The manors combine elements of classic Greek architecture with many western-European architectural features. Despite the fact that after the war there wasn't sufficient protection of these buildings, several important houses still survive today, as much at the entrance of the city of Mytilini as in many big villages of the backcountry.

Παπάδος
Γέρας
Ελαιοτριβείο
Μουσείο
Βρανά
Papados
Gera
Olive Press
Museum
Vrana

Βιομηχανική αρχιτεκτονική

(ελαιοτριβεία, βυρσοδεψεία, σαπωνοποιία)
Απομεινάρια της έντονης οικονομικής
δραστηριότητας της Λέσβου τον 19ο αϊ.,

Industrial architecture

(olive presses, tanning, soap-making)
The industrial buildings are the
leftovers of the intense economic

Αγία
Παρασκευή
Agia
Paraskevi

Μανταμάδος
Mantamados

αποτελούν τα βιομηχανικά κτήρια. Πρόκειται για αυτοτελή μεγάλα συγκροτήματα από πέτρα ή τούβλο, που υπάρχουν διάσπαρτα σε όλη την έκταση του νησιού, όπως ελαιοτριβεία, αλευροποιία, σαπωνοποιία και βυρσοδεψεία. Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες αξιοποίησης των βιομηχανιών αυτών κτιρίων είτε με την ανακαίνιση και επαναλειτουργία υπό σύγχρονες συνθήκες της αρχικής τους χρήσης, είτε με τη μετατροπή τους σε επιδεικτικούς βιομηχανικούς χώρους ή σε πολιτιστικά κέντρα πολλαπλής λειτουργίας. Εξαιρετικές τέτοιες περιπτώσεις μεταξύ άλλων, είναι το ελαιοτριβείο Βρανά στον Παπάδο Γέρας, που ήταν και το οικογενειακό ελαιοτριβείο της οικογένειας Αλεπουδέλη (Ελύτη), το ελαιοτριβείο της Αγίας Παρασκευής που έχει αξιοποιηθεί ως επιδεικτικός βιομηχανικός χώρος, αλλά και πολιτιστικό κέντρο από το Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Πειραιώς, τα δημοτικά Πολύκεντρα Πλωμαρίου και Μανταμάδου κ.ά. ●

activity of Lesbos during the 19th century. They are autonomous big complexes made of stone or brick, scattered over the entire island, like olive presses, flour mills, tanning and soap-making facilities. The last few years a lot of effort has been put into utilizing these industrial buildings either by restoring them and re-operating them the way they were intended to be used but under modern conditions, or by converting them into industrial exhibition spaces or multipurpose cultural centres. Excellent cases, among others, are the Vrana oil press at Papados of Gera, which is the oil press of the Alepoudelis (Elytis) family, the oil press at Agia Paraskevi which is used as an industrial exhibition hall and a cultural centre by the Pireaus Bank Group Cultural Foundation, the municipal Multipurpose centres of Plomari and Mantamados etc. ●

Μανταμάδος
Mantamados

Παράδοση - Γαστρονομία Tradition – Gastronomy

Αγγειοπλαστική

Η κεραμική παράδοση στη Λέσβο έχει ιστορία 5.000 ετών, όπως φαίνεται από σχετικά ευρήματα στον προϊστορικό οικισμό της Λουτρόπολης Θερμής. Αργότερα, κατά τους αρχαίους και κλασικούς χρόνους, οι λεσβιακοί αμφορείς μετέφεραν το λάδι και το κρασί της Λέσβου σε όλο το Αιγαίο. Στην Ελληνιστική περίοδο, τα αγγεία παρουσιάζουν ανάγλυφη διακόσμηση και έχουν χαρακτηριστική πράσινη απόχρωση εφυάλωσης. Κατά τη Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή περίοδο, τα εφυαλωμένα λαγίγια και κανάτια αποτελούν πρώτης τάξεως χρηστικά αντικείμενα, στοιχεία των οποίων βρίσκουμε στη σύγχρονη παραγωγή της Αγιάσου και του Μανταμάδου. Στις αρχές του 20ου αιώνα και με τις μετακινήσεις και επιστροφές πληθυσμού από τη Μ. Ασία, νέος πυρήνας κεραμικής δημιουργείται στη Λέ-

Pottery

The pottery tradition of Lesbos goes back 5,000 years as is evident by relevant finds in the prehistoric settlement of Loutropolis Thermis. Later, during the archaic and classical periods, the amphorae of Lesbos were used to transfer the local oil and wine everywhere in the Aegean region. During the Hellenistic period the containers have relief decoration and a characteristic green-shaded glazing. During the Byzantine and post-Byzantine periods, the glazed pitchers and jugs are great utility objects, features of which we find in the modern production in Agiasos and Mantamados. In the early 20th century and with the shifting and repatriation of populations from Asia Minor, a new pottery nucleus is

Άγιος
Στέφανος
Μανταμάδος
Agios
Stefanos
Mantamados

σβο με εξαιρετική επίδοση. Σε διάφορα μέρη του νησιού, οι μάστορες της τέχνης ιδρύουν εργαστήρια ανάλογα με τις ανάγκες και το πηλώδες χώμα που υπήρχε εκεί κοντά. Από το 1950 περίπου και μετά, ο ρυθμός και ο τρόπος ζωής αλλάζουν κυρίως με τη χρήση του πλαστικού, ως νέου χρηστικού υλικού, και των φτηνών γυάλινων αντικειμένων. Όμως η κεραμική ως γνήσια τέχνη, δεν υποτάσσεται. Η ζεστασιά και η «ατέλεια» του χειροποίητου εξακολουθούν να συγκινούν. Τα επιδέξια χέρια των μαστόρων συνεχίζουν την παράδοση, χρησιμοποιώντας νέα έντονα χρώματα και λαμπερά υαλώματα για τη διακόσμηση των έργων τους.

Υφαντουργία

Η παράδοση της Λέσβου στην υφαντουργία ήταν ξεχωριστή. Μάλιστα η τεχνική, που ήταν κράμα ντόπιας παράδοσης με στοιχεία από τη Μικρασία που έφεραν οι πρόσφυγες, ήταν τόσο ποικίλη και εξελιγμένη που κάποια στιγμή πέρα από τις χειροτεχνίες αναπτύχθηκε και βιομηχανική παραγωγή, με χαρακτηριστικότερο δείγ-

created in Lesbos with excellent yield. Artisans in various parts of the island establish workshops according to the needs and the clay they could find nearby. From about 1950 onward the pace and way of life changes, mainly due to the inexpensive glass objects and the use of plastic as a new utility material. But pottery as pure art does not capitulate. The warmth and 'imperfection' of handmade objects continue to enchant. The skilful hands of the artisans continue the tradition using new strong colours and shiny glazing to decorate their work.

Textiles

The tradition of Lesbos in textiles was special. Indeed, the technique, a mixture of the local tradition with elements the refugees from Asia Minor brought with them, was so varied and advanced that at some point, besides the handicraft, an industrial production developed as well, with most characteristic the example of

Αγιάσος
Agiasos

μα τη μεγάλη βιοτεχνία στα Παράκοιλα. Μέχρι σήμερα υπάρχουν εργαστήρια παραδοσιακής υφαντουργίας με αργαλειό, που ναι μεν επικεντρώνονται σε είδη λαϊκής τέχνης που απευθύνονται στον τουρισμό, κρατούν δε αρκετά στοιχεία αυθεντικής παράδοσης μακριά από τα τυποποιημένα σε τουριστικούς προορισμούς προϊόντα «made in China».

Ξυλόγλυπτα

Ένα από τα κυριότερα δείγματα λαϊκής τέχνης είναι η ξυλόγλυπτική. Τα πάντα συνηγορούν ότι τα περισσότερα δείγματα ξυλόγλυπτων επίπλων που υπάρχουν και έχουν κατασκευασθεί στη Λέσβο προέρχονται κυρίως από την Αγιάσο.

Είναι πολύ φυσικό ένα είδος τέχνης να αναπτύσσεται σε τόπους όπου υπάρχει άφθονη πρώτη ύλη (καρυδιές, καστανιές) καθώς και καλοί τεχνίτες. Είναι γνωστό ότι οι γεροντότεροι σε όλη τη Λέσβο, όταν αναφέρονται στις παλιές ξυλόγλυπτες κασέλες, τις αναφέρουν ως «αγια-

the big manufacturer at Parakoila. To this day there are still workshops of traditional textile-making on the loom, which though they focus on items of folk art intended for tourists, they keep several elements of authentic tradition, away from the standard 'made in China' products found in tourist spots.

Wood carving

One of the main examples of folk art is wood carving. Everything attests that most of the existing items of carved furniture that have been manufactured in Lesbos come chiefly from Agiasos.

It is only natural for a type of art to develop in places where there is an abundance of raw material (walnut and chestnut trees) as well as good craftsmen. It is a known fact that when the elders in the whole of Lesbos talk about the old carved-wood chests, they refer to them as the Agiasos

Αγιάσος
Agiasos

σώτικα σεντούκια».

Τα κυριότερα έπιπλα ενός αγιασώτικου νοικοκυριού ήταν οι κασέλες και οι καθρέπτες. Άλλοτε αυτά ήταν ίσια χωρίς σκαλίσματα, αλλά τις περισσότερες φορές ήταν σκαλισμένα. Απ' αυτά υπάρχουν τα περισσότερα στοιχεία για τη μελέτη της ξυλογλυπτικής στην Αγιάσο. Μεγαλύτερη σημασία είχαν οι παραστάσεις και τα σχέδια που ήταν σκαλισμένα μόνο εμπρός.

Ελαιόλαδο

Η Μυτιλήνη του 19ου αιώνα και της βιομηχανικής επανάστασης τροφοδοτούσε τις αγορές της Ευρώπης με λάδι πρώτης ποιότητας. Οι κομψές Γαλλίδες των σαλονιών απολάμβαναν τα αγνά μωσχοσάπουνα από τα περίφημα σαπωνοποιεία του νησιού. Οι Μυτιληνιοί βιομήχανοι και έμποροι ελαιολάδου και σαπουνιού έστησαν τις επαύλεις τους γύρω στην πόλη, το Πλωμάρι, το Μόλυβο. Έχτισαν τα βιομηχανικά τους κτήρια (εργοστάσια, λιοτρίβια κ.λπ.) με μια μοναδική αρχιτεκτονική

chests'.

The main pieces of furniture in a household of Agiasos were the chests and the mirrors. At times these were flat without carving and at other times they were carved. They are the main source of evidence for the study of wood carving in Agiasos. The scenes and designs carved only at the front were the most important.

Olive oil

The Mytilini of the 19th century and of the industrial revolution supplied the European markets with top quality oil. The elegant French women of the upper class were enjoying the pure fragrant soaps from the famous soap industry of the island. Mytilinian industrialists and merchants of olive oil and soap erected their mansions around the city, Plomari, Molyvos. They built their industrial buildings (factories, oil press etc)

Ελαιοτριβείο
στον Ασώματο
Olive press
in Asomatos

και συνέβαλαν στον τρόπο ζωής του νησιού, στα γράμματα, στις τέχνες αλλά και στην οργάνωση της κοινωνίας. Οι επαφές με την Ευρώπη έφεραν πλούτο και χάρισαν στο νησί μια συγκλονιστική πολιτισμική επιρροή ορατή μέχρι σήμερα.

Το μυτιλινιό λάδι έχει φήμη και θεωρείται ένα από τα καλύτερα της Ελλάδας. Είναι ελαφρύ, εύγευστο και φινό. Αλλεπάλληλα είναι τα βραβεία για το λεσβιακό λάδι σε διεθνείς διαγωνισμούς, ενώ έχουν πληθύνει οι μονάδες τυποποίησης εξαιρετικά παρθένου ελαιολάδου και μάλιστα σε ελκυστικές συσκευασίες με εξαγωγικό προσανατολισμό.

Τυροκομικά προϊόντα

Το τυρί της Λέσβου ήταν γνωστό από την αρχαιότητα και τα χρόνια του Ομήρου για την ιδιαίτερη ποιότητα και τη χαρακτηριστική του γεύση. Στην αρχαία Ελλάδα το γάλα θεωρούνταν ιερή τροφή ενώ, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, η τέχνη της τυροκομίας δόθηκε ως δώρο στους κοινούς θνητούς από τους θεούς του Ολύμπου.

in a unique architectural style and they contributed to the way of life on the island, on education, arts and also the organisation of society. The contact with Europe brought wealth and bequeathed the island with a staggering cultural influence evident until today.

Mytilinian oil is famous and it is considered of the best in Greece. It is light, tasty and sophisticated. The oil of Lesbos has repeatedly won awards in international competitions while the facilities for bottling extra virgin olive oil in very attractive packaging with a view to exports have multiplied.

Cheese products

The cheese of Lesbos was known since antiquity and the time of Homer for its special quality and characteristic flavour. In ancient Greece, milk was considered sacred food and according to Greek mythology the art of cheese making was offered as a gift to

Η κτηνοτροφία στο νησί της Λέσβου ευνοείται από τα αρχαία χρόνια μέχρι σήμερα από τις ηφαιστειογενείς περιοχές και τα πολλά βοσκοτόπια ενώ, σε συνδυασμό με το ήπιο κλίμα και την πλούσια χλωρίδα, η ποιότητα του γάλακτος επηρεάζεται θετικά, κάνοντάς το ξεχωριστό για το άρωμα, τη γεύση και τα θρεπτικά συστατικά του. Η κτηνοτροφία στη Λέσβο ήταν ένα επάγγελμα που λειτουργούσε πάντα στο πλαίσιο της

common mortals from the gods of Olympus.

The volcanic grounds and the numerous grazing fields have favoured animal breeding on the island of Lesbos since ancient times while in combination with the mild climate and the rich flora, the quality of the milk is influenced in a positive way making it special for its aroma, flavour and

οικογενειακής παράδοσης και μεταφερόταν από γενιά σε γενιά. Η Λέσβος διατηρεί αναλλοίωτο το προνόμιο των ξεχωριστών τυροκομικών προϊόντων της, που παίζουν θεμελιώδη ρόλο στις τοπικές συνταγές και στη γαστρονομική κουλτούρα του νησιού. Τα περισσότερα από τα τοπικά φαγητά έχουν ως βάση αυτές τις ιδιαίτερες ποικιλίες τυριών, προσθέτοντας μια μοναδικότητα στην παραδοσιακή κουζίνα της Λέσβου.

Τα τελευταία χρόνια έχουν αναδειχθεί σε τυροκομικά προϊόντα ΠΟΠ (Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης) και ΠΓΕ (Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης) το περίφημο «λαδοτύρι» της Λέσβου, συσκευασμένο είτε με τον παραδοσιακό τρόπο μέσα σε εκλεκτό ελαιόλαδο είτε σε επικάλυψη παραφίνης, η γραβιέρα Λέσβου και η φέτα Λέσβου. Το γεγονός βέβαια ότι τα συγκεκριμένα αυτά είδη έχουν το χαρακτηρισμό ΠΟΠ και ΠΓΕ δεν σημαίνει ότι και άλλα τυροκομικά προϊόντα της Λέσβου χωρίς χαρακτηρισμό (κασέρι, μυζήθρα, τουλούμοτύρι κ.λπ.) δεν είναι αντίστοιχης ποιότητας.

nutrients. Livestock farming in Lesvos was an occupation that constituted family tradition and it was passed from generation to generation. Lesvos keeps unchanged the advantage of distinct dairy products that have a fundamental role in the local recipes and the gastronomic culture of the island. Most local dishes are based on these special cheese varieties, adding uniqueness to the traditional cuisine of Lesvos.

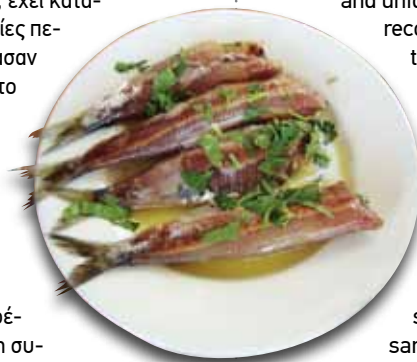
The last few years, the feta cheese of Lesvos, the graviera of Lesvos and the famous ladotyri (oil cheese) packaged either the traditional way inside fine olive oil or in a paraffin layer, have been pronounced PDO (Protected Designation of Origin) and PGI (Protected Geographical Indication) cheese products. Of course the fact that these products have the PDO and PGI designation does not mean that other cheese products of Lesvos (kaseri, myzithra, touloumotyri etc) are not of the same quality.

Σαρδέλες Καλλονής

Πασίγνωστη σε όλο τον κόσμο εδώ και αιώνες η σαρδέλα Καλλονής ή παπαλίνα, που διακρίνεται από το μικρό της μέγεθος και τη μοναδική γεύση, έχει καταγραφεί στις μαρτυρίες περιηγητών που πέρασαν στο παρελθόν από το νησί.

Αποτελεί ένα θρεπτικότατο και γευστικότατο έδεσμα, ψητή ή τηγανητή, αλλά και τον ιδανικότερο ουζομεζέ. Θα πρέπει να τονισθεί ότι η συγκεκριμένη σαρδέλα δεν είναι απλά μια άλλη ποικιλία, αλλά είδος μοναδικό υψηλής διατροφικής αξίας που έχει μελετηθεί κατ' επανάληψη σε συνάρτηση με το φυτοπλαγκτόν του κόλπου που του δίνει τα ξεχωριστά χαρακτηριστικά.

Kalloni sardines

Famous all over the world for centuries now, the Kalloni sardines or else papalina, distinct for their small size and unique taste, have been recorded in travellers' testimonies that have been to the island in the past.

It is a very nutritious and tasty dish, grilled or fried and it is the best accompaniment to ouzo. We should stress that the particular sardine is not simply another variety but a unique species of high nutritional value that has been studied repeatedly in connection with the phytoplankton of the gulf that gives it these special characteristics.

Ουζερί
στη Μυτιλήνη
Ouzo tavern
in Mitilini

Ούζο

Η παραγωγή του ούζου παρουσίαζε άνοδο από το 19ο αιώνα, καθώς το λιμάνι της Μυτιλήνης αυτήν την εποχή ήταν ένα μεγάλο διαμετακομιστικό κέντρο, με ανεπτυγμένο το εξωτερικό εμπόριο, από όπου εξαγόταν μεγάλες ποσότητες ούζου προς την Κωνσταντινούπολη. Μετά το 1880, οι ποτοποιίες που λειτουργούσαν στο νησί έφταναν τις 18, ενώ στα επίσημα βιβλία του κράτους για την περίοδο 1917-1918 βρίσκονται καταγεγραμμένες 17 ποτοποιίες.

Η προέλευση της παραγωγικής κουλτούρας του ούζου ανάγεται στους Έλληνες με-

Μουσείο
Ούζου
στο Πλωμάρι
Ouzo Museum
in Plomari

Οuzo

The ouzo production flourished since the 19th century as at that time the port of Mytilini was a big transit centre with booming export commerce, from where large quantities of ouzo

were exported to Istanbul. After 1880 the distilleries operating on the island were reaching 18, while in the official catalogues of the state for the period 1917-1918 there are 17 distilleries recorded.

The origin of the ouzo making culture is traced back to the Greek

**Συγκομιδή
γλυκάνισου
στο Λισβόρι
Anise harvest
in Lisvori**

τανάστες και πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα ερχόμενοι είτε από τις παρευξείνιες περιοχές είτε από τα μικρασιατικά παράλια.

Το ούζο παραδοσιακά στη Λέσβο είναι προϊόν απόσταξης γεωργικού οινοπνεύματος εμπλουτισμένου με σπόρους γλυκάνισου και αρωματικών φυτών, με την κάθε ποτοποιία να έχει τη δική της συνταγή που μεταδίδεται από στόμα σε στόμα και από γενιά σε γενιά. Αυτήν τη στιγμή υπάρχουν δύο πιστοποιήσεις ΠΟΠ και ΠΓΕ στη Λέσβο, μία υπό τον τίτλο «Ούζο Μυτιλήνης», που καλύπτει όλα τα πιστοποιημένα ούζα που παράγονται στο νησί, και μία υπό τον τίτλο «Ούζο Πλωμαρίου», που καλύπτει τα ούζα που παράγονται στο Πλωμάρι και τους γειτονικούς του οικισμούς.

Εννοείται ότι, λόγω ακριβώς της ευρύτητας της διάδοσης του ούζου στη λεσβιακή καθημερινότητα, μεγάλο μέρος της τοπικής γαστρονομίας στηρίζεται στο συνδυασμό του με τοπικά εδέσματα.

migrants and refugees who settled in Greece coming either from the Black Sea region or the Asia Minor coast.

Traditionally the ouzo of Lesbos is a product of distillation of agricultural alcohol enriched with aniseed and fragrant plant seeds, with each distillery having its own recipe passed down orally from generation to generation. At the moment there are two PDO and PGI certifications, one of them titled 'Mytilinian Ouzo', which covers all certified ouzo produced on the island, and the other one with the title 'Plomari Ouzo' which covers all ouzo produced in Plomari and its neighbouring villages.

Obviously, exactly because of the wide spread of ouzo in the daily life of Lesbos, a big part of the local gastronomy is based on the combination of ouzo with local dishes.

Τοπική μουσική και χοροί

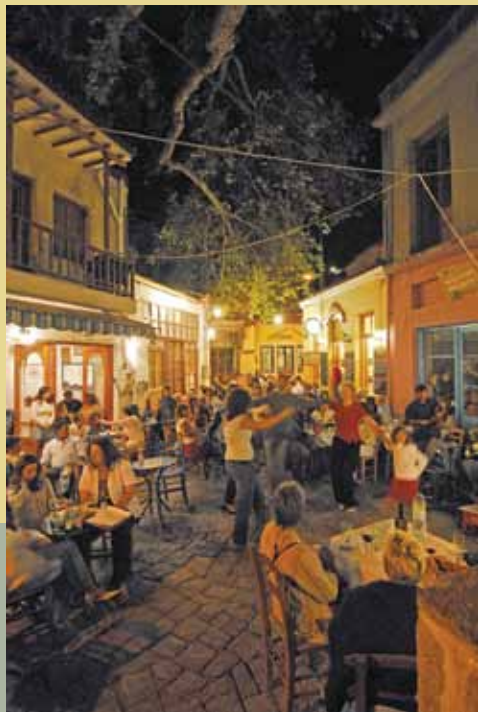
Οι κάτοικοι του νησιού, Αιολείς, φυλετική και γλωσσική κατηγορία διάφορη κατά πολύ από εκείνη των άλλων νησιών του αρχιπελάγους, έχουν δικό τους μουσικό και ποιητικό χαρακτήρα. Τη γλωσσική διαφορά των Μυτιληνίων κάνει φανερή η ιδιαίτερη γλωσσική προσωδία καθώς και η διαφοροποίηση στη μουσική και το χορό. Η μουσική ταυτότητα της Λέσβου καταλαμβάνει ένα μεγάλο μέρος στην πολύμορφη και πολυδιάστατη ελληνική παραδοσιακή μουσική παρά τις όποιες ιδιαιτεριότητες της.

Πολλές «γνωστές» μελωδίες, αστικά λαϊκά και καντάδες παρουσιάζουν μια εξαιρετικά μεγάλη ποικιλία στα τραγούδια, στους σκοπούς και τους χορούς. Διακρίνονται άλλοτε για το καθαρά τοπικό χρώμα και άλλοτε διαμορφώνονται μέσα από τις σχέσεις και τις αλληλεπιδράσεις με τις περιοχές με τις οποίες συνορεύει το νησί, έχοντας ως επίκεντρο τα μεγάλα αστικά κέντρα της Κων-

Local music and dances

The residents of Lesbos, the Aeolians, a racial and linguistic category different to the one of the other islands of the archipelagos, have their own musical and verse style. The linguistic difference of Mytilinians is evident in the distinct linguistic prosody as well as in the musical and dancing differentiation. The musical identity of Lesbos is a big part of the varied and multidimensional traditional Greek music despite its special characteristics.

Many 'familiar' melodies, urban folk songs and serenades display an amazingly big variety in the songs, the tunes and the dances. Sometimes they are distinguished for the purely local colour and other times they are created through the interaction with the regions the island borders with, especially the big urban centres of

σταντινούπολης και της Σμύρνης. Χαρακτηριστικά, επίσης, στις μουσικές εκφράσεις της Αγιάσου και της Μυτιλήνης είναι τα «πολιτικά» και «αστικά» τραγούδια.

Η λαϊκή χορευτική παράδοση της Λέσβου, με έντονο τοπικό χρώμα και επιρροές από τα μικρασιατικά παράλια και ιδιαιτέρως το Αδραμύττι, το Αϊβαλί και τη Σμύρνη, χρησιμοποιεί κυρίως τετράσημους ρυθμικούς πόδες για να αποδώσει τις ποικίλες μελωδίες του συρτού χορού, του μπάλου, της χασαπιάς ή χασάπικου ή μαζωμένου ή μαζωχτού ή πηδηχτού ή ανεγκασ'κού ή ρούσ'κου ή γκάνιτας (μεταγενέστερη ονομασία· ο χορός παλαιότερα χορεύονταν κυρίως από άνδρες) καθώς και τοπικών χορών ενταγμένων κατά περίπτωση στις διάφορες εθιμικές περιστάσεις, όπως π.χ. του γυναικείου γαμήλιου χορού τύπου «στα τρία» νυφ(ι)κάτου ή νυφ'κάτου ή σταυρωτού (Λισβόρι) και των μιμικών αποκριάτικων χορών αράπη ή αράπ'ς ή αράπ'κους, ντούρου-ντούρου ή γέρος, κουκιά ή κ'τσιά κ.ά.

Istanbul and Smyrna. Also characteristic of the musical expression of Agiasos and Mytilini are the 'political' and 'urban' songs.

The folk dancing tradition of Lesbos, with a strong local colour and influences from the Asia Minor coast and especially from Edremid, Ayvalik and Smyrna, uses mainly four time units to reflect the varied melodies of syrtos dance, balos, hassapia or hassapiko or mazomenos or mazochtos or pidichtos or anegas'kou or Russian or gaida (a later name; in earlier times it was danced predominantly by men) as well as local dances included in several traditional occasions depending on the event, like for instance the 'syrtos in three' women's marital dance or nifikatou or nif'katou or stavrotou (Lisvori) and the mimicking carnival dances arapis or arap's or arap'kous, dourou-dourou or geros, koukia or k'tsia etc.

Θρησκευτικά έθιμα - πανηγύρια

Η παράδοση των πανηγυριών συνδέεται κυρίως με τον αγροτικό χώρο, με επίκεντρα τόσο τις εκκλησίες των οικισμών όσο και τα υπαίθρια ξωκλήσια. Παλαιότερα την οργάνωση των πανηγυριών αναλάμβαναν οι κοινότητες, οι επαγγελματικές συντεχνίες καθώς και οι γεωργικοί και κτηνοτροφικοί σύλλογοι. Σήμερα, πολλά πανηγύρια διατηρούνται (και) με τη συμβολή πολιτιστικών συλλόγων ή των Λέσβιων ομογενών, ενώ αρκετά έχουν πλέον ξεχαστεί.

Μία δεύτερη ακολουθία εθίμων, που αποκτούν σταδιακά παλλεσβιακή διάδοση μετά τη δεκαετία του 1950, είναι αυτά που συνδέονται με την «κουλτούρα του αλόγου». Το άλογο κατέχει σήμερα σημαντική θέση στα λεσβιακά πανηγύρια. Οι αναβάτες στολίζουν τα άλογά τους με ιδιαίτερη καλαισθησία, ενώ συναγωνίζονται στην επίδειξη, τις φιγούρες και το χορό.

Religious customs – Feasts

The tradition of feasts is connected mainly with the agricultural sector, centring on the churches of the villages and also the backcountry chapels. In earlier times the feasts were organised by municipalities, professional units as well as agricultural and livestock farming associations. Today, many feasts are sustained (also) by the contribution of cultural associations or by Lesbian expats, while many of them have been forgotten.

A second string of customs gradually spreading all over Lesbos after the 50s are the ones connected with the 'horse culture'. The horse holds an eminent place in the feasts of Lesbos. The riders adorn their horses with particular care, while they compete in presentation, dancing

Μανταμάδος
Mantamados

Σε πολλά πανηγύρια πραγματοποιούνται (και) ιπποδρομίες με παλλεσβιακή συμμετοχή.

Τα μεγάλα παλλεσβιακά πανηγύρια με υπέρ-τοπικό χαρακτήρα, που αποτελούν μέχρι σήμερα κεντρικό σημείο αναφοράς στην κοινωνική και θρησκευτική ζωή του νησιού, είναι:

- το πανηγύρι της Παναγίας το Δεκαπενταύγουστο στην Αγιάσο.
- το πανηγύρι του Ταξιάρχη την Κυριακή των Μυροφόρων στο Μανταμάδο.
- το πανηγύρι του Αγίου Χαράλαμπου ή του «Ταύρου» στην Αγία Παρασκευή (αλλά και στο Μανταμάδο και τη Νάπη).
- το πανηγύρι του Αγίου Ιγνατίου στη Μονή Λειμώνος στην περιφέρεια της Καλλονής. ●

and figures. In many feasts there is also horse racing with participation from all over Lesbos.

The great pan-Lesbian feasts with trans-local character that are until today a main point of reference in the social and religious life of the island are:

- The feast of Panagia (Virgin Mary) on August 15 in Agiasos.
- The feast of Taxiarchis on the Sunday of the myrrh-bearing women in Mantamados.
- The feast of Agios Charalampos or 'Bull' in Agia Paraskevi (also in Mantamados and Napi).
- The feast of Agios Ignatios at Leimonos Monastery in the Kalloni region. ●

Μουσείο
Φυσικής
Ιστορίας
Απολιθωμένου
Δάσους Λέσβου
Natural
History
Museum
of the Lesvos
Petrified Forest

Μουσεία - Ναοί - Μοναστήρια - Αρχαιολογικοί χώροι Museums – Churches – Monasteries – Archaeological sites

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας - Απολιθωμένο Δάσος Σιγρίου

Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου ιδρύθηκε το 1994 στο Σίγρι της Λέσβου με σκοπό τη μελέτη, έρευνα, ανάδειξη, έκθεση, συντήρηση και φύλαξη του απολιθωμένου δάσους της Λέσβου, που έχει ανακηρυχθεί διατηρητέο μνημείο της φύσης με ιδιαίτερα σημαντική περιβαλλοντική, γεωλογική και παλαιοντολογική αξία.

Το μουσείο αποτελεί ένα παράθυρο στην ιστορία και την εξέλιξη της λεκάνης του Αιγαίου τα τελευταία 20.000.000 χρόνια. Στους χώρους τού μουσείου φιλοξενούνται δύο μόνιμες εκθέσεις αφιερωμένες στο απολιθωμένο δάσος της Λέσβου

Natural History Museum – Petrified Forest in Sigri

The Natural History Museum of the Lesvos Petrified Forest was founded in Sigri, Lesvos, for the purpose of studying, researching, promoting, exhibiting and safeguarding the petrified forest of Lesvos, which has been declared a listed monument of nature of particular environmental, geological and paleontological value.

The museum is a window to history and the evolution of the Aegean basin the last 20.000.000 years. The rooms of the museum host two permanent exhibitions dedicated to the petrified forest of Lesvos and the

Αρχαιολογικό
Μουσείο
Λέσβου
(Παλιό & Νέο)
Archaeological
Museum
of Lesbos
(old & new)

και στη γεωιστορική εξέλιξη του Αιγαίου. Σε αυτές παρουσιάζονται σπάνια φυτικά απολιθώματα από τη δυτική Λέσβο και προβάλλονται τα γεωλογικά φαινόμενα και οι διεργασίες που συνδέονται με τη δημιουργία του απολιθωμένου δάσους.

Αρχαιολογικό Μουσείο (παλιό - νέο)

Στο παλαιό κτήριο του Αρχαιολογικού Μουσείου Μυτιλήνης ξετυλίγεται η ιστορία της Λέσβου από την τελική νεολιθική περίοδο ως την ύστερη Ρωμαιοκρατία. Χτίστηκε το 1912 από την οικογένεια Βournάζου και αποτελείται από δύο ορόφους και ισόγειο.

Η ανέγερση του νέου κτηρίου ολοκληρώθηκε το 1995 ενώ το Μάρτιο του 1999 εγκαινιάστηκε η μόνιμη έκθεση με τίτλο «Η Λέσβος από την Ελληνιστική στη Ρωμαϊκή Εποχή», η οποία επικεντρώνεται σε μία από τις σημαντικότερες περιόδους ανάπτυξης της αρχαίας Λέσβου, δηλαδή από τον 4ο αι. π.Χ. έως τον 3ο αι. μ.Χ.

geo-historical evolution of the Aegean region. Exhibited in them are rare plant fossils from west Lesbos with a display of the geological phenomena and the processes associated with the formation of the Petrified Forest.

Archaeological Museum (old-new)

The history of Lesbos from the final Neolithic period to the late Roman domination is unfolded in the old building of the Archaeological Museum of Mytilini. It was built in 1912 by the Vournazos family and it consists of a ground floor and two additional levels.

The erection of the building was completed in 1995 and in March 1999 the permanent exhibition titled 'Lesbos from the Hellenistic to the Roman Period' was opened, concentrating on one of the most important periods in the development of ancient Lesbos from the 4th century BC to the 3rd century AD.

Μουσεία
Θεοφίλου
και Τέριاده
στη Βαριά
Theophilos
and Tériade
Museums
at Varia

Μουσείο Θεοφίλου Χατζημιχαήλ - Μοντέρνας Τέχνης - Βιβλιοθήκη Τεριάντ

Το Μουσείο Θεοφίλου ανεγέρθηκε το έτος 1964 σε ένα προάστιο της Μυτιλήνης, τη Βαρεία, εκεί όπου γεννήθηκε και πέρασε τα παιδικά του χρόνια ο λαϊκός αυτοδίδακτος ζωγράφος Θεόφιλος Χατζημιχαήλ (1867-1934), με έξοδα του Μυτιληνιού, φημισμένου καλλιτεχνικού εκδότη στο Παρίσι Στρατή Ελευθεριάδη (Tériade).

Το 1965 ο Τέριاده το δώρισε στο Δήμο Μυτιλήνης μαζί με 86 πίνακες του Θεοφίλου από την ιδιωτική του συλλογή και από τότε λειτουργεί ως δημοτικό μουσείο. Το κτήριο είναι κτισμένο με μυτιληνιά πέτρα, που ταιριάζει απόλυτα με τον απέραντο ελαιώνα που το περιβάλλει.

Theophilos Museum of Folklore Art - Modern Art - Tériade Library

The Theophilos Museum was erected in 1964 in Vareia, a suburb of Mytilini, where the self-taught folk painter Theophilos Chatzimichail (1867-1934) was born and passed his childhood years. It was funded by the famous Mytilinian art publisher in Paris Stratis Eleftheriades (Tériade).

In 1965 Tériade donated it to the Municipality of Mytilini together with 86 paintings by Theophilos from his private collection and it has been operating as a municipal museum ever since. The building is built with Mytilinian stone which matches perfectly the endless olive grove that surrounds it.

Ελαιοτριβείο - Μουσείο
Βρανά (Παπάδος - Γέρα)
Olive Press Museum Vrana
(Papados - Gera)

Συλλογή Φυσικής
Ιστορίας Βρίσας (Βρίσα)
Natural History Collection
of Vrisa (Vrisa)

Ψηφιακό Μουσείο Γεώργιος
Ιακωβίδης (Χύδρηρα)
Iakovidis Digital Museum
(Chidira)

Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου
(Αγία Παρασκευή)
Museum of Industrial Olive-Oil
Production of Lesvos (Agia Paraskevi)

Μυτιλήνη
το κάστρο
Mitilini
The Castle

Μήθυμνα
(Μόλυβος)
Το κάστρο
Mithymna
(Molyvos)
The Castle

Σίγρι
Το κάστρο
Sigri
The Castle

Τα κάστρα: Μυτιλήνης - Μήθυμνας - Σιγρίου

Στο βόρειο μέρος της πόλης, ανάμεσα σ' έναν καταπράσινο πευκώνα και στη θάλασσα, υψώνονται τα απομεινάρια του κάστρου της Μυτιλήνης. Διατηρείται σε αρκετά καλή κατάσταση και είναι ένα από τα μεγαλύτερα κάστρα του μεσογειακού χώρου. Η οικοδόμησή του και η ενίσχυσή του έγινε σε διάφορες χρονικές περιόδους, ξεκινώντας από τη βυζαντινή περίοδο που ήταν ατελές, για να επεκταθεί και να ενισχυθεί κατά την περίοδο της γενοατικής ηγεμονίας και να διατηρηθεί παρακμάζοντας σταδιακά κατά την οθωμανική περίοδο.

Το κάστρο του Μολύβου βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της νήσου Λέσβου στη θέση της αρχαίας Μήθυμνας και αποτελεί το δεύτερο σε μέγεθος και σημασία κάστρο της Λέσβου. Οικοδομήθηκε κατά τη διάρκεια της βυζαντινής εποχής στα απομεινάρια αρχαίων εκτεταμένων τειχών με σκοπό την αντιμετώπιση επιδρομών Φράγκων και Τούρκων και ενισχύθηκε

The Castles: Mytilini – Mithymna – Sigri

In the northern part of the city, between the endless green of the pine forest and the sea, rise the ruins of the Mytilini Castle. It is preserved reasonably well and it is one of the biggest castles in the Mediterranean region. Its construction and fortification took place in various periods of time, starting from the Byzantine Period when it was still unfinished, to be extended and fortified during the Venetian rule and to be maintained though slowly decaying during the Ottoman Period.

The Molyvos Castle is situated in the northern part of Lesbos Island at the location of ancient Mithymna and it is the second castle in Lesbos in size and importance. It was constructed during the Byzantine Period on the ruins of extensive ancient walls meant to repel attacks by the Franks and the Turks, and that too was fortified during the

Μυτιλήνη
το αρχαίο
θέατρο
Mitilini
the ancient
theater

και αυτό κατά τη γενοιάτικη περίοδο.

Το κάστρο του Σιγρίου αποτελεί ένα από τα μεταγενέστερα οχυρωματικά έργα στο νησί. Βρίσκεται στο δυτικότερο άκρο της Λέσβου και χτίστηκε το 1757 από τον Σουλεϊμάν πασά προκειμένου να προστατευθεί η περιοχή από τις επιδρομές των πειρατών και να διασφαλιστεί η ομαλή διακίνηση των εμπορευμάτων. Το κάστρο χαρακτηρίζεται από το αραβικό τόξο που έχει πάνω από την πύλη με κόκκινες και λευκές πέτρες.

Αρχαίο θέατρο – Ρωμαϊκό Υδραγωγείο

Το αρχαίο θέατρο Μυτιλήνης χρονολογείται από τα πρώιμα ελληνιστικά χρόνια. Σήμερα σώζεται στην τελευταία οικοδομική του φάση. Το πεταλόσχημο κοίλο, διαμέτρου 107 μ., σκαμμένο στον εύθρυπτο ηφαιστιογενή βράχο, υπολογίζεται ότι χωρούσε 10.000 περίπου θεατές. Ήταν καλυμμένο από μαρμάρινα εδώλια, από τα οποία κανένα δε βρέθηκε στη θέση του. Η ορχήστρα είναι κυκλική με διάμετρο 24 μ. Ήταν κατασκευασμένη από πατημένο χώμα πάνω στο διαμορφωμένο βράχο.

Το ρωμαϊκό Υδραγωγείο της πόλης είναι ένα από τα εντυπωσιακότερα μνημεία της Λέσβου. Το καλύτερα σωζόμενο κομ-

Venetian period.

The Sigri Castle is one of the subsequent fortified projects on the island. It is situated in the westernmost part of Lesbos and it was built in 1757 by Suleiman pasha to protect the area from pirate attacks and ensure the safe transportation of merchandise. The castle is characterised by the Arabian arc above the gate with red and white stones.

Ancient Theatre – Roman Aqueduct

The ancient theatre of Mytilini is dated from the early Hellenistic times. What survives today is the latest constructing phase. The horseshoe concave, 107m in diameter dug into the brittle volcanic rock, is estimated to have had a capacity of about 10,000 people. It was covered by marble statues none of which was found in its place. The orchestra is circular with a 24m diameter. It was constructed from pressed soil on the specially shaped rock.

The Roman Aqueduct of the city is one of the most impressive monuments of Lesbos. The most

Μόρια
Το ρωμαϊκό
υδραγωγείο
Roman
Aqueduct
of Moria

μάτι του βρίσκεται στην περιοχή της Μόριας, 6 περίπου χιλιόμετρα βόρεια της πόλης, και ονομάζεται «Καμάρες». Η τοξοστοιχία που σώζεται είναι μήκους 170 μέτρων και έχει 17 τόξα.

Αρχαίος Ναός της Κλοπεδής (Αγία Παρασκευή)

Το Ιερό της Κλοπεδής βρίσκεται βορειοδυτικά της Αγίας Παρασκευής Λέσβου και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα δείγ-

preserved part is in the area of Moria, about 6Km north of the city and it is called Kamares. The arcade that remains is 170m in length and has 17 arcs.

Ancient Sanctuary of Klopeði (Agia Paraskevi)

The Klopeði Sanctury is situated northwest of Agia Paraskevi of Lesbos and it is one of the most significant

Κλοπεδή
Αγία
Παρασκευή
Klopeði
Agia Paraskevi

Ο ναός
των Μέσων
Temple
of Meson

ματα αρχαϊκής αρχιτεκτονικής του νησιού. Ο ναός, αφιερωμένος πιθανόν στον Ναπαίο Απόλλωνα, πρωτοχτίστηκε τον 8ο αιώνα π.Χ. ενώ την τελική του μορφή πήρε στα μέσα του 6ου αιώνα π.Χ.

Αρχαίος Ναός των Μέσων (Αγία Παρασκευή)

Το Ιερό των Μέσων βρίσκεται στη θέση «Κουκάλα» ή «Κοκκάλα» της περιοχής, στην αγροτική περιφέρεια της Αγίας Παρασκευής Λέσβου. Στην αρχαιότητα βρισκόταν κοντά στα βόρεια σύνορα της επικράτειας της αρχαίας πόλης Πύρρας και στο μέσο (κέντρο) της Λέσβου, απ' όπου η περιοχή πήρε το όνομά της, «Μέσον», με τον αιολικό τύπο της λέξης.

specimens of archaic architecture on the island. The temple, most probably dedicated to Napaïos Apollo, was first built in the 8th century BC and took its final form in the middle of the 6th century BC.

Ancient Temple of Messon (Agia Paraskevi)

The Meson Temple is at the Koukala or Kokkala location of the area, in the agricultural region of Agia Paraskevi of Lesbos. In antiquity it was close to the northern border of ancient of Pyrra and in the centre of Lesbos, where it got the name Meson from, according to the Aeolic form of the word (meson: Greek for middle).

Άγιος Ραφαήλ
Agios Rafael

Ιερές Μονές

Ι.Μ. Αγίου Ραφαήλ

Χτισμένη στον ελαιόφυτο λόφο των Καρυών, είναι ένα από τα πλέον γνωστά προσκυνήματα. Η σημερινή μονή έχει οικοδομηθεί στη δεκαετία του 1960 στα θεμέλια παλαιότερου μοναστηριού, το οποίο λειτούργησε σε δύο διαφορετικές περιόδους της βυζαντινής εποχής και καταστράφηκε ολοσχερώς από τους Οθωμανούς το 1463.

Ι.Μ. Ταξιάρχη Μιχαήλ (Μανταμάδος)

Σύμφωνα με το θρύλο, η μονή δέχθηκε την επιδρομή Σαρακηνών πειρατών, οι οποίοι κατέσφαξαν τους μοναχούς με εξαίρεση έναν νέο δόκιμο καλόγερο, ο οποίος πρόλαβε να κρυφτεί στην οροφή της εκκλησίας. Από εκεί είδε μετά το μακελειό τη μορφή του Αρχαγγέλου να φτερουγίζει πάνω από τα πτώματα των μοναχών. Παίρνοντας χώμα, που είχε ποτιστεί με το αίμα τους, και κερί έφτιαξε τη μορφή του «Ταξιάρχη», όπως πρόλαβε να

Monasteries

Monastery of Agios Raphael

Built on the hill of Karies amid the olive trees, it is one of the most known devotion places. Today's monastery was built in the 60s on the foundation of an older monastery which operated in two different periods of the Byzantine era and was completely destroyed by the Ottomans in 1463.

Monastery of Taxiarchis Michail (Mantamados)

According to the legend, the monastery was raided by Saracen pirates who slaughtered the monks with the exception of one young novice monk who managed to hide in the roof of the church. From there, after the carnage, he saw the figure of Archangel (Taxiarchis) Michail to flutter above the dead bodies of the monks. Taking wax and soil steeped in their blood he shaped them to the form of the Archangel the way he

Ταξιάρχης
Μανταμάδου
Taxiarchis
at Mantamados

την αντικρίσει.

Η εκκλησία γιορτάζει την Κυριακή των Μυροφόρων, δύο εβδομάδες μετά την Ανάσταση, με μεγάλο θρησκευτικό και εμπορικό πανηγύρι συνοδευόμενο από ταυροθυσία και κατόπιν παρασκευή του παραδοσιακού φαγητού «κισκέα», που διανέμεται εθιμοτυπικά στους προσκυνητές. Οι τελευταίοι εξακολουθούν σε μεγάλο ποσοστό να έρχονται στον Άγιο με τα πόδια την παραμονή της γιορτής από χιλιόμετρα μακριά αλλά και καβαλάρηδες με τα άλογά τους στολισμένα για να τιμήσουν τον Ταξιάρχη.

Ι.Μ. Λειμώνος - Αγίου Ιγνατίου

Πανύψηλη και επιβλητική, η μονή Λειμώνος είναι η μεγαλύτερη σε έκταση της Λέσβου. Από το έτος ιδρύσεώς της (1526) έγινε τόπος ασκητισμού και λατρείας αλλά και δυναμικό «φυτώριο» συστημα-

had glimpsed it.

The church celebrates the Sunday of the myrrh-bearing women two weeks after Resurrection, with a great religious and commercial feast accompanied

by the sacrifice of a bull and then the preparation of kisket, a traditional dish offered customarily to the pilgrims. A great percentage of the pilgrims come to the Agios on foot from kilometres away on the eve of the feast but some come riding, with their horses adorned to honour Taxiarchis.

Leimonos Monastery – Agios Ignatios

Towering and imposing, the Leimonos Monastery is the largest monastery of Lesbos. Since it was founded (1526) it became a place for hermitage and devotion but also a potent incubator for

**Μονή
Λειμώνος
Leimonos
Monastery**

τικής παιδείας. Αξιόλογες είναι οι τοιχογραφίες που κοσμούν το εσωτερικό του μοναστηριού, οι οποίες χρονολογούνται από τον 16ο-17ο αιώνα.

systematic education. Of note are the murals that decorate the interior of the monastery, dating back to the 16th-17th century.

**Μονή
Πυθαρίου
Pythari
Monastery**

Μονή
Υψηλού
Ipsilou
Monastery

Ι.Μ. Υψηλού

Η Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου είναι χτισμένη στην κορυφή του όρους «Ορδυμνος». Εξαιτίας ακριβώς της θέσης της είναι γνωστότερη από τον 18ο αιώνα

Ipsilou Monastery

The monastery of Agios Ioannis Theologos is built at the top of Mount Ordymnos. For exactly this reason it has been known since the 18th century

ως Μονή Υψηλού.

Η φρουριακή αρχιτεκτονική της μορφή, με πολεμίστρες και οχυρωματικό πύργο, δημιουργεί με την πρώτη ματιά την εντύπωση ενός μοναστηριού που στο πέρασμα των αιώνων αναγκάστηκε σε πολλές περιπτώσεις να αμυνθεί και να προσφέρει καταφύγιο στους κατοίκους της γύρω περιοχής κατά τη διάρκεια επιδρομών.

Ιεροί Ναοί

Μητροπολιτικός Ναός Αγίου Αθανασίου

Ο ναός του Αγίου Αθανασίου, μητροπολιτικός από τις αρχές τουλάχιστον του 18ου αιώνα, βρίσκεται στο κέντρο του παλαιού οικισμού της Μυτιλήνης και φαίνεται από μεγάλη απόσταση λόγω του εντυπωσιακού γοτθικού καμπαναριού του, ύψους 33 μέτρων.

as the Ipsilou Monastery.

The fortress-like architecture with battle portholes and a fortified tower, at first glance it gives the impression of a monastery that in the passing of centuries was often forced to defend itself and offer refuge to the people of the surrounding area during attacks.

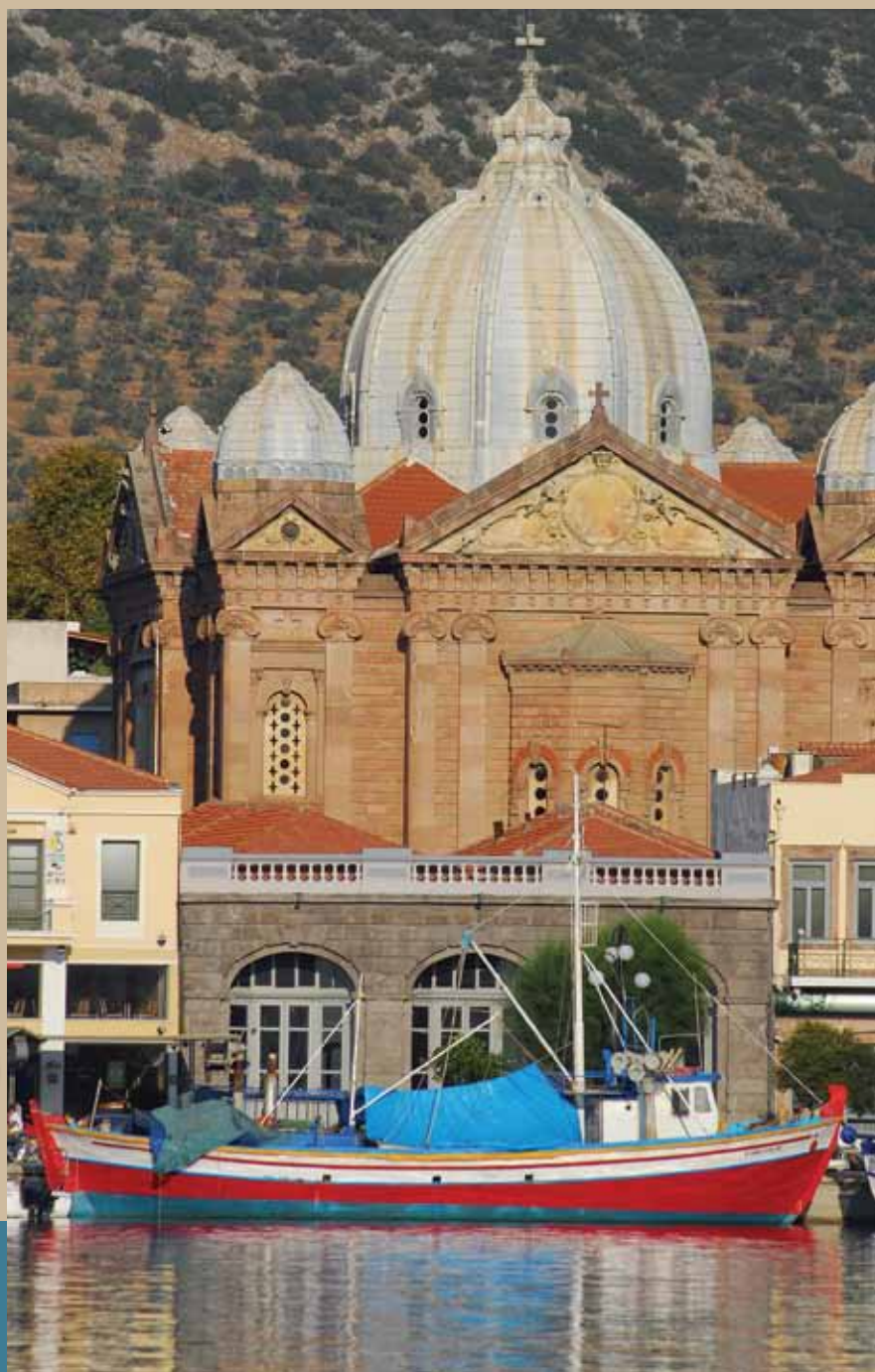
Churches

Metropolitan Church of Agios Athanasios

The church of Agios Athanasios, metropolitan at least since the beginning of the 18th century, is situated in the centre of the old settlement of Mytilini and it is visible from a great distance thanks to its impressive gothic bell tower, 33m tall.

Ναός Αγίου Αθανασίου (Μητρόπολη)
Church of Agios Athanasios (Cathedral)

Ναός Αγίου
Θεράποντος
Church
of Agios
Therapon

Ναός Αγίου Θεράποντα

Ο ναός του Αγίου Θεράποντα είναι ένα από τα πλέον αναγνωρίσιμα μνημεία του νησιού. Η ιστορία του, με τη σημερινή του τουλάχιστον μορφή, μόλις ξεπερνά τον ενάμισο αιώνα ενώ τα εγκαίνιά του έγιναν το 1935. Μέχρι το 1850 στο ίδιο σημείο υπήρχε μικρός ναός, αφιερωμένος επίσης στον Άγιο Θεράποντα. Ο ναός εξυπηρετούσε τις ανάγκες των ασθενών και του προσωπικού τού νοσοκομείου, του γνωστού «ξενοδοχείου» της Μυτιλήνης, το οποίο λειτουργούσε ακριβώς απέναντι από το σημερινό ναό, εκεί όπου βρίσκεται το κτήριο που στεγάζει το Εκκλησιαστικό Βυζαντινό Μουσείο.

Ναός Αγίων Θεοδώρων

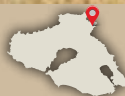
Η εκκλησία ιδρύθηκε το 1795 μ.Χ. Ιστορικά ανήκει στη μεταβυζαντινή περίοδο. Βρίσκεται στην πόλη της Μυτιλήνης, βορειότερα από το στενό της Ερμού και δεξιά απ' αυτό. Εντύπωση προκαλεί η βόρεια πρόσοψη της εκκλησίας, όπου τα τόξα του νάρθηκα βρίσκονται πάνω σε ογκώδεις ραβδωτές κολόνες ενώ γύρω από τις τρεις του πύλες ο τοίχος είναι φτιαγμένος από μεγάλα μαρμάρινα κομμάτια.

Church of Agios Therapontas

The church of Agios Therapontas is one of the most recognisable monuments of the island. Its history, at least in today's form, is just over one and a half centuries old while it was officially opened in 1935. On the same spot until 1850 there was a small church also dedicated to Agios Therapontas. The church served the needs of the patients and staff of the hospital known as the 'hotel' of Mytilini, which operated exactly opposite today's church, where the building housing the Byzantine and Christian Museum stands.

Church of Agion Theodoron

The church was founded in 1795 AD. Historically it belongs to the post Byzantine period. It is in the city of Mytilini, to the north and right side of the narrow street of Ermou. What draws the attention is the northern facade of the church where the arches of the narthex are positioned on bulky ridged columns while around its three gates the wall is made of large marble pieces.

Άγιος Στέφανος
Agios Stefanos

Παναγία Τρουλατί (Πύργος Θερμής)
Panagia Trouloti (Pyrgoi Thermis)

Παναγία
Αγιάσου
Panagia
Agiasou

Παναγία Αγίας Σιών (Αγιάσος)

Ο ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, γνωστότερος ως «Παναγία της Αγιάσους», είναι ένας από τους πλέον επισκέψιμους ναούς του νησιού λόγω της θαυματουργής εικόνας της Παναγίας. Το ότι όμως είναι περισσότερο γνωστός ως προσκύνημα αδικεί τη μεγάλη ιστορική σημασία του, καθώς πρόκειται για ναό με βυζαντινά θεμέλια και ιστορία που ξεκινά από την περίοδο της εικονομαχίας. Το 1815 ξεκίνησε η ανέγερση του σημερινού ναού, μία τρίκλιτη και τρισυπόστατη βασιλική, εντυπωσιακή για τις τεράστιες διαστάσεις της (μήκους 32,20 και πλάτους 26,20 μέτρων).

Panagia of Agia Sion – Our Lady of Zion (Agiasos)

The church of the Dormition of the Mother of God, better known as 'Panagia of Agiasos', is one of most visited churches of the island thanks to the miraculous icon of Virgin Mary. However, being known mostly as a

pilgrimage place does not do justice to its great historical value, as this is a church with Byzantine foundation and a history that starts from the period of iconoclasm. The erection of the present church started in 1815, a three-nave and triune basilica, impressive for its enormous dimensions (32.20 in length and 26.20 in width).

**Παναγία
Γλυκοφιλούσα
(Πέτρα)**
**Panagia
Glykofilousa
(Petra)**

Παναγιά Γλυκοφιλούσα

Στη βορειοδυτική πλευρά του νησιού, στη μαγευτική και κοσμοπολίτικη Πέτρα, βρίσκεται η εκκλησία της Παναγίας της Γλυκοφιλούσας, χτισμένη πάνω σε βράχο όπου έχουν λαξευτεί στη βορεινή του πλευρά 114 σκαλοπάτια που οδηγούν στην εκκλησία. Η εξαιρετη οχυρή του θέση ωθεί στην αναζήτηση της κατασκευής του την περίοδο των συχνών πειρατικών επιδρομών της υστεροβυζαντινής περιόδου.

Panagia Glykofilousa

On the northwest side of the island, in enchanting cosmopolitan Petra, is the church of Panagia Glykofilousa, built on a rock on its northern side of which 114 steps that lead to the church have been chiselled. Its excellent fort position invites us to look into its

construction during the period of frequent raids in the post Byzantine period.

Παναγία
Γοργόνα
(Σκάλα
Συκαμιάς)
Panagia
Gorgona
(Skala
Sykamias)

Παναγία Γοργόνα (Σκάλα Συκαμιάς)

Η Σκάλα Συκαμιάς είναι ένα χαρακτηριστικό ψαροχώρι και ο βορειότερος οικισμός του νησιού που αντικρίζει τα μικρασιατικά παράλια. Εκεί μπορεί κανείς να απολαύσει ένα από τα ωραιότερα ηλιοβασιλέματα και να επισκεφτεί το γραφικό εκκλησάκι της «Παναγίας της Γοργόνας». Χτισμένο πάνω σε λωρίδα γης που εισχωρεί στη θάλασσα, η «Παναγία η Γοργόνα», η Παναγία των θαλασσινών, πήρε το όνομά της από τη χαρακτηριστική τοιχογραφία αγνώστου λαϊκού ζωγράφου, που απεικονίζει την Παναγία με ουρά γοργόνας σε ένα συγκινητικό «δέσιμο» θρησκειών και παραδόσεων. ●

Panagia Gorgona (Skala Sykamias)

Skala Sykamias is a typical fishing village and the northernmost settlement of the island that faces the Asia Minor coast. There, one can enjoy one of the most beautiful sunsets and visit the charming chapel of Panagia Gorgona. Built on a strip of land that intrudes into the sea, Panagia Gorgona, protector of sailors, took its name from the characteristic mural of an unknown folk painter, depicting Virgin Mary with a mermaid tail in a touching amalgam of religion and tradition. ●

Σημαντικές πόλεις και χωριά

Important cities and villages

Ασώματος
Asomatos

Αγιάσος
Agiasos

Το γεφύρι
της Κρεμαστής
(Αγία
Παρασκευή)
Kremasti
bridge
(Agia
Paraskevi)

Δ.Ε. Αγίας Παρασκευής

Η Αγία Παρασκευή Λέσβου είναι μια κωμόπολη που βρίσκεται στο κέντρο του νησιού. Έχει μόνιμο πληθυσμό 2.346 κατοίκων (απογραφή 2001) και αποτελεί την έδρα του Δήμου Αγίας Παρασκευής Λέσβου. Το χωριό είναι χτισμένο σε λεκανοπέδιο, που περιβάλλεται από χαμηλά βουνά φυτεμένα με ελιές και μικρούς γυμνούς λόφους. Το σύνολο σχεδόν του οικισμού αποτελείται από αγροτικά και αστικά σπίτια χτισμένα με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική της Λέσβου. Ανάμεσά τους ξεχωρίζει το κτήριο των Εκπαιδευτηρίων, το Δημαρχείο και η Εκκλησία. Στην είσοδο του χωριού υπάρχουν παλιά βιομηχανικά κτήρια, κυρίως ελαιωτριβεία. Ένα απ' αυτά έχει αναπαλαιωθεί και στεγάζει πρότυπο βιομηχανικό μουσείο, το Μουσείο της Ελιάς, του Πολιτιστικού Ιδρύματος της Τράπεζας Πειραιώς.

Δ.Ε. Αγιάσου

Η Αγιάσος είναι χτισμένη στο εσωτερικό του νησιού στις πλαγιές του όρους «Ολύμπος» και αποτελεί έναν γνήσιο παραδοσιακό οικισμό στη Λέσβο, διατηρώντας αναλλοίωτα τα στοιχεία της παραδοσιακής της αρχιτεκτονικής. Όταν βρεθεί κανείς εκεί, αξίζει να επισκεφθεί την Παναγία της Αγιάσου, όπου θα βρει και τη γνωστή εικόνα της Παναγίας της Βρεφοκρατούσας, καθώς και να περιηγηθεί στον περίφημο Καστανώνα του Ολύμπου, βιώνοντας μια ξεχωριστή εμπειρία και θαυμάζοντας την επιβλητικότητα της φύσης. Επίσης, η βλάστηση της περιοχής αποτελείται από εκτεταμένα δάση τραχείας πεύκης (pinus brutia) στα δυτικά του οικισμού.

Δ.Ε. Γέρας

Στη νοτιοανατολική πλευρά του νησιού, ανάμεσα σε πράσινους λόφους και ελαιώνες, εκτείνεται η περιοχή της Γέρας με τον πανέμορφο κόλπο της. Ο κόλπος της Γέρας, με τον ιδιαίτερα στενό «λαιμό» του, είναι μικρότερος απ' αυτόν της Καλλονής, αλλά εξίσου όμορφος και ζωντανός. Στους καλα-

Municipal Unit of Agia Paraskevi

Agia Paraskevi of Lesvos is a town in the centre of the island. It has a permanent population of 2,346 (2001 census) and it is the base of the Agia Paraskevi of Lesvos Municipality. The village is built in a basin surrounded by low mountains with olive trees and low bare hills. Almost all of the settlement consists of farm and urban houses built in the traditional architectural style of Lesvos. Among them, the School complex, the Town Hall and the Church stand out. At the entrance to the village there are old industrial buildings, mostly oil presses. One of them has been restored and houses a pilot industrial museum, the Olive Museum of the Pireaus Bank Group Cultural Foundation.

Municipal Unit of Agiasos

Agiasos is built inland on the slopes of Mount Olympus and it is a genuinely traditional settlement of Lesvos, keeping unchanged the features of its traditional architecture. When there, it is worth visiting Panagia of Agiasos with the well-known icon of the Virgin and Child as well as wander around the famous Chestnut forest of Olympus having a unique experience and admiring the majesty of nature. The vegetation of the area consists of extensive forests of Turkish pines (pinus brutia) on the west side of the village.

Municipal Unit of Gera

The region of Gera with its stunning gulf is sprawled at the south-eastern side of the island in the midst of green hills and olive groves. The gulf of Gera with its particularly narrow 'throat' is smaller than the Kalloni one but equally beautiful and animated. In its expanses of reed many kinds of birds and small animals

Σκάλα
Ερεσού
Skala
Eresou

μιώνες του βρίσκουν καταφύγιο πολλά είδη πουλιών και μικρών ζώων. Η ευρύτερη περιοχή της Γέρας διακρίνεται από τις εναλλαγές των τοπίων της, που την καθιστούν ιδανική για φυσιολατρικές διαδρομές.

Δ.Ε. Ερεσού - Αντίσσης

Η Ερεσός είναι μία από τις πιο γνωστές για την ιστορία και τις ομορφιές της κωμοπόλεις στο νοτιοδυτικό τμήμα της Λέσβου. Διατηρεί απόφοιο το παραδοσιακό της στοιχείο, κάτι το οποίο μπορεί να αντιληφθεί ο επισκέπτης από τα θαυμάσια αρχοντικά που στολίζουν το χωριό και από τα μοναστήρια. Απ' αυτά ξεχωρίζει η Μονή Πυθαρίου, που βρίσκεται σε μια μικρή καταπράσινη λεκάνη σχηματισμένη ανάμεσα σε γυμνούς ηφαιστειακούς δόμους που συνθέτουν ένα μοναδικό τοπίο. Με κατεύθυνση δυτικά, βρίσκεται σε υψόμετρο 300 μ. μέσα σε μια άγονη πλαγιά το χωριό της Αντίσσης. Στα αξιοθέατα ανήκουν επίσης τα ερείπια του ενετικού κάστρου, τα ίχνη από τα τείχη της αρχαίας πόλης της Αντίσσης και η λαογραφική συλλογή που εκτίθεται στο πολιτιστικό κέντρο της περιοχής.

find refuge. The wider region of Gera is marked by the alternation of scenery that makes it unique for nature lovers.

Municipal Unit of Eresos – Antissa

Eresos is one of the best known towns for its history and beauty in the southwestern part of Lesbos. It keeps the traditional characteristics intact which the visitor can detect from the monasteries and the marvellous manors that beautify the village.

Among them, the Monastery of Pythari, situated in a small lush basin contoured among bare volcanic formations that create a unique setting. Heading west, at a 300m altitude on an infertile slope, is the village of Antissa. Also in the attractions of the area are the walls of the ancient city of Antissa and the folklore collection exhibited in the cultural centre of the area.

Κόλπος
Γέρας
Gulf
of Gera

Δ.Ε. Ευεργέτουλα

Το ποτάμι Ευεργέτουλας επί χιλιάδες χρόνια γονιμοποιεί το μεγάλο κάμφο.

Ο υδροβιότοπος στην περιοχή Ντίπι φιλοξενεί στις εκβολές του, εκτός από μεγάλο αριθμό φυτών, ερπετών, αμφιβίων, πουλιών και εντόμων, την ακριβοθώρητη για βίβρα ή ενυδρίδα.

Τον πρώην Δήμο Ευεργέτουλα συγκροτούν τα χωριά Λάμπου Μύλοι, Ασώματος, Ίππειος, Συκούντα, Κάτω Τρίτος, Μυχού και Κεραμεία. Παντού τα αρχαία λείψανα είναι παρόντα. Ξεχωριστά θρησκευτικά μνημεία είναι το βυζαντινό μοναστήρι του Ταξιάρχη στο Κάτω Τρίτος, ο ναός του Ταξιάρχη στον Ασώματο (1796) και ο ναός του Αγίου Προκοπίου στο Ίππειος (1741). Στην περιοχή Φούσα, στη Μυχού, υπάρχει σπήλαιο όπου βρέθηκαν ελληνιστικά ειδώλια και τάφοι. Στη θέση Πασπαλάς Λάμπου Μύλων σώζεται ένα μέρος απ' το Ρωμαϊκό Υδραγωγείο, το οποίο τροφοδοτούσε με νερό τη Μυτιλήνη.

Ο Ασώματος είναι ένα γραφικό ορεινό χωριό με ωραιότατα σπίτια και οι Άγιοι Ανάργυροι μια υπέροχη περιοχή με πλατάνια και τρεχούμενα νερά, σ' ένα βαθύσκιωτο τοπίο.

Municipal Unit of Evergetoula

The river of Evergetoula for thousands of years now fertilises the big valley.

Besides the large number of plants, reptiles, amphibians, birds and insects, the wetland in the Dipi region hosts around its estuary the seldom-seen otter.

The former municipality of Evergetoula consists of the villages Lampou Myloi, Asomatos, Ippeios, Sykounta, Kato Tritos, Mychou and Keramia. Relics are present everywhere. Distinctive religious monuments are the Byzantine Monastery of Taxiarchis in Kato Tritos, the church of Taxiarchis in Assomatos (1796) and the church of Agios Prokopios in Ippeios (1741). In Mychou, in the Fousa region there is a cave where Hellenistic statuettes and graves were found. In the Paspalas location of Lampou Myloi there is a part of the Roman Aqueduct that supplied water to Mytilini.

Assomatos is an attractive mountain village with handsome houses and Agioi Anargyroi is a wonderful place with sycamore trees and running waters in a deeply shaded setting.

Σκάλα
Καλλονής
Skala
Kalloniis

Δ.Ε. Καλλονής

Η Καλλονή βρίσκεται ακριβώς στο κέντρο του νησιού και κάθε χρόνο αποτελεί πόλο έλξης για πολλούς επισκέπτες. Η τεράστια πεδιάδα της περιοχής, την οποία διατρέχουν έξι ποταμοί, ευνοεί την καλλιέργεια αμπελιών και περιβολιών. Ανήκει στη δημοτική κοινότητα που αποτελείται από τους οικισμούς Άγρα, Ανεμώτια, Αρίσβη, Δάφια, Κεράμι, Παράκοιλα, Σκαλοχώρι, Φίλια. Αποτελεί επίσης έδρα της Μητρόπολης Μηθύμνης.

Αξίζει να επισκεφθεί κανείς την πανύψηλη και επιβλητική Μονή Λειμώνος, που βρίσκεται σε απόσταση 3 χλμ. από την Καλλονή με κατεύθυνση προς την Ερεσό και να θαυμάσει τις τοιχογραφίες που κοσμούν το εσωτερικό του μοναστηριού. Τα τελευταία χρόνια βέβαια η ευρύτερη περιοχή της Καλλονής προσελκύει στις περιόδους αναπαραγωγής και αποδημίας των μεταναστευτικών πουλιών ειδικό τουρισμό παρατήρησης πουλιών (bird watching).

Municipal Unit of Kalloni

Kalloni is right in the centre of the island and every year it is a point of attraction for many visitors. The enormous valley of the region crossed by six rivers favours the cultivation of vines and orchards. It belongs to the municipal unit that consists of Agra, Anemotia, Arisvi, Dafnia, Kerami, Parakoila, Skalochoi and Filia. It is also the base of the Metropolis of Mithymna.

It is well worth visiting the tall and imposing Leimonos Monastery, a 3Km distance from Kalloni in the direction of Eresos and admire the murals that decorate its interior. Of course, the last few years the wider region of Kalloni attracts a specific type of tourism for bird watching during the periods of reproduction and migration.

«Σάρλιτζα
Παλλάς»
(Παράλια
Θερμής)
“Sarlitza
Pallas”
(Thermi)

Δ.Ε. Λουτροπόλεως Θερμής

Συνεχίζοντας στον οδικό άξονα που οδηγεί από την πόλη της Μυτιλήνης στο βόρειο τμήμα του νησιού, βρίσκεται η περιοχή της Θερμής με ιστορία 5.000 ετών. Η περιοχή πήρε την ονομασία της από τις θερμές πηγές που αναβλύζουν εκεί επί αιώνες. Στα τουρκικά ονομαζόταν «Σάρλιτζα», λέξη σύνθετη από το «σαρί», που σημαίνει κίτρινο χρώμα, και το «λίτζα», που σημαίνει υπόθερμο θεραπευτικό νερό, θερμοπηγή.

Δ.Ε. Μανταμάδου

Η περιοχή του Μανταμάδου βρίσκεται στα βορειοανατολικά του νησιού. Το χωριό Μανταμάδος είναι κεφαλοχώρι, με παραδοσιακή αρχιτεκτονική, γραφικά σοκάκια και καλντερίμια και εξαιρετικά αγροτικά, κτηνοτροφικά και κυρίως τυροκομικά προϊόντα. Αξίζει να δοκιμάσει κανείς το γιαούρτι, τα ονομαστά λαδοτύρια, τις φρέσκιες μυζήθρες και τα ντόπια κρέατα. Επίσης, μπορεί να βρει κεραμικά σε πολύ καλές τιμές και να θαυμάσει τους αγγειοπλάστες την ώρα που γυρίζουν τον τροχό μέσα στα περίφημα εργαστήρια.

Municipal Unit

of Loutropoli Thermis

Continuing on the road leading from the city of Mytilini to the northern part of the island, we find the region of Thermi with a 5,000 year history. The region took its name from the hot springs that well up there for centuries. In Turkish it was called ‘Sarlitza’ a composite word from ‘sari’, meaning yellow colour, and ‘litza’ which means tepid therapeutic water, thermal spring.

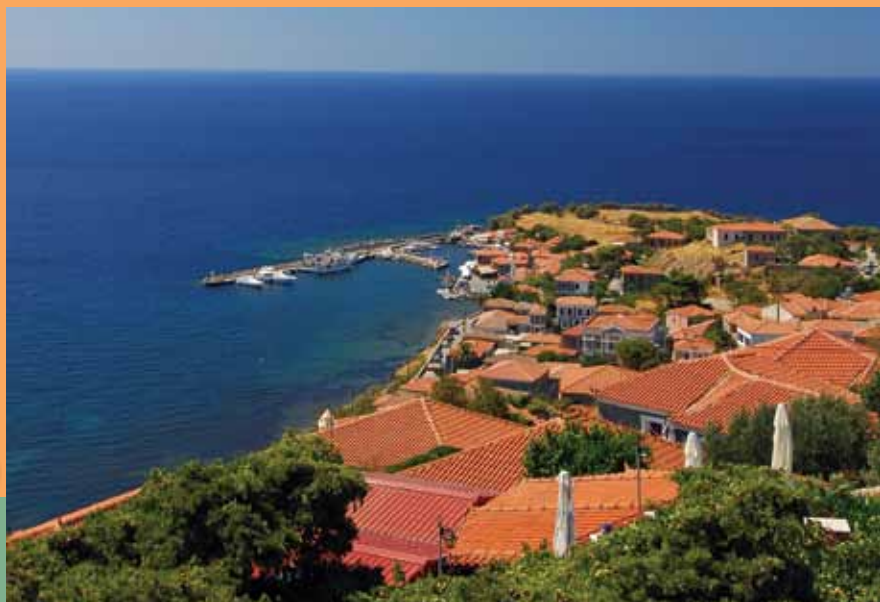
Municipal Unit

of Mantamados

The region of Mantamados is located at the northern-east side of the island. The Mantamados village is a large village with traditional architecture, charming little lanes and cobblestone streets and excellent agricultural, livestock products and most especially cheese products. It is worth trying the yogurt, the renowned ladotyria, the various fresh mijithra.

Μήθυμνα
(Μόλυβος)
Mythymna
(Molyvos)

Δ.Ε. Μήθυμνας

Στο βόρειο άκρο του νησιού βρίσκεται ο γοττευτικός Μόλυβος. Ο Μόλυβος είναι μια από τις πιο τουριστικές περιοχές της Λέσβου και χαρακτηρίζεται από την απaráμιλλη φυσική ομορφιά και τη γραφική του αρχιτεκτονική. Τα σπίτια του οικισμού με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, κατασκευασμένα από πέτρα και ξύλο και βαμμένα με έντονα χρώματα, σε συνδυασμό με το επιβλητικό βυζαντινό κάστρο που δεσπόζει στην περιοχή, δημιουργούν ένα γραφικό και ρομαντικό περιβάλλον. Οι πλακόστρωτοι δρόμοι, τα μονοπάτια που οδηγούν στις παλιές γειτονιές, οι εκκλησίες και οι μαγευτικές ακρογιαλιές ολοκληρώνουν την παρμυθένια ομορφιά.

Δ.Ε. Μυτιλήνης

Η πόλη της Μυτιλήνης, που είναι και η πρωτεύουσα του νησιού, έχει διατηρήσει σπουδαία δείγματα του λαμπρού παρελθόντος αλλά και της εξαιρετικής πολιτισμικής πορείας της. Είναι μια οργανωμένη και ζωντανή πόλη, με έντονη νυχτερινή ζωή που

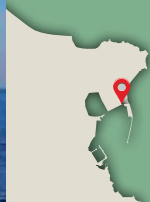
cheeses and the local meat. You can also find pottery at very good prices and admire the potters working on the wheel in their celebrated workshops.

Municipal Unit of Mithymna

Molyvos is on the northern end of the island. It is one of the most frequented tourist parts of Lesbos and it is noted for its unbelievable natural beauty and the charming architecture. The houses of the village with the traditional architecture, made of wood and stone and painted in vivid colours, combined with the magnificent Byzantine castle that stands out in the area, compose a picturesque and romantic environment. The cobblestone streets, the paths that lead to older neighbourhoods, the churches and the enchanting beaches complete the fairytale beauty.

Municipal Unit of Mytilini

The city of Mytilini, which is also the capital of the island, has preserved great

Μυτιλήνη
Mytilini

καλύπτει κάθε απαίτηση και ανάγκη σε θέματα ξενοδοχείων, εστιατορίων και διασκέδασης.

«Εμβλήματά» της είναι το μεγαλοπρεπές κάστρο, ο ναός του Αγίου Θεράποντα με τον εντυπωσιακό τρούλο και στην άκρη του λιμανιού το «Άγαλμα της Ελευθερίας». Κλασικό σημείο συνάντησης των ντόπιων είναι

examples of its brilliant past and its extraordinary cultural course. It is an organized and animated city with intense night life covering every taste and need as far as hotels, restaurants and entertainment are concerned.

The symbols of the city are the majestic castle, the church of Agios

Πέτρα
Petra

Πλωμάρι
Plomari

η περιοχή γύρω από την πλατεία Σαπφούς αλλά και το υπόλοιπο μισό πέταλο του νέου νότιου λιμανιού με τα μοδάτα μπαράκια και τις καφετέριες, που κλέβουν την παράσταση από πολύ νωρίς το πρωί.

Δ.Ε. Πέτρας

Στα βόρεια του νησιού, δίπλα από το Μόλυβο, βρίσκεται το χωριό της Πέτρας με τη μοναδική παραλία της και το χαρακτηριστικό της βράχο, ύψους περίπου 40 μέτρων. Εκατόν δεκατέσσερα σκαλιά λαξευμένα στη σκληρή πέτρα οδηγούν στην πανέμορφη εκκλησιά της Παναγίας της Γλυκοφιλούσας, που βρίσκεται στην κορυφή του με την εκπληκτική θέα. Μέσα στον οικισμό βρίσκεται και ο ναός του Αγίου Νικολάου, άλλο ένα σημαντικό εκκλησιαστικό μνημείο της περιοχής. Η περιοχή είναι μία από τις πιο τουριστικά ανεπτυγμένες του νησιού. Διαθέτει πολλά ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, εστιατόρια και bars, που όμως δεν προσβάλλουν τη γραφικότητα του οικισμού.

Therapontas with its impressive dome, and at the edge of the port the Statue of Liberty. A classic meeting point for the locals is the area around Sappho Square but also the rest of the half horseshoe of the new southern port with the fashionable bars and coffee shops that steal the show from early in the morning.

Municipal Unit of Petra

On the northern part of the island near Molyvos is the village of Petra with its incredible beach and the distinctive rock about 40m tall. One hundred and fourteen steps chiselled on the hard rock lead to the beautiful church of Panagia Glykofilousa at the top with a stunning view. In the village we also find the church of Agios Nikolaos, another important religious monument of the island. There are many hotels, rental rooms, restaurants and bars, which however do not interfere with the charm of the village.

Μελίντα
Melinta

Πολιχνίτος
Polichnitos

Δ.Ε. Πλωμαρίου

Στη νότια ακτή του νησιού βρίσκεται το γραφικό Πλωμάρι, γνωστό για την παραγωγή ούζου, τους παραδοσιακούς μεζέδες αλλά και τους φιλόξενους κάτοικους του. Αξίζει να περιηγηθεί κανείς στα πλακόστρωτα σοκάκια του και να απολαύσει ένα ουζάκι στη σκιά του υπεραιώνobiου πλάτανου στην παλιά συνοικία του χωριού με τα αρχοντικά, που έχουν μείνει αναλλοίωτα στο πέρασμα του χρόνου.

Σε μικρή απόσταση ανατολικά από το Πλωμάρι βρίσκεται η παραλία του Αγ. Ισιδώρου, μία από τις καθαρότερες παραλίες στην Ελλάδα, ενώ στα δυτικά του και σε απόσταση περίπου 6 χιλιομέτρων βρίσκεται η παραλία της Μελίντας με τον εντυπωσιακό βράχο της, ενώ ενδιάμεσα -προσβάσιμη μόνο από τη θάλασσα- βρίσκεται η Παγαγιά Κρυφτή.

Δ.Ε. Πολιχνίτου

Ο Πολιχνίτος βρίσκεται στο ανατολικό άκρο του κόλπου Καλλονής. Είναι ένα μεγάλο

Municipal Unit of Plomari

Picturesque Plomari is located on the southern coast of the island, famed for the ouzo production, the traditional tapas and the hospitable locals. It is worth wandering in the cobblestone little streets and enjoy an ouzo in the shade of the age old sycamore tree in the old neighbourhood of the village with the manors that have remained untouched by the passing of time.

A small distance east of Plomari is the beach of Agios Issidoros, one of the cleanest beaches in Greece, while to its west at about 6 kilometres is the beach of Melinta with the impressive rock, and in-between and accessible only by sea is Panagia Kryfti.

Municipal Unit of Polichnitos

Polichnitos is on the east end of the Kalloni gulf. It is a big village with well-known therapeutic hot springs and interesting architecture. Dominant

Πολικνίτος
Polichnitos

χωριό, με γνωστές ιαματικές θερμοπηγές και ενδιαφέρουσα αρχιτεκτονική. Δεσπόζει ο εντυπωσιακός καθεδρικός ναός του Αγίου Γεωργίου, με το πανέμορφο -από πέτρα πελεκητή- καμπαναριό του και το ιστορικό λαογραφικό μουσείο, που διαθέτει μια πλούσια συλλογή από παλιά εργαλεία και σκεύη καθημερινής χρήσης. Η περιφέρειά του είναι γνωστή για την πλούσια χλωρίδα και πανίδα της.

Κοντά στον Πολικνίτο βρίσκεται το Λισβόρι. Διαθέτει και αυτό θερμοπηγές και εκεί παράγονται τα πιο γλυκά ρεβίθια του νησιού και ο ονομαστός και περιζήτητος γλυκάνισος, που αρωματίζει το μυτιλινιό ούζο. ●

in the area are the striking Cathedral of Agios Georgios with its striking bell tower from carved stone, and the historical folklore museum with a rich collection of old tools and every-day-use utensils. The region is known for its rich flora and fauna.

Near Polichnitos is Lisvori. This too has hot springs and that's where the sweetest chickpeas of the island are produced along with the sought-after aniseed that flavours the Mytilinian ouzo. ●

Παραλίες / Beaches

Βατερρά
Vatera

Βατερρά

Η παραλία των Βατερών, με μήκος περίπου 9 χιλιομέτρων, είναι ίσως η μεγαλύτερη παραλία της Λέσβου. Με τα εντυπωσιακά βαθυγάλανα νερά της και την φιλή άμμο της είναι πράγματι μαγευτική. Πρόκειται για μία πανέμορφη αμμουδιά, εντυπωσιακή σε μέγεθος. Στο ένα τμήμα της υπάρχουν καταστήματα και beach bars, που διαθέτουν στους επισκέπτες ομπρέλες, ξαπλώστρες και δροσερά ροφήματα.

Vatera

The beach of Vatera, about 9 kilometres long, is possibly the biggest beach in Lesbos. With the wonderful deep-blue waters and the fine sand, it is truly magical. It is a superb beach, impressive in its size. On one part of it there are shops and beach bars that provide the visitors with beach umbrellas and refreshing drinks.

Σκάλα
Ερεσού
Skala
Eressou

Σκάλα Ερεσού

Στον οικισμό της Σκάλας Ερεσού βρίσκεται η ομώνυμη παραλία, μία από τις πιο γνωστές παραλίες του νησιού, με τρία χιλιόμετρα μήκος, ιδανική για όλα τα γούστα. Είναι αμμόδης με λεπτή γκριζα άμμο και πολύ ήρεμη, γιατί δε βάλλεται από τα αιγαιοπελαγίτικα μελτέμια. Διαθέτει μία οργανωμένη παραλία με ομπρέλες και ξαπλώστρες κοντά στον οικισμό, που γίνεται ολοένα και πιο ήρεμη όσο απομακρύνεστε απ' αυτόν. Διαθέτει ταβέρνες με παραδοσιακούς μεζέδες, γραφικά καφεενεδάκια και μπαράκια σε απόσταση αναπνοής από την ακτή.

Άγιος Ισίδωρος

Το Πλωμάρι φημίζεται για τις όμορφες και καθαρές παραλίες του. Η ομορφότερη και μεγαλύτερη παραλία της περιοχής είναι ο Άγιος Ισίδωρος. Βρίσκεται δύο χιλιόμετρα από το κέντρο του Πλωμαρίου στα ανατολικά πηγαινόντας για Μυτιλήνη. Έχει ψηφιστεί σε δημοσκόπηση στο διαδίκτυο ως έβδομη καλύτερη παραλία στην Ελλάδα. Παρέχει όλες τις υπηρεσίες, ενώ σε κοντινή απόσταση υπάρχουν εστιατόρια και καφετέριες για ξεκούραση και αναψυχή.

Skala Eressou

The village of Skala Eressou includes its namesake beach, one of the best-known beaches of Lesvos, three kilometres long and catering for all tastes. It is sandy with fine grey sand and very calm because it is not exposed to the meltemia, the Aegean northeastern summer winds. It has an organised beach with beach umbrellas and sun beds near the village, and it becomes quieter as you move away from the village. There are tavernas with traditional tapas, charming little coffee shops and bars a stone throw from the shore.

Agios Isidoros

Plomari is famous for its pretty and clean beaches. The best and biggest beach in the region is Agios Isidoros, located two kilometres from the centre of Plomari to the east as you move towards Mytilini. In an internet survey it was voted as the seventh best beach of Greece. It offers all services, while nearby there are restaurants and coffee shops for rest and entertainment.

**Άγιος
Ισίδωρος**
Agios
Isidoros

Σκάλα Πολιχνίτου

Στη Σκάλα Πολιχνίτου η παραλία εκτείνεται στα πόδια του οικισμού. Είναι μία ρηχή παραλία με ζεστά νερά και «χρυσή» άμμο.

Skala Polichnitou

In Skala Polichnitou the beach stretches along the foot of the village. It is a shallow beach with warm waters and golden sand.

**Σκάλα
Πολιχνίτου**
Skala
Polichnitou

Άγιος
Ερμογένης
Agios
Ermogenis

Άγιος Ερμογένης

Σε σχετικά κοντινή απόσταση από τη Μυτιλήνη βρίσκεται κανείς διαδοχικά την παραλία «Καρπούζι» με την ομώνυμη καντίνα, την παραλία της Χαραμίδας, μία οργανωμένη παραλία με άμμο στη μεγαλύτερη έκτασή της, όπου υπάρχει και καταδυτική βάση, και την παραλία του Αγ. Ερμογένη, έναν γραφικό κολπίσκο με το εκκλησάκι του Αγίου Ερμογένη σε πρωταγωνιστικό ρόλο. Η παραλία είναι μικρή αλλά μαγευτική, καθώς κυριαρχούν τα πεύκα που κυριολεκτικά φθάνουν μέχρι την ακτή.

Τάρτι

Ο κόλπος Γέρας αποτελεί έναν απείρου κάλλους κόλπο με δαντελωτές παραλίες αλλά και μικρούς όρμους, που υπάρχουν τόσο μέσα στον κόλπο όσο και στην πλευρά που βρέχεται από το Αιγαίο πέλαγος. Η ομορφότερη και πιο αξιοποιημένη απ' όλες είναι το Τάρτι, το οποίο διαθέτει πεντακάθαρα τirkουάζ νερά και βρίσκεται στους πρόποδες ενός καταπράσινου λόφου. Κάθε καλοκαίρι κατακλύζεται από χιλιάδες τουρίστες, που εκτός των άλλων απολαμβάνουν και τα φρέσκα ψάρια, που σερβίρονται άφθονα στις γραφικές ψαροταβέρνες.

Agios Ermogenis

Relatively close to Mytilini lie successively the Karpouzi Beach with its namesake canteen, the Beach of Charamida, an organised beach, sandy in most of its length with a scuba diving base, and the beach of Agios Ermogenis, a picturesque cove with the chapel of Agios Ermogenis in the leading role. The beach is small but exquisite as it is dominated by pine trees that literally reach the shore.

Tarti

The gulf of Gera is a gulf of immense beauty with lacelike beaches but also small bays, some of them inside the gulf and some on the side kissed by the Aegean Sea. The most beautiful and organised one is Tarti Beach, with crystal clear turquoise waters at the foot of a lush hill. Each summer it is swarmed by tourists who besides everything else, they enjoy fresh fish served in abundance at the charming tavernas.

Τάρτι
Tarti

Εφταλού

Βορειοανατολικά του Μολύβου μετά το δημοτικό κάμπινγκ ξεκινά η Εφταλού. Είναι το επίνειο της περιοχής και αποτελείται από πολλούς μικρούς ορμίσκους που είναι κατάλληλοι για κολύμπι. Υπάρχουν ξενοδοχεία και χώροι εστίασης σ' όλη τη διαδρομή. Στο τέλος του ασφαλτοστρω-

Eftalou

Eftalou starts after the municipal camping northeast of Molyvos. It is the port of the region and consists of many small bays suitable for swimming. Along the way there are hotels and restaurants. At the end of the asphalt paved road is the beach

Εφταλού
Eftalou

Τσόλια
Tsolia

μένου δρόμου υπάρχει η παραλία της Εφταλούς. Είναι οργανωμένη και κάθε χρόνο παίρνει γαλάζια σημαία για την καθαριότητα και τα κρυστάλλινα νερά της. Το στολίδι όμως της Εφταλούς είναι η παραλία των Αγίων Αναργύρων, που βρίσκεται μετά τις ιαματικές πηγές.

of Eftalou. It is an organised beach and every year it is awarded the Blue Flag for the cleanness and the crystal clear waters. But the jewel of Eftalous is the beach of Agion Anargyron past the hot springs.

Πέτρα
Petra

Τσόνια, Μανταμάδος

Πλησιάζοντας στο Μανταμάδο, κοντά στο χωριό Κλειώ, βρίσκεται η παραλία «Τσόνια». Είναι μια ωραία ακρογιαλιά με κρυστάλλινα νερά και κόκκινη άμμο σε έκταση 500 μ. Χαρακτηριστικό της είναι τα δελφίνια που υπάρχουν στη γύρω περιοχή.

Πέτρα

Η παραλία της Πέτρας με τη χρυσαφένια αμμουδιά της είναι μία από τις πιο ωραίες οργανωμένες παραλίες του νησιού. Η περιοχή διαθέτει πολλά ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, εστιατόρια, bars και καταστήματα με τουριστικά είδη. Προσφέρει έντονη διασκέδαση μέρα-νύχτα και είναι κατάλληλη και για οικογενειακές διακοπές. Οι οργανωμένες πλαζ στους γραφικούς όρμους διαθέτουν ομπρέλες και ξαπλώστρες, σέρβις στην παραλία και θαλάσσια σπορ.

Άναξος

Τρία χιλιόμετρα από την Πέτρα και με κατεύθυνση προς τα βορειοδυτικά, βρίσκεται η Άναξος, με μία από τις πιο όμορφες παραλίες, με ολοκάθαρα βαθιά νερά και ένα ποταμάκι στη δυτική πλευρά. Είναι μια οργανωμένη αμμόδης παραλία με πολλές εξοχικές κατοικίες και ταβέρνες. Από την παραλία μπορεί κανείς να δει το χωριό του Μολύβου σε μακρινή απόσταση και να απολαύσει τον καφέ ή το ποτό του στα beach bars της περιοχής. ●

Tsonia, Mantamados

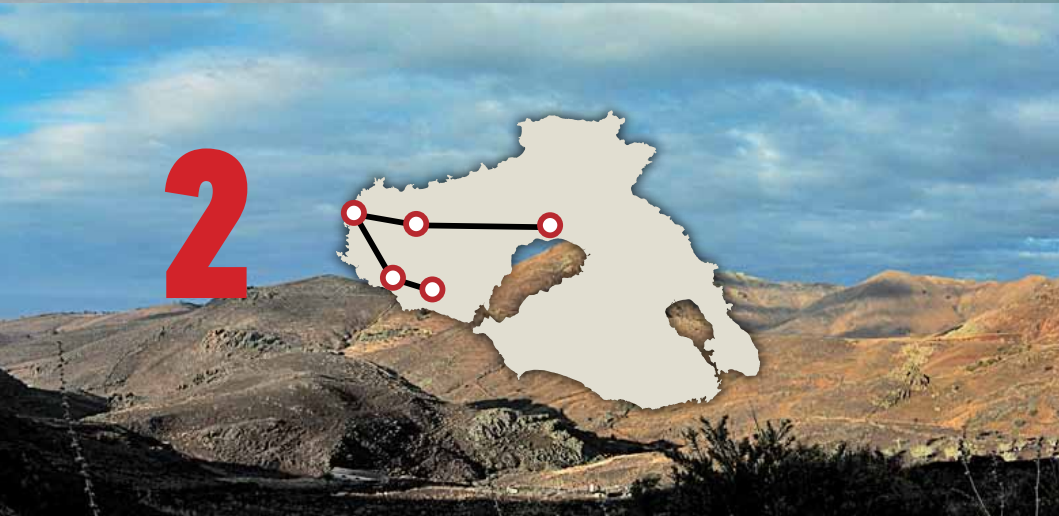
Tsonia Beach is near Kleio village as we approach Mantamados. It is a nice beach with pristine waters and red sand covering a 500m area. Unique to the beach are the dolphins in the surrounding area.

Petra

The beach of Petra with the golden sand is one of the most beautifully organised beaches of Lesbos. The area has many hotels, rental rooms, restaurants, bars and souvenir shops. It offers plenty of entertainment day and night and it is suitable for family holidays. The organised beaches in the charming coves have beach umbrellas and sun beds, beach service and water sports.

Anaxos

Heading northwest from Petra, in three kilometres we find Anaxos, one of the prettiest beaches with very clean waters and a creek on the west side. It is an organised sandy beach with many holiday houses and tavernas. From the beach one can see Molyvos in the distance and enjoy coffee or a drink in one of the beach bars of the area. ●

Ιδιαίτερου φυσικού κάλλους διαδρομές
Routes of exquisite natural beauty

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 1 / ROUTE 1

- Μυτιλήνη → • Μανταμάδος → • Συκαμιά → • Μήθυμνα (Μόλυβος)
- Mytilini → • Mantamados → • Sykamia → • Mythymna (Molyvos)

1

Μυτιλήνη,
Επάνω Σκάλα
Mitilini,
Epano Skala

Ξεκινάμε τη διαδρομή μας από την ανατολική πλευρά της πόλης, την Επάνω Σκάλα. Ακολουθούμε το παραλιακό δίκτυο και, αφού περάσουμε τη Λουτρόπολη Θερμής, ο κύριος δρόμος θα μας οδηγήσει διαδοχικά στα Μυστεγνά και στη Σκάλα Μυστεγνών, στις Νέες Κυδωνίες και στη Σκάλα Νέων Κυδωνιών.

Κάντε μία στάση για να απολαύσετε ένα κρύο ρόφημα στα γραφικά αυτά χωριουδάκια ή ένα ουζάκι με θαλασσινά στα παραλιακά ταβερνάκια. Λίγο μετά τις Νέες Κυδωνίες θα συναντήσετε την Πεδή, μία μικρή όμορφη παραλία με πεντακάθαρα νερά.

Ο δρόμος συνεχίζει παράλληλα προς την παραλία ενώ μικρός δρόμος προς τα ανατολικά οδηγεί διαδοχικά καταρχάς στην παραλία του Ασπροποτάμου και κατόπιν στο διατηρητέο οικισμό των Τσουκαλάδων, του Αγίου Στεφάνου, ενώ ακριβώς απέναντι υπάρχουν τα μικρά ψαρονήσια «Τοκμάκια».

Στη συνέχεια και σε μια απόσταση 6,5 χλμ. προσεγγίζουμε τον επόμενο προορισμό μας, την κωμόπολη του Μανταμάδου, με έντονα

We start our route from Epano Skala at the eastern side of the city. We follow the seaside network and going past Loutropolis Thermis the main road will lead us successively to Mystegna and Skala Mystegnon, Nees Kydonies and Skala of Nees Kydonies.

Take a break to enjoy a cold refreshment in these charming villages or some ouzo with seafood at the seaside little restaurants. Shortly after Nees Kydonies you will come across Pedi, a small pretty beach with sparkling clean waters.

The road continues parallel to the beach while the small road to the east leads first to the beach of Aspropotamos and then to the listed settlement of Tsoukalades in Agios Stefanos, while right across we can see the small fishing islets of Tokmakia.

We continue and in 6.5Km we approach our next destination, the town

Παραλία
Θερμής
Aralia Thermis

τα στοιχεία της παράδοσης και του θρησκευτικού αισθήματος. Λίγο έξω από το Μανταμάδο, βρίσκεται χτισμένο το μοναστήρι του αρχαγγέλου Μιχαήλ ενώ σε μια απόσταση περίπου 7 χλμ. προς τα δυτικά υπάρχει η παραλία «Τσακμάκια».

Από το Μανταμάδο ο δρόμος συνεχίζει βόρεια προς το ορεινό χωριό Κάπη, όπου ένας

of Mantamados with strong features of tradition and religion. A little out of Mantamados is the monastery of Archangel Michael while about 7Km to the west is the Tsakmakia Beach.

From Mantamados the road continues north toward the mountain village of Kapi from where a

Άγιος
Στέφανος
Agios
Stefanos

Ταξιάρχης
Μανταμάδου
Taxiarchis
at Mantamados

Μανταμάδος
Mantamados

δευτερεύων μικρός δρόμος οδηγεί στη γραφική παραλία «Λιμάνι» ενώ προς τα δυτικά στα γραφικά ορεινά χωριά Πελόπη και Υψηλομέτωπο. Συνεχίζοντας στην κύρια οδική αρτηρία, οδηγούμαστε στο χωριό Κλειώ. Ο

secondary road leads to the beautiful Limani Beach, while to the west it leads to the mountain villages Pelopi and Ipsilometopo. Continuing on the main road we are led to Kleio village.

Σκάλα
Σκαμιάς
Skala
Sykamias

δρόμος από την Κλειώ μάς οδηγεί στη γραφική παραλία «Τσόνια» ενώ προχωρώντας προς τα βορειοδυτικά καταλήγουμε στο γραφικό χωριό «Συκαμιά».

Σε μια απόσταση 2,5 χλμ. βρίσκεται η γραφική Σκάλα Συκαμιάς με την εκκλησία της Παναγίας της Γοργόνας χτισμένη σε βράχο. Αξίζει να το επισκεφτείτε και να απολαύσετε τα φρέσκα ψάρια στις ταβέρνες της περιοχής καθώς και ένα μοναδικό ηλιοβασίλεμα από το εκκλησάκι με θέα το πέλαγος και το γραφικό λιμανάκι του χωριού.

Συνεχίζοντας στον κεντρικό δρόμο, φτάνουμε στον πανέμορφο Μόλυβο. Αφήστε το αυτοκίνητο στην είσοδο του χωριού και περιηγηθείτε στα πλακόστρωτα σοκάκια του.

Τρία χιλιόμετρα ανατολικά του Μολύβου βρίσκεται η Εφταλού με την πανέμορφη δαλινωτή παραλία της και τα ιαματικά λουτρά.

Δυτικά του Μολύβου, συναντάμε την Πέτρα. Επισκεφτείτε την ξακουστή Παναγιά της Πέτρας, που βρίσκεται σκαρφαλωμένη στον

The road from Kleio takes us to the pretty Tsonia Beach while continuing northwest we get to the charming village of Sykamia.

At a distance of 2.5Km is picturesque Skala Sykamyas with the church of Panagia Gorgona built in the rock. It is worth visiting it to enjoy the fresh fish at the taverns of the area as well as an incredible sunset from the chapel looking out to the sea and the quaint harbour of the village.

Continuing on the main road we arrive at stunning Molyvos. Leave your car at the entrance of the village and wander its paved little streets.

Three kilometres east of Molyvos is Eftalou with the incredible lacelike beach and the therapeutic spas.

West of Molyvos we find Petra. Visit the famous Panagia Petras (Our Lady of the Rock), perched on the imposing

Μήθυμνα
(Μόλυβος)
Mythimna
(Molyvos)

Εφταλού
Εftalou

επιβλητικό βράχο στο κέντρο του χωριού. Από εκεί μπορείτε να απολαύσετε ένα μοναδικό ηλιοβασίλεμα με τον ήλιο να χάνεται στα γαλανά νερά του Αιγαίου. ●

rock at the centre of the village. From there you can enjoy a magical sunset with the sun sinking in the blue waters of the Aegean Sea. ●

Πέτρα
Petra

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 2 / ROUTE 2

• Καλλονή → • Άντισσα → • Σίγρι → • Ερεσός → • Μεσότοπος
• Kalloni → • Antissa → • Sigri → • Eresos → • Mesotopos

2

Καλλονή
Kalloni

Η διαδρομή έχει ως αφηγηρία τον οδικό κόμβο της Καλλονής. Αυτήν τη φορά κατευθυνόμαστε προς τα ΒΔ μέσω της βόρειας εξόδου της Καλλονής. Αρχικά συναντάμε τον ορεινό οικισμό «Δάφια» και λίγο πιο πάνω, ανηφορίζοντας στην πέτρινη ράχη προς τα ανατολικά, τη Μονή Λειμώνος.

Συνεχίζοντας την ανάβασή μας σε τούτο το βραχώδες, συναντάμε τον πρώτο οικισμό της περιοχής, τη Φίλια, ενώ προς τα βόρεια ο δρόμος οδηγεί στο ορεινό χωριό Σκουτάριο και προς τα νότια στον ορεινό επίσημο οικισμό της Ανεμώτιας. Από εκεί ο δρόμος συνεχίζει προς το Σκαλοχώρι, ενώ άλλος μικρός δρόμος προς τα νότια μάς οδηγεί στη θάλασσα στη θέση «Καλό Λιμάνι» και στη μικρή παραλία του.

Επιστρέφοντας και πάλι στο Σκαλοχώρι

The route starts at the road junction of Kalloni. This time we head NW via the northern exit of Kalloni. Initially we meet the mountain settlement of Dafia and a little further up, going up the rock, the Leimonos Monastery.

Continuing our ascent in this rocky area we find the first settlement of the region, Filia, while to the north the road leads to Skoutario village and to the south to the also mountain settlement of Anemotia. From there the road continues to Skalochoori while another, small road leads us to the sea at the Kalo Limani location and its small beach.

Returning once again to Skalochoori

Σκαλοχώρι
Skalochori

Καλό λιμάνι
Kalo Limani

Βατούσα Vatousa

και συνεχίζοντας την πορεία μας προς τα δυτικά, συναντάμε τη Μονή Περιβολής, έναν μικρό παράδεισο πρασίνου και νερού σε πλήρη αντίφαση με την τραχύτητα του υπόλοιπου τόπου.

Συνεχίζοντας και πάλι την πορεία στην κε-

and continuing our course west we come across the Perivoli Monastery, a small haven of greenery and water in total contrast to the roughness of the surrounding landscape.

Going on once again on the main

Άντισσα Andissa

Μονή
Υψηλού
Ipsilou
Monastery

ντρική αρτηρία, ο δρόμος μας προσπερνά το ορεινό χωριό της Βατούσας ενώ καταλήγει στην Άντισσα, κωμόπολη με έντονα τα στοιχεία της λεσβιακής παράδοσης.

Οι κοντινές παραθαλάσσιες περιοχές με πρόσβαση από την ευρύτερη περιοχή της Άντισσας προς το βορρά είναι ο Γαβαθάς, ο Κάμπος και ανατολικότερα τα παραθαλάσσια Λάψαρνα. Στην έξοδο της Άντισσας ο κύριος δρόμος διακλαδίζεται προς τα ανατολικά με κατάληξη στο Σίγρι ή προς τα νότια με κατάληξη στην περιοχή της Ερεσού.

Ακολουθώντας την ανατολική διακλάδωση, αρχικά συναντάμε τη Μονή Υψηλού, χτισμένη στην κορυφή του βουνού «Ορδυμνος».

Στα μισά της διαδρομής, ο δρόμος προς τα ανατολικά μάς οδηγεί στο παγκοσμίως γνωστό Απολιθωμένο Δάσος, ένα από τα αρχαιότερα μουσεία της φύσης και πόλο έλξης παγκοσμίου ενδιαφέροντος.

Στην περιοχή, επίσης, υπάρχει το υπεσύγχρονο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένων Δάσους Λέσβου καθώς και οργανωμένο υπαίθριο Γεωλογικό Πάρκο.

Ο περαιτέρω δρόμος καταλήγει στο Σίγρι, γραφικός οικισμός ψαράδων. Ανέναντι από

road, we pass the mountain village of Vatousa and we end up in Antissa, a town with the strong traditional features of Lesvos.

The nearby seaside locations accessible from the wider area of Antissa to the north are Gavathas, Kampos and further east, Lapsarna. Exiting Antissa the road splits to the east leading to Sigri and to the south leading to the Eresos region.

Taking the eastern leg, initially we come across Ipsilou Monastery, built at the summit of Mount Ordymnos.

Halfway the distance the road to the east leads us to the internationally known Petrified Forest, one of the most ancient monuments of nature and an attraction of international interest.

In the area there is also the state of the art Natural History Museum of the Lesvos Petrified Forest as well as an organised open-air Geological Park.

The rest of the way leads to Sigri, a charming fishing settlement.

Απολιθωμένο
Δάσος (Σίγρι)
Petrified
Forest
(Sigri)

Το Σίγρι και
η νησίδα
Νησιώνη
Sigri and
Nisiopi islet

Σίγρι
Sigri

Η παραλία της
Φανερωμένης
στο Σίγρι
Faneromeni
beach at Sigri

το Σίγρι υπάρχει η γραφική νησίδα «Νησιώπη», ενώ η ενδιάμεση υποθαλάσσια περιοχή είναι διάσπαρτη από απολιθώματα. Επιστρέφοντας και πάλι στην κύρια διασταύρωση, επιλέγουμε αυτήν τη φορά το δρόμο προς το νότο.

Βρισκόμενοι κοντά στην περιοχή της Ερεσού, συναντάμε τη Μονή Πυθαρίου, ενώ στη

Across Sigri is the pretty Nisiopi islet with the in-between undersea area dotted with fossils. Returning to the main intersection, this time we take the road south.

Approaching the region of Eresos we find the Monastery of Pythari and continuing our downwards course we

Ερεσός
Eresos

Σκάλα Ερεσού
Skala Eresou

Ταβόρι
Tavori

Παραλία
Χρούσος
Chrousos
beach

συνέχεια της καθοδικής μας πορείας συναντάμε την κωμόπολη της Ερεσού.

Τρία χιλιόμετρα νοτιότερα καταλήγουμε στη Σκάλα Ερεσού, επίσης σημαντικό παραθεριστικό θέρετρο του νησιού. Συνεχίζοντας ανατολικά από τη Σκάλα Ερεσού, ο δρόμος μάς οδηγεί στο ορεινό χωριό «Μεσότοπος» ενώ ένας δευτερεύων δρόμος προς τα νότια καταλήγει στον όρμο του Ταβαρίου. ●

come across the town of Eresos.

Three kilometres further south we end up in Skala Eresou, another important resort of the island. Continuing east of Skala Eresou the road leads us to the mountain village of Mesotopos, while a secondary road to the south ends up at Tavori Bay. ●

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 3 / ROUTE 3

• Μυτιλήνη → • Γέρα → • Μηλιές → • Πλωμάρι
• Mitilini → • Gera → • Milies → • Plomari

3

Κόλπος
Γέρας
Gulf of Gera

Πέραμα
Perama

Πέραμα
Perama

Ξεκινώντας από τη Μυτιλήνη θα εξερευνήσουμε το νότιο «πόδι» ανάμεσα στους δύο κόλπους του νησιού, της Γέρας και της Καλλονής. Ακολουθούμε τον κεντρικό δρόμο προς Καλλονή και στη διασταύρωση κατευθυνόμαστε προς Πλωμάρι. Μπορούμε

Starting from Mytilini we are going to explore the southern leg between the two bays of the island, Gera and Kalloni. We follow the main road to Kalloni and at the intersection we head for Plomari. We

Ευριακή
Evriaki

Μηλιές
Milies

να κάνουμε μια στάση στο Ντίπι για περιήγηση στον υγροβιότοπο του ποταμού Ευεργέτουλα.

Πηγαίνουμε παραλιακά μέχρι το Πέραμα, όπου ο δρόμος κατευθύνεται προς το εσωτερικό, αφήνοντας πίσω μας τη θάλασσα.

Στο ορεινό χωριό Σκόπελος παίρνουμε το

can make a stop in Dipi for a tour in the wetland of Evergetoula River.

We move along the seaside until Perama where the road curves inland leaving the sea behind us.

When we reach the mountain village of Skopelos we take the road

Μηλιές
Milies

δρόμο για Μηλιές. Οι Μηλιές είναι ένα όμορφο ορεινό χωριό με ελάχιστους πλέον κατοίκους και γραφικά πετρόχτιστα σπιτάκια που

for Milies. Milies is a pretty mountain village with very few inhabitants by now and attractive stone built houses

Μηλιές
Milies

Ελαιοτριβείο
στο Μεγαλοχώρι
Olive press
in Megalochori

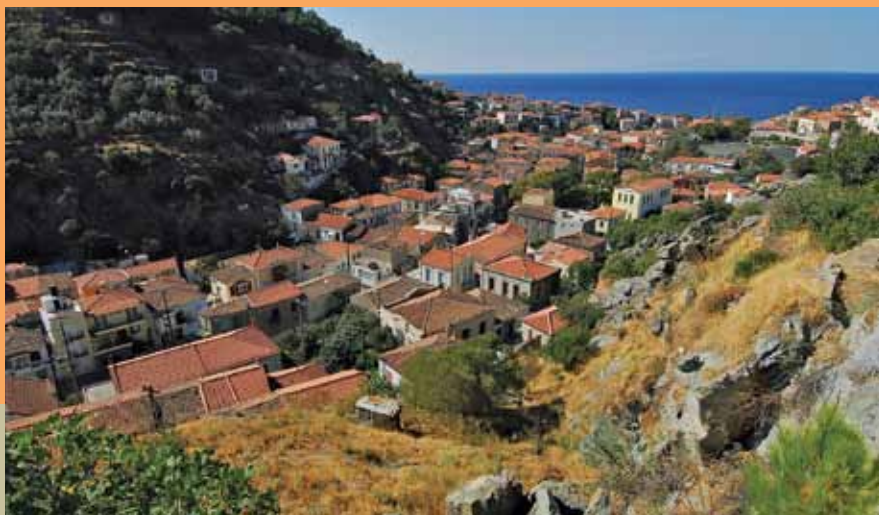
Αγρόκτημα
«Τούμπα»
“Toumba”
farm

αξίζει να επισκεφθείτε. Μετά τις Μηλιές, θα συναντήσετε το «Αγρόκτημα Τούμπα». Εκεί μπορείτε να κάνετε μια στάση για να απολαύσετε έναν καφέ έχοντας τον κάμπο του Πλωμαρίου στα πόδια σας. Συνεχίζοντας το δρόμο, θα οδηγηθείτε στο γραφικό Πλωμάρι.

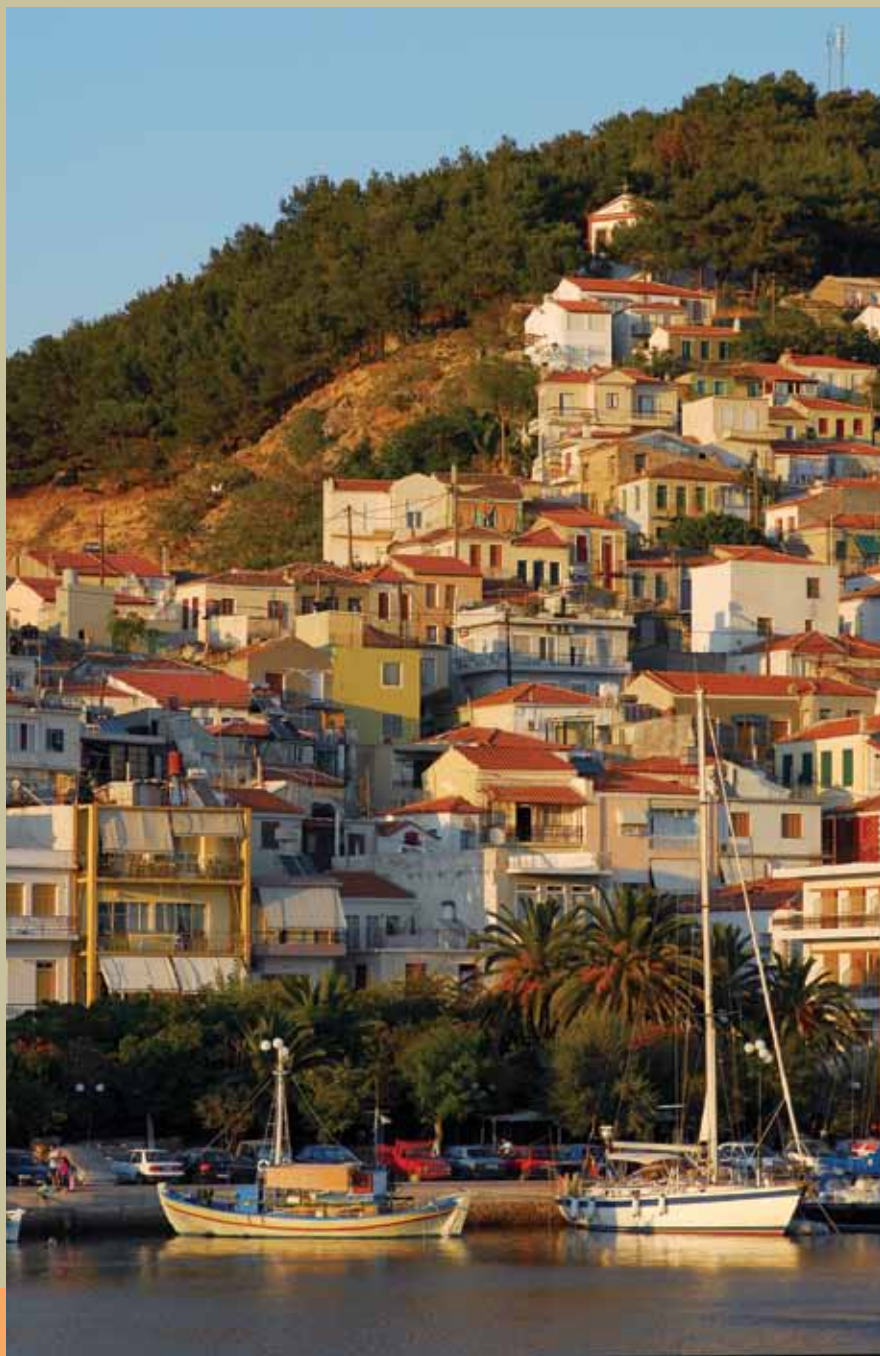
Ο δρόμος λίγο μετά το Σκόπελο και μέχρι το Πλωμάρι είναι χωματόδρομος. Αν θέ-

worth visiting. After Milies we find ‘Toumba Farm’. There we can have a break and enjoy a coffee enjoying the flatlands of Plomari sprawling ahead. Next on the road we reach Plomari.

The road a little after Skopelos and until Plomari is a dirt road. If you want, you can skip the last stop and

Πλωμάρι
Plomari

Πλωμάρι
Plomari

Άγιος
Ισίδωρος
Agios
Isidoros

λετε, μπορείτε να παρακάμψετε την τελευταία στάση και να ακολουθήσετε τον κεντρικό δρόμο, που θα σας οδηγήσει κατευθείαν στο Πλωμάρι.

Στο Πλωμάρι αξίζει να επισκεφθεί κανείς το πολιτιστικό κέντρο του, που στεγάζεται σε

follow the main road that will take you directly to Plomari.

Worth visiting in Plomari is the cultural centre housed in a renovated soap-making facility and of course the Ouzo Museum of the Varvagiannis

Πλωμάρι
Plomari

Μουσείο
Ούζου
Ouzo
Museum

ένα ανακαινισμένο σαπωνοποιείο, και φυσικά το Μουσείο Ούζου της ποτοποιίας «Βαρβαγιάνη» στην είσοδο του οικισμού.

Στην περιοχή υπάρχουν παραλίες απaráμιλλης ομορφιάς με καθαρά κρυστάλλινα νερά, όπως είναι η Μελίντα, ο Άγιος Ισίδω-

distilleries at the entrance of the village.

The area has beaches of unparalleled beauty with crystal clean waters like Melinta, Agios Isidoros and Drota. After Melinta and

Δρότα
Drota

Μελίντα
Melinta

ρος και η Δρότα.

Μετά τη Μελίντα, ακολουθώντας το δρόμο για Μεγαλοχώρι, στρίψτε αριστερά και επισκεφθείτε την Παναγιά την Κρυφή. Απολαύστε τη μοναδική ομορφιά του τοπίου και το μπάνιο σας και επιστρέψτε στο Πλωμάρι για να γευτείτε τα φρέσκα ψάρια του και φυσικά τα φημισμένα ούζα Πλωμαρίου. ●

following the road for Megalochori, turn left and visit Panagia Kryfti. Enjoy a dive and the incredible beauty of the scenery and return to Plomari to savour the fresh fish and of course the famous ouzo of Plomari. ●

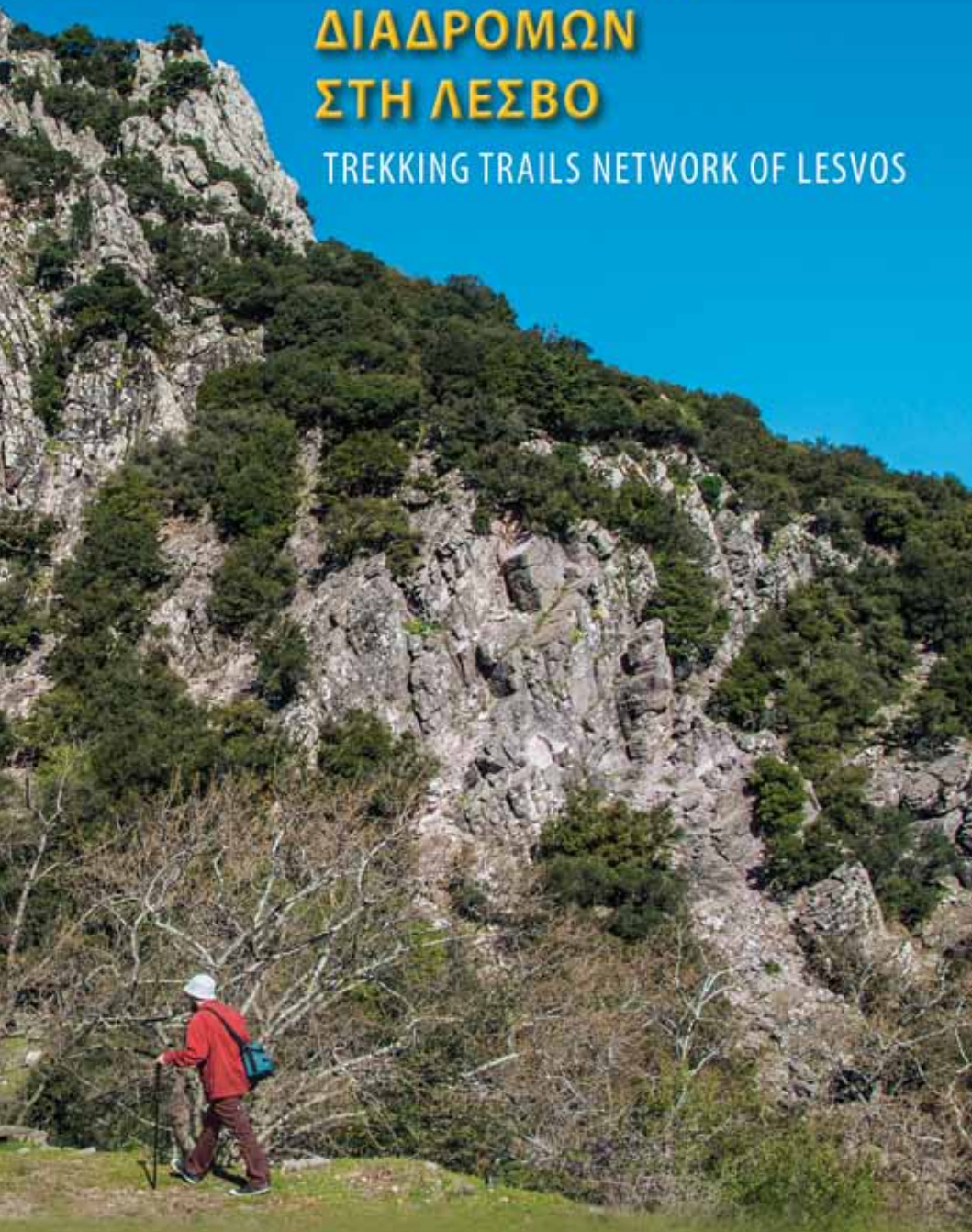
ΟΙ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ
ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

**THE TREKKING
TRAILS**
OVERVIEW

ΔΙΚΤΥΟ ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ

TREKKING TRAILS NETWORK OF LESVOS

Στο νησί της Λέσβου έχει χαραχθεί, από τα πανάρχαια χρόνια, ένα εκτεταμένο πλέγμα μονοπατιών. Με σκοπό τη φυσική επικοινωνία μεταξύ των χωριών και μικρών οικισμών, την πρόσβαση στις αγροτικές περιοχές και στα βοσκοτόπια, στις εξοχικές τοποθεσίες και τους ιερούς τόπους, οι κάτοικοι του νησιού εξέλιξαν, σε κάθε ιστορική περίοδο, τις ευκολίες βατότητας και την ασφάλεια των χρηστών αυτών των «δρόμων της υπαίθρου».

Κάθε μονοπάτι, έχει δημιουργηθεί με ορισμένες καθοριστικές παραμέτρους επιλογής της πορείας του, όπως συμβαίνει σε όλες τις χώρες. Η ευκολία κίνησης σε περιοχές με πυκνό δάσος ή θαμνώνες, η άνετη και ασφαλής διάσχιση σε βραχώδη εδάφη, ο κοινόχρηστος χώρος μεταξύ των ιδιοκτησιών, «υπαγόρευαν» την οριοθέτηση των μονοπατιών. Από αυτά, άλλα λειτουργούν μέχρι σήμερα και άλλα έχουν απαζιωθεί ή φράξει, ακόμα και λησμονηθεί

The ground of Lesbos Island has been marked since ancient times by an extensive network of paths. Endeavouring for communication between villages and small settlements, access to agricultural and grazing areas, backcountry locations and sacred grounds, the habitants of the island throughout the historical periods kept improving these 'country roads' making them safer and more passable by the people using them.

The course of each path has been defined by specific parameters as it happens in all countries. The ease of movement in areas with dense forests or shrubs, the safe and comfortable crossing on rocky ground, the communal land between properties, all this 'dictated' the boundaries of the paths. Of them, some are still in use today and others have been abandoned or blocked,

από τους παλιούς χρήστες, εφόσον αγρότες, κτηνοτρόφοι και προσκυνητές, εξυπηρετούνται πλέον από χωματόδρομους που αναπτύχθηκαν στην ύπαιθρο. Δυστυχώς, υπάρχουν και περιπτώσεις διάνοιξης δρόμου επί παλιών μονοπατιών, εντούτοις, σε πολλές εξοχικές τοποθεσίες του νησιού, η ανάγκη ύπαρξης μονοπατιών υπάρχει ακόμα και σήμερα, και αυτά συντηρούνται, ώστε, εκτός από τους κατοίκους - μόνιμους χρήστες, τα μονοπάτια περπατιούνται και από πεζοπόρους περιηγητές.

Ο Περιπατητικός Τουρισμός βρίσκεται σε άνθιση στη Λέσβο, χάρη στο ποικίλο φυσικό της περιβάλλον, το ενδιαφέρον φυσικό ανάγλυφο και γεωμορφολογικούς σχηματισμούς, την πλούσια χλωρίδα - πανίδα και τα μνημεία Φύσης και Πολιτισμού, που βρίσκονται διάσπαρτα σε κάθε περιοχή της.

Τα υπάρχοντα μονοπάτια είναι το βασικό

or even forgotten by the old users, as now farmers and pilgrims are served by dirt roads that were developed in the rural areas. Unfortunately there are also cases of roads built over the old paths, and yet, in many rural areas of the island the need for paths exists even today, and these paths are well maintained so, apart from the local residents- permanent users, they are walked on and used by trekking travellers.

Trekking Tourism is flourishing in Lesbos thanks to its varied natural environment, the interesting natural terrain and geological formations, the rich flora and fauna and the monuments of both Nature and Civilisation dotting every part of the island.

The existing paths is the basic structure for accessing all of the above, which is why the local cultural and developmental bodies, local

υπόβαθρο για την πρόσβαση σε όλα τα παραπάνω, γιατί και οι κατά τόπους πολιτιστικοί και αναπτυξιακοί φορείς, η Αυτοδιοίκηση, η Πολιτεία αλλά και ιδιώτες με ενασχόληση στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, βρίσκονται σε δραστηριοποίηση για τη δημιουργία πεζοπορικών διαδρομών.

Για τους φιλοξενούμενους του νησιού, που θέλουν να το γνωρίσουν περπατώντας, οι δυνατότητες είναι πολλές. Εκτός από τα μονοπάτια, υπάρχει πυκνό δίκτυο αγροτικών και δασικών δρόμων, από τους οποίους αυτά τα μονοπάτια ξεκινούν ή μπορεί ο πεζοπόρος να τους περπατήσει ως συνδετήρια τμήματα, για να διανύσει τη δική του προγραμματισμένη πορεία.

Καθώς από περιοχή σε περιοχή της Λέσβου το τοπίο και το ανάγλυφο παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία, η πεζοπορία στα μονοπάτια είναι πολλών κατηγοριών. Οι πεζοπόροι σε ζεύγη, οικογένειες, μικρές παρέες ή μεγάλες ομάδες με οδηγό, γνωρίζουν ορεινές και δύσβατες

administrations, the State but also private individuals involved in the alternative types of tourism, are proactive in creating trekking routes.

For the visitors who want to get to know the island on foot, the possibilities are many. Quite separate to the paths, there is a dense network of rural and forest roads from which these paths start, or else the trekker can use them as sections connecting him to points of his own planned route.

As from region to region of Lesvos the landscape and the relief vary greatly, there are many categories of trekking. Trekkers in pairs, families, small or large groups with a guide become acquainted with mountain and hard to access areas, forested slopes, passages once used by the mule men and the woodcutters, ridges and plateaus with uninterrupted view, gurgling streams, cobblestone trails and stonewalls in the

περιοχές, δασωμένες πλαγιές, περάσματα που κάποτε χρησιμοποιούσαν οι αγωγιάτες και οι υλοτόμοι, κορυφογραμμές και οροπέδια με απεριόριστη θέα, δροσερές ρεματιές, λιθόστρωτα και ξηρολιθιές του ελαιώνα ή τα ρέοντα χρώματα του καστανιώνα. Στον αστερισμό των τόσων παραδοσιακών χωριών με τις παλιές κρήνες και τις μεγαλοπρεπείς εκκλησιές, θα πρέπει να προστεθεί και το πολιτισμικό δυναμικό αρκετών αξιόλογων θέσεων, όπου οι Λέσβιοι του παρελθόντος δημιούργησαν το υπόβαθρο του τοπικού πολιτισμού. Από τα ιερά της αρχαιότητας, που έχουν αποκαλυφθεί και αναδειχτεί, ως την ταπεινή πεζούλα, από τα φροντισμένα ξωκλήσια ως τα ανοιχτά ιερά εικονοστάσια με τα σπαράγματα των απροσδιόριστων κτισμάτων που μπορεί να βρίσκονται κάτω από τα βήματα των ανυποψίαστων πεζοπόρων, από τα γιγάντια ορεινά πλατάνια μέχρι το ανεμοδαρμένο μοναχικό δεντρί, τα πάντα μιλούν στον πεζοπόρο, σε γλώσσα που γίνεται κατανοητή μόνον περπατώντας. ●

olive grove or with the flowing colours of the chestnut forest. In the constellation of the so many traditional villages with the old fountains and the majestic churches, we ought to add the cultural assets of several important locations, where the people of the past were laying the foundation of the local culture. From the ancient temples that have been discovered and promoted, to the humble bench. From the well maintained chapels to the open holy iconostases with the parts of unidentified buildings that might exist under the footsteps of the unsuspecting visitors. From the giant mountain sycamores to the lone wind-beaten little tree. Everything whispers to the trekker in a language understood only when walking. ●

Μελετώντας τα πλέον αξιόλογα στοιχεία της λεσβιακής υπαίθρου και με αυστηρά κριτήρια επιλογής, σχεδιάζονται Πεζοπορικές Διαδρομές για χρήση από τους εντόπιους και φιλοξενούμενους πεζοπόρους.

Αξιοποιώντας το ανεξάντλητο πλέγμα των μονοπατιών της Λέσβου, αυτό που καταλήγει να προσφέρεται ως «Πεζοπορική Διαδρομή», διακρίνεται για την αξιοπιστία στο στόχο για τον οποίο δημιουργήθηκε: Ασφαλής πεζοπορία όλες τις εποχές του χρόνου και διάθεση του κατάλληλου πληροφοριακού υλικού, που συνοψίζει την εικόνα του πολιτισμού και του φυσικού περιβάλλοντος του νησιού.

Μία Διαδρομή είναι κάτι διαφορετικό από ένα απλό μονοπάτι. Μπορεί το υπάρχον μονοπάτι, με τη διαχρονική αξία του στο χώρο, να είναι η βάση, αλλά στον όρο «Διαδρομή» περιλαμβάνεται η μέριμνα για την επιλογή της πλέον αξιόλογης πορείας, που μπορεί να κινηθεί σε τμήματα υπάρχοντων μονοπατιών, οδηγώντας με ασφάλεια και εύκολη πρόσβαση, σε τόπους ενδιαφέροντες, ιστορικούς ή ιδιαίτερου φυσικού

The Trekking Routes for use by locals and visitors are designed by studying the most noteworthy parts of the countryside of Lesbos and by applying strict criteria.

Making the most of the inexhaustible lattice of paths of Lesbos, what ends up to be offered as a 'Trekking Route' stands out for being true to the reason it was created for: Safe trekking every season of the year and readily available relevant information that goes over the main points of the civilisation and natural environment of the island.

A Route is something quite different to a simple path. The existing path with its timeless value in the region may be the base, but the term 'Route' includes the care with which the best course was selected, which might move along parts of existing paths, leading with safety and easy access to places of interest, either historical or of particular natural beauty. Each Trekking Route is mapped in detail so as to make available through many media all the information

κάλλους. Κάθε Πεζοπορική Διαδρομή χαρτογραφείται λεπτομερώς, ώστε οι πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την ενημέρωση του πεζοπόρου, να γίνουν διαθέσιμες με πολλά μέσα επικοινωνίας. Για την εύκολη διάσχιση της Διαδρομής, γίνεται οργανωμένος καθαρισμός από τη βλάστηση που εμποδίζει, καθώς και αποκαταστάσεις στο δάπεδο, χωμάτινο ή λιθόστρωτο. Η σηματοδότηση, που ακολουθεί, προσφέρει σιγουριά στην ορθότητα της πορείας, ενώ οι μεγάλες πινακίδες επισημαίνουν κάθε μνημείο της φύσης και του πολιτισμού, βοηθώντας με τις παρεχόμενες πληροφορίες την πλήρη και σε βάθος ενημέρωση του πεζοπόρου - επισκέπτη.

Με αυτή τη μεθοδολογία, δημιουργήθηκαν αυτές οι πρώτες Πεζοπορικές Διαδρομές πάνω στο νησί, που απαρτίζουν το **«Δίκτυο Πεζοπορικών Διαδρομών στη Λέσβο»**.

Δύο κατηγορίες Διαδρομών, Κυκλικές και Διάσχιση, καθαρισμένες και σηματοδοτημένες, προσφέρουν ασφάλεια και ενημέρωση των πεζοπόρων, με τις βέλτιστες δυνατότητες ψυχαγωγίας, άθλησης και γνωριμίας με τον τόπο. Παράλληλα, παρέχεται στον πεζοπόρο η δυνατότητα της επιτόπιας ζωντανής εμπειρίας, επιλέγοντας ελεύθερα τη δική του πορεία στο σηματοδοτημένο Δίκτυο των 222 χιλιομέτρων.

Η σήμανση στο Δίκτυο είναι ομοιογενής, ως υλικό των βοηθημάτων πορείας, αλλά και στην έντυπη ή εκτιθέμενη απόδοση πληροφορίας (πινακίδες, έντυπα και Διαδίκτυο). ●

necessary to the trekker. To make following the Route easy, there is regular cleaning of obstructive vegetation as well as repairs on the ground, dirt or cobblestone. The signs all along provide trekkers the assurance that they are on the right track while the big signs point to each monument of nature and civilisation, contributing, along

with the information provided, in a full and in-depth familiarisation with the area.

These first Trekking Routes were created on the island based on this methodology and they make up the **'Network of Trekking Routes in Lesvos'**.

Two categories of Routes, Circular and Traverse (normal routes), cleaned and sign-posted, offer safety and keep trekkers informed about the best ways to entertain, exercise and discover the island. At the same time the trekker has the option to choose a real-life on-the-spot experience by selecting freely his own route from the sign-posted Network of 222 kilometres.

Sign-posting within the Network is uniform, along with the printed material and all displayed information (signs, leaflets, internet), as part of the trekking aid. ●

ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΟΥ ΛΕΠΕΤΥΜΝΟΥ

ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΜΕ ΘΕΑ ΣΤΟΝ ΜΟΛΥΒΟ

TREKKING TRAILS OF MT LEPETYMNOS

TREKKING TRAILS OVERLOOKING MOLYVOS

Μήθυμνα
(Μόλυβος)
Mithymna
(Molyvos)

◆ **Μόλυβος - Λιμνοδεξαμενή - Μίξεις - Βαφειός - Άγιος Ιωάννης - Μόλυβος**
[Κυκλική Διαδρομή]

Η Πεζοπορική Διαδρομή απομακρύνεται από τον αστικό ιστό του παραδοσιακού οικισμού, μέσα στους ελαιώνες του κάμπου. Μικρή στάση στην Αγία Ροδοτού - ανοιχτό ιερό στην πτυχή βραχώδους σχηματισμού - και στη Λιμνοδεξαμενή Μήθυμνας, λίγο μακρύτερα. Κατόπιν, ανάβαση με μονοπάτι, κάτω από τη σκιά ψηλών πουρναριών και δίπλα σε ξερολιθιές. Ο Βαφειός με τα μικρά πετρόχιστα διώροφα σπίτια, έχει στραμμένα παράθυρα προς τον Μόλυβο με το πεδίο των χαμηλών λόφων, ενώ μακρύτερα απλώνεται η θάλασσα του Αιγαίου και οι μικρασιατικές ακτές της Τρωάδας. Αξίζει η περιπλάνηση στα λιθόστρωτα δρομάκια με τις δροσερές κρήνες και τις κρυφές αυλές από όπου ξεχειλίζουν άθισσα αναρχικά φυτά και μεθυστικές μυρωδιές. Επιστροφή στον Μόλυβο μέσω Άγιου Γιάνη σε ελεύθερα βοσκοτόπια, έχοντας τη θέα της μικρής πολιτείας με το μεσαιωνικό κάστρο. ●

◆ **Molyvos - Reservoir - Mixes - Vafeios - Agios Ioannis - Molyvos**
[Circular Trail]

The Trekking Route moves away from the urban web of the traditional village and into the olive groves of the valley. A brief stop in Agia Rodotou - open sanctuary in the fold of a rocky formation - and on to the Reservoir of Mithymna a little further away. The trail then climbs along stone walls under the shade of tall yews. Vafeios with the stone, two-storey small dwellings has windows turned to Molyvos with the field of low hills, while the vista of the Aegean Sea and the Asia Minor shores of Troad spread in the distance. It is worth wandering on the cobblestone little lanes with the refreshing fountains and the hidden yards brimming with unruly climbing plants and alluring scents. Return to Molyvos via Agios Ioannis through open grazing land, with a view of the small city with the medieval castle. ●

◆ Πελόνη - Μύλοι - Μονοπλάτανος -
Κορυφή Βίγλα - Κορυφή Προφήτης Ηλίας

Από την Πελόνη που είναι χτισμένη εκατέρωθεν ορμητικού χειμάρρου του όρους Λεπέτυμνος, ξεκινά η Διαδρομή προς τις κορυφές. Μετά την «όαση» στη θέση Μύλοι με τη μεγάλη στέρνα, η ανάβαση συνεχίζεται στα πρηνή της δροσερής ρεματιάς, έως όπου ο Λεπέτυμνος, μετά τον Μονοπλάτανο να φανερώσει τη σκληρή πλευρά του. Απότομες πλαγιές, διάσπαρτες με βράχια, αλλά και σημεία ανάσας με μικρά οροπέδια και ανθεκτικές βελανιδιές με βρύα και λειχήνες. Όλη η περιοχή του βουνού είναι ηφαιστειογενής, γεγονός που είναι εμφανέστερο στα μεγαλύτερα υψόμετρα και στις, συχνά ανταριασμένες, βραχώδεις κορυφές. Τις μέρες χωρίς σύννεφα, παρουσιάζεται εξαιρετική θέα σε κάθε σημείο του ορίζοντα. Μετά τη Βίγλα (ψηλότερη κορυφή του νησιού, 968 μ.), η Διαδρομή συνεχίζεται σχεδόν στην κορυφογραμμή και περνώντας από «του Κολαυτού τα ράχτα», φτάνει στην κορυφή «Προφήτης Ηλίας», με το ξωκλήσι χτισμένο στην κορυφή συμπαγούς βράχου (ηφαιστειακός δόμος). ●

◆ Pelopi - Myloi - Monoplatanos - Vigla
Peak - Profitis Ilias Peak

The Route to the peaks starts from Pelopi, built on either side of a ragging torrent of Mount Lepetymnos. After the 'oasis' at the Myloi location with the large cistern, the climb continues on the slopes along the cool stream until, after Monoplatanos, Lepetymnos reveals its harsh side. Steep slopes studded with boulders but also spots for breathers with small plateaus and resilient oak trees with mosses and lichens. The whole mountain area is volcanic which becomes more apparent at higher altitudes and at the rocky, often stormy summits. On a clear day the horizon offers a stunning view all around. After Vigla (the highest peak of the island at 968m) the Route continues almost on the ridgeline and passing from 'του Κολαφτού τα Ραχτά' (The rocks of the peak) it arrives at the Profitis Ilias Peak with the chapel built at the summit of a solid rock (volcanic cupola). ●

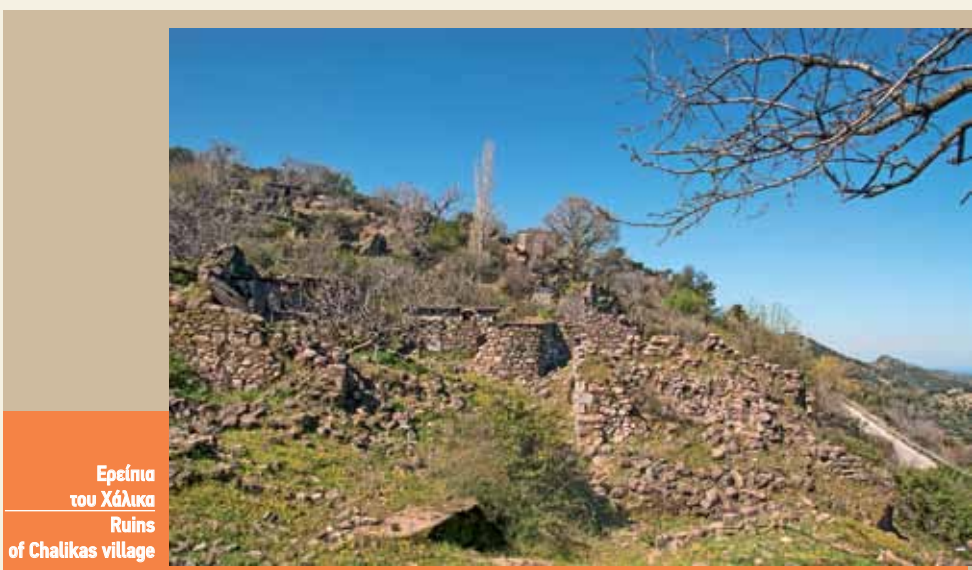
Κορυφή
«Προφήτης
Ηλίας»
"Profitis Ilias"
peak

- ◆ **Συκαμιά - χωριό Λεπέτυμνος - Χάλικας - Αγία Άννα - Κρήτα - Συκαμιά**
[Κυκλική Διαδρομή]

Αυτή η Διαδρομή εκτυλίσσεται στις βόρειες πλαγιές του Ανατολικού Λεπέτυμνου. Ξεκινά από τον παραδοσιακό οικισμό της Συκαμιάς, και κινείται δυτικά, ανάμεσα από ελαιώνες που διακόπτονται από δροσερές ρεματιές με δάφνες και πλατάνια. Πρώτος σταθμός το χωριό Λεπέτυμνος. Ένας νέος οικισμός που χτίστηκε, γύρω από τη μεγάλη εκκλησιά, για τη στέγαση των κατοίκων του χωριού Χάλικας, όταν το βουνό άρχισε να υποχωρεί καταστρέφοντάς το σύνολο των κτηρίων. Περνώντας μέσα από τα δρομάκια του ερειπωμένου Χάλικα, η Διαδρομή συναντά ψηλότερα το ανοικτό ιερό της Αγίας Άννας. Συνεχίζοντας την ανάβαση μέσα από μοναδικό πλατανόδασος της απότομης ρεματιάς, συναντά την οθωμανική κρήνη της Κρήτας. Επιστρέφοντας από την ίδια ρεματιά, το μονοπάτι διακλαδίζεται με ανατολική κατεύθυνση προς Συκαμιά, για το κλείσιμο του κύκλου. ●

- ◆ **Sykamia - Lepetymnos Village - Chalikas - Agia Anna - Krita - Sykamia**
[Circular Trail]

This Route extends on the northern slopes of eastern Lepetymnos. It starts from the traditional village of Sykamia and it moves west, through olive groves crossed by cool streams with laurel bushes and sycamore trees. First stop is the Lepetymnos village, a new settlement built around the church in order to house the people of the Chalikas village when the landslides started, destroying all buildings in their path. Passing through the little streets of the deserted Chalika village, the Route meets the open sanctuary of Agia Anna a little higher up. Ascending through the stunning sycamore forest in the steep ravine it comes across the Ottoman fountain of Krita. Returning through the same ravine the path branches off to the east leading to Sykamia and the end of the circle. ●

Ερείπια
του Χάλικα
Ruins
of Chalikas village

Παραλία Κάγια,
χωριό Συκαμιά,
κορυφές
Λεπέτυμνου
Kagia beach,
Sykamia village,
Lepetymnos' peaks

◆ Συκαμιά - Σκάλα Συκαμιάς - Κάγια

Με πετρόχτιστα σπίτια και στενά λιθόστρωτα, κλιμακωτά δρομάκια, όπου είναι αδύνατη η διέλευση αυτοκινήτων, η Συκαμιά έχει κηρυχθεί, από τους πρώτους στην Ελλάδα, Διατηρητέος Παραδοσιακός Οικισμός. Πατρίδα του λογοτέχνη Στράτη Μυριβήλη, που έγραψε το μυθιστόρημα «Η Παναγιά η Γοργόνα», όπου εξιστορεί την περιπέτεια και την εγκατάσταση των Μικρασιατών προσφύγων πάνω από το μικρό λιμανάκι, που έμελλε να γίνει η σημερινή Σκάλα Συκαμιάς. Η Διαδρομή για κατάβαση στη Σκάλα κινείται μέσα στον παραγωγικό ελαιώνα, πάνω στο παλιό λιθόστρωτο από λευκό μάρμαρο, που καλύπτει μεγάλα τμήματά της, ώσπου φτάνει μέχρι την ακροθαλασσιά. Μετά το λιμανάκι με το εκκλησάκι της Παναγιάς Γοργόνας και πάνω από τα βότσαλα, η Διαδρομή περνά το μικρό λόφο και καταλήγει στην κολυμβητική παραλία της Κάγιας. ●

◆ Sykamia - Skala Sykamias - Kagia

With stone built houses and narrow, cobblestoned, stepped little streets impossible to cross by car, Sykamia is one of the first listed traditional settlements in Greece. Home of literature writer Stratis Myrivilis author of the novel 'The Mermaid Madonna' in which he narrates the hardship and the settlement of the Asia Minor refugees above the small harbour that was to become today's Skala Sykamias. The Route for walking down to Skala goes through the crop-producing olive grove, with long stretches on the old stone path paved with white marble, until it reaches the shore. After the harbour with the Panagia Gorgona chapel and over the pebbles, the Route goes past the small hill and ends up at the Kagia Beach. ●

ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ

ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΛΑΔΑ ΛΙΓΩΝΑ

TREKKING TRAILS OF PETRA

TREKKING TRAILS IN THE LIGONA VALLEY

Υδατόπυργος
ενός μύλου στη Λιγώνα
Water tower
of a mill in Ligonas

◆ Πέτρα - Αγία Φωτιά - Υδρόμυλοι - Πηγή
Λιγώνας - Μοναστηρέλια - Πετρί -
Αχιλλειοπηγάδα - Πέτρα
Κυκλική Διαδρομή

◆ Petra - Agia Fotia - Watermills -
Ligonas Spring - Monastirelia - Petri
- Achilleiopigada - Petra
[Circular Trail]

Η αγροτική περιοχή της Πέτρας με τον εύφορο κάμπο της, από τα πολύ παλιά χρόνια, είχε το πλεονέκτημα της αυτοδυναμίας στην άλεση των παραγόμενων σιτηρών. Η αείρρητη πηγή της Λιγώνας υδροδοτούσε μια σειρά (17) μύλων, που σήμερα οι υδατόπυργοί τους στέκουν μάρτυρες του προβιομηχανικού παρελθόντος και μνημεία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του νησιού. Η Διαδρομή περνά από το ξωκλήσι της «Αγίας Φωτιάς» και ανηφορίζει προς την, ιδιαίτερου γεωμορφολογικού ενδιαφέροντος, ρεματιά της Λιγώνας, διαβαίνοντας μυλαύλακες δίπλα στους ερειπωμένους υδρόμυλους. Μετά την επίσκεψη στην πηγή, ανηφορίζοντας στο παλιό ξωκλήσι του Αγίου Δημητρίου στην περιοχή Μοναστηρέλια ολοκληρώνεται η γνωριμία με αυτή την ιδιαίτερη κοιλάδα. Το μικρό Πετρί προσφέρει απεριόριστη θέα στον κάμπο της Πέτρας, με τα νησάκια και το ανοικτό Αιγαίο. Κατηφορίζοντας από την περιοχή Αχιλλειοπηγάδα, ο πεζοπορικός κύκλος κλείνει κάτω από το βράχο της Παναγίας, στην πλατεία. ●

The farming land of Petra with its fertile valley had since the early years the advantage of being autonomous in the grinding of the grains it produced. The steady flow of the spring of Ligonas supplied with water a series of (17) mills, the towers of which bear witness to the pre-industrial past and they are monuments of the architectural heritage of the island. The Route passes from the chapel of Agia Fotia (Agia Foteini) and climbs up through mill trenches by the ruins of the mills to the Ligonas ravine, a terrain of particular geomorphologic interest. After a visit to the spring and a climb to the old chapel of Agios Dimitrios in the Monastirelia region, the tour in this special valley is completed. Tiny Petri offers an uninterrupted view to the valley of Petra, the small islands and the open sea. Descending from the Achilleiopigada area, the trekking circle ends under the rock of Panagia on the square. ●

◆ **Πέτρα (Πλατεία) - Άγιος Δημήτριος -
Λαφιώνας - Ρούδι - Άγιος Αλέξανδρος
- Μαυρόκαμπος - Πέτρα (Αυλάκι)**

[Κυκλική Διαδρομή]

Οι βόρειοι πρόποδες του βουνού Σκοτεινό εκτείνονται πάνω από την Άναξο και τον κάμπο της Πέτρας. Πλησιέστερη κορυφή το ύψωμα Ρούδι. Στη βόρεια πλαγιά του το χωριό Λαφιώνας αγναντεύει την Πέτρα και τον Μόλυβο. Για την πεζοπορική ανάβαση από την Πέτρα, η Διαδρομή στον ελαιώνα, περνάει από το ανοιχτό ιερό του Αγίου Δημητρίου, με τα μέλη παλαιохριστιανικού ναού κάτω από μεγάλες βελανιδιές. Μετά τον γραφικό Λαφιώνα η Διαδρομή μέσα από το πευκοδάσος, προσεγγίζει στα δυτικά το ξέφωτο, όπου βρίσκεται το ξωκλήσι του Αγίου Αλεξάνδρου και η λαξευτή ταφική του λάρνακα, ενώ το ασκητήριο του Αγίου βρίσκεται λίγο ψηλότερα, στο δάσος, κάτω από οξυκόρυφο βράχο. Για εναλλακτικές προσεγγίσεις από τα παραθαλάσσια θέρετρα, Πέτρα, Αυλάκι, Άναξο, ένα μικρό δίκτυο τοπικών Διαδρομών οδηγεί προς το μυστηριακό αυτό χώρο και τον Λαφιώνα, με δημοφιλέστερο πέρασμα τον τιτάνιο βράχο Ριζόραχτο στο Ρούδι, που προσφέρει την πραγματικά πανοραμική θέα. ●

◆ **Petra (Square) - Agios Dimitrios -
Lafionas - Roudi - Agios Alexandros
- Mavrokampos - Petra (Avlaki)**

[Circular Trail]

The northern base of Mount Skoteino extends above Anaxos and the valley of Petra. The closest peak is the Roudi Hill. On its northern slope the village of Lafionas gazes out to Petra and Molyvos. For the ascend from Petra the Route in the olive grove passes from the open sanctuary of Agios Dimitrios with parts of an early Christian church under big oak trees. After the picturesque Lafionas the Route goes through the pine forest and to the west it approaches the clearing with the chapel of Agios Alexandros and his carved burial larnax, while his hermitage is situated a little further up, in the forest, under the pointed peak of a rock. For an alternative approach from the summer resorts (Petra, Avlaki, Anaxos), a small network of local Routes leads to Lafionas and this spiritual spot, with the titanic Rizerachto Rock in Roudi being the most popular path as it offers a truly panoramic view. ●

**Προς «Άγιο Αλέξανδρο»
Towards "Agios
Alexandros"**

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΡΕΣΙΑΣ

ΓΥΡΟΣ ΤΟΥ ΚΑΜΠΟΥ ΕΡΕΣΟΥ

ANCIENT ERESSIA TRAILS

WALK AROUND ERESSOS' PLAIN

♦ **Σκάλα Ερεσού - Αφεντέλλη - (Προφήτης Ηλίας Θαλασσινός) - Προφήτης Ηλίας Χωριανός - Αγία Άννα - Ψίνια - Χριστός - Βίγλα - Σκάλα Ερεσού**
[Κυκλική Διαδρομή]

Από τις έξι πόλεις - κράτη που κυριαρχούσαν στην Λέσβο της αρχαιότητας, η Ερεσός ήταν εκείνη που είχε χτίσει τα περισσότερα παρατηρητήρια - οχυρούς πύργους για την άμυνα της, ενάντια στην επεκτατική Μήθυμνα. Η Διαδρομή κυκλώνει όλες τις περιοχές κατοίκησης των αρχαίων Ερεσίων, τον πυρήνα της Ερεσίας, πατρίδα της ποιήτριας Σαπφούς και του φυσιοδίφη Θεόφραστου, μαθητή του μεγάλου Αριστοτέλη. Εκκίνηση από τη Σκάλα και με δυτική πορεία, μέχρι το τέλος της παραλίας, όπου υπάρχουν τα ερείπια της Μονής Αφεντέλη. Η ανάβαση στα δύο ξωκλήσια αποζημιώνει τον πεζοπόρο με την καθηλωτική θέα. Κάθε βήμα κρίνει και μία αποκάλυψη, στη σκληρή πέτρα ή στην πεδιάδα. Συνεχίζοντας ο δεξιόστροφος αυτός κύκλος, ανηφορίζει στην κορυφή της αρχαίας ακρόπολης με τους δύο μεσαιωνικούς πύργους και τη δεξαμενή. Η ακρόπολη «Βίγλα ή Μαστός» πολύ κοντά στη Σκάλα και στη θάλασσα, διασχίζεται και περιτρέχεται από μονοπάτια προς κάθε κατεύθυνση. ●

♦ **Skala Eresou - Afendelli - (Profitis Ilias Thalassinos) - Profitis Ilias Chorianos - Agia Anna - Psinia - Christos - Vigla - Skala Eresou**
[Circular Trail]

Of the six cities – states dominant on the island in antiquity, Eresos was the one that had built the most observation – citadel towers for its defence against imperialistic Mithymna. The Route circles all the locations inhabited by the ancient Eresians, the hub of Eresos, home of archaic poet Sappho and of Theophrastus, a naturalist, pupil of the great Aristotle. The start is at Skala and it heads west to the end of the beach where the ruins of Afentelli monastery are located. The ascent to the two chapels compensates the trekker with a spellbinding view. Each step holds a revelation, either on the hard rock or the plains. Moving clockwise, the circle ascends to the top of the ancient acropolis with its two medieval towers and the reservoir. The 'Vigla or Mastos' acropolis, very close to Skala and the sea, is crisscrossed and surrounded by trails in every direction. ●

Ο κάμπος από τη Βίγλα
 The plain as seen from Vigla

ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΗΣ ΔΡΥΟΣ

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΛΔΕΡΑ ΤΗΣ ΒΑΤΟΥΣΑΣ

OAK TRAILS

TREKKING TRAILS IN THE CALDERA OF VATOUSA

Βαθύλιμνο.
Ο καταρράκτης
το καλοκαίρι
Vathylinno:
The waterfall
in the summer

◆ Βατούσα - Ρέμα - Χίδηρα - Βαθύλιμνο -
Πτερούντα - Βατούσα
[Κυκλική Διαδρομή]

Η Κυκλική Διαδρομή εκτυλίσσεται μέσα στην καλδέρα, στον πυθμένα του κρατήρα ενός σβησμένου ηφαιστείου εκατομμυρίων ετών. Διέρχεται από περιοχές όπου η γεωλογική ιστορία της γης και η ιστορία της κατοίκησης και δραστηριότητας του τοπικού πληθυσμού «εκτίθεται» σε κάθε βήμα του πεζοπόρου. Η αρχοντική Βατούσα, παραδοσιακός οικισμός και «κεφαλοχώρι» των χωριών της καλδέρας, το μικρό Ρέμα, τα δυναμικά Χίδηρα με το Ψηφιακό Μουσείο Ιακωβίδη και τον ονομαστό «Μεθυμναίο Οίνο» και η γραφική Πτερούντα, χτισμένη με τη μοναδική «φτεργιανή πέτρα», συνδέονται με τα μονοπάτια των παλιών εποχών, κάτω από τη σκιά της αρχαίας βελανιδιάς που βρίσκεται διάσπαρτη σε βοσκοτόπια και λόφους. Το ερείπιο του υδρόμυλου στον καταρράκτη του Βαθύλιμνο και το πετρόχτιστο γεφυράκι του ποταμού Βούλγαρη, στέκουν υλικές μαρτυρίες του παρελθόντος της περιοχής που διατηρεί την ηρεμία της, έξω από τους μεγάλους δρόμους. ●

◆ Vatousa - Rema - Chidira - Vathylinno
- Pterounta - Vatousa
[Circular Trail]

This Circular Route runs inside the caldera at the bottom of an extinct volcano crater millions of years old. It passes through areas where the geological history of the land and the history of habitation and activities of the local population are at plain view with each step the trekker takes. The aristocratic Vatousa, a traditional settlement and the 'head village' among the caldera villages, small Rema, the active Chidira with the Georgios Iakovidis Digital Museum and the famed 'Mithymnian Wine', and charming Pterounta built with the unique 'Pterountian stone', are all connected with trails from olden times under the shade of ancient oak trees scattered on the hills and the grasslands. The ruins of the water mill at the waterfall of Vathylinno and the stone bridge of Voulgari River stand there physical evidence of the past in a region that preserves its tranquility, away from big roads. ●

ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΟΥ ΡΟΔΟΔΕΝΤΡΟΥ

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΜΟΤΙΑ

RHODODENDRON TRAILS

TREKKING TRAILS STARTING FROM ANEMOTIA

Ροδόδεντρα
στην κορυφή
«Προφήτης
Ηλίας»
Rhododendrons
at the "Profitis
Ilias peak"

- ◆ **Ανεμότια - Μοναστηρέλι - Ξινός Ποταμός**
- Πήγαδος - Χριστός - Προφήτης Ηλίας
- Κρυφή Παναγιά - Καλή Λαγκάδα -
Πήγαδος
[Κυκλική Διαδρομή]

- ◆ **Anemotia - Monastireli - Xinos**
Potamos - Pigados - Christos - Profitis
Ilias - Kryfi Panagia - Kali Lagkada -
Pigados [Circular Trail]

Από την Ανεμότια, ξεκινά μία αρκετά μεγάλη Πεζοπορική Διαδρομή. Πρώτη στάση στο Μοναστηρέλι, μετόχι της Μονής Λειμώνος. Μετά την περιοχή Ξινός Ποταμός με τον μικρό καστανώνα, η Διαδρομή κινείται σε πευκοδάσος με κουμαριές. Περιοχή από τις λιγότερο περπατημένες του νησιού. Από το αρχαίο πηγάδι του Πήγαδου αρχίζει η περισσότερο ορεινή πορεία, μέχρι την κατάφυτη κορυφή Προφήτης Ηλίας. Με αποκορύφωμα τον Μάιο, οι πλαγιές ανάμεσα στα πεύκα και τα μαυρόπευκα (*Pinus nigra*) «κιτρινίζουν» από τα άνθη του ροδόδεντρου (*Rhododendron Luteum*). Η παρουσία του ασιατικού αυτού είδους θάμνου με το μεθυστικό άρωμα, είναι η μοναδική στο νησί, τον ελληνικό και τον ευρωπαϊκό χώρο. Η Κρυφή Παναγιά στη βραχοσπηλιά, είναι μια άλλη «συνάντηση» στο βουνό, που δεν πρέπει να παραλειφθεί. ●

From Anemotia starts a rather long Trekking Route. First stop is at Monastireli, property of Leimonos Monastery. After the region of Xinos Potamos with the small chestnut grove, the Route moves into a pine forest with mulberries. It is a region on the less beaten track on the island. From the ancient well at Pigados starts the more mountainous part of the course, up to the lush summit of Profitis Ilias. Reaching a pinnacle in May, the slopes between the pines and the black pines turn yellow from the flowers of the rhododendra (*Rhododendron Luteum*). The presence of this Asian species of shrub with its heady aroma is unique on the island and the entire Greek and European region. Kryfi Panagia in the rock cave is another 'encounter' not to be missed on the mountain. ●

ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΛΟΝΗΣ ΣΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΓΝΑΤΙΟΥ TREKKING TRAILS OF KALLONI FOLLOWING SAINT IGNATIUS' STEPS

Λιθόστρωτο
από Μετόχι
προς Μονή
Λειμώνος
Paved path
from Metochi
to Limonos
Monastery

◆ **Καλλονή - Δάφια - Μονή Μυρσινιώτισσας
- Μονή Λειμώνος - Μετόχι Αγίων
Αναργύρων - Καλλονή**
[Κυκλική Διαδρομή]

◆ **Kalloni - Dafia - Myrsiniotissa
Monastery - Leimonos Monastery -
Metochi Agion Anargyron - Kalloni**
[Circular Trail]

Έχοντας αφετηρία την Καλλονή, η Διαδρομή κατευθύνεται στο χωριό Δάφια, μέσα στον κάμπο και πάνω σε ήσυχο ασφαλτόδρομο. Από εκεί αρχίζει το κυρίως τμήμα, σε μονοπάτια των βραχωδών αλλά χαμηλών λόφων. Πρόκειται για κύκλο με σταθμούς σε μοναστήρια και μετόχια της ιστορικής Μονής Λειμώνος, που επανίδρυσε ο Άγιος Ιγνάτιος ο Αγαλιανός, τα χρόνια της Οθωμανοκρατίας. Ο πεζοπόρος θα έχει την ευκαιρία να χαρεί την πορεία του σε μεγάλα τμήματα της Διαδρομής, που είναι λιθόστρωτα από την εποχή του Αγίου, αλλά και να βρεθεί στους ιερούς χώρους των μονών, όπως και να επισκεφθεί τα πολύ ενδιαφέροντα Μουσεία της Μονής Λειμώνος. Σηματοδοτημένα τμήματα οδηγούν στα Δάφια ή στην Καλλονή, από αγροτικούς δρόμους του κάμπου, με δυνατότητα πεζοπορικής διάσχισης μέχρι τη Σκάλα Καλλονής. ●

With Kalloni as starting point the Route heads for the village of Dafia, in the valley and on a quiet asphalt road. From there the main part starts, on trails of rocky but low hills. It is a circle with stops to monasteries and properties of the historic Leimonos Monastery, re-established by Agios Ignatios Agallianos during the Ottoman occupation. The trekker will have the chance to enjoy a big part of this course on cobblestone trails from the time of the Agios and go in the sacred areas of the monasteries as well as visiting the very interesting Museums of Leimonos Monastery. Sign-posted sections lead to Dafia or to Kalloni via rural roads in the valley, with the option to walk traverse to Skala Kallonis. ●

ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΟΥ ΤΣΙΚΝΙΑ

TREKKING TRAILS OF AGIA PARASKEVI

WALKING IN THE VALLEY OF TSIKNIAS

◆ **Αγία Παρασκευή - Ιερό Κλοπεδής - Μετόχι Ταξιαρχών - Γεφύρι Κρεμαστής -Στιβωτά - Αγία Παρασκευή**
[Κυκλική Διαδρομή]

Στο κέντρο της Λέσβου, η κωμόπολη της Αγίας Παρασκευής με αρχοντικά του παλιού καιρού και αξιοσημείωτο λαϊκό πολιτισμό, είναι το «ορμητήριο» για την πεζοπορική περιήγηση σε φημισμένα μνημεία του νησιού. Στην περιοχή της Διαδρομής τα χωράφια εναλλάσσονται με τους ελαιώνες και τα βοσκοτόπια, ενώ οι διάσπαρτες μεγάλες βελανιδιές με τα ποικίλα τους χρώματα, σπματοδοτούν τις εποχές. Στα δυτικά, απλώνεται η κοιλάδα του Τσικνιά ποταμού. Από την απέναντι όχθη αρχίζει η περιοχή Κλοπεδή με τον αναδειγμένο αρχαιολογικό χώρο του ιδρυμένου τον 8ο π.Χ. αιώνα, Αιολικού Ιερού της. Νεώτερος είναι και ο χριστιανικός λατρευτικός - ασκητικός χώρος, της Μονής Ταξιαρχών ή Μετόχι Κλοπεδής, κτίσμα σε λεσβιακό μοναστηριακό ύφος, ένα χιλιόμετρο βορειότερα. Τα σήματα οδηγούν σε συνάντηση με τον ποταμό, όπου βρίσκεται το μονότοξο μεσαιωνικό γεφύρι της Κρεμαστής, το μεγαλύτερο της Λέσβου. ●

◆ **Agia Paraskevi - Klopedi Sanctuary - Metochi Taxiarchon - Kremasti Bridge -Stivotá - Agia Paraskevi**
[Circular Trail]

In the centre of Lesvos, the town of Agia Paraskevi with the manors of the past and a remarkable folk culture is the 'launching pad' for the trekking tour to famous monuments of the island. Along the course of the Route, with the Valley of Tsiknias River sprawling to the west, the fields alternate with the olive groves and the grasslands while the scattered oak trees mark the seasons with their changing colouration. From the opposite bank of the river starts the Klopedi region with the archaeological site of the Aeolic Temple built the 8th century BC. The Christian pilgrimage-hermitage site of the Taxiarches Monastery or Metochi Klopedis one kilometre to the north is of a later period and built in the monastery style of Lesvos. The signs take you to the river with the single-arc medieval Kremasti Bridge, the biggest bridge of Lesvos. ●

Κοιλάδα του ποταμού
Τσικνιά
The valley
of the Tsiknias River

ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ

TREKKING TRAILS OF POLICHNITOS

Περιοχή Θερμοπηγών
Πολιχνίτου
Area of Polichnitos'
Thermal Springs

◆ **Θερμοπηγές Πολιχνίτου -
Μελαντά - Μονή Δαμανδρίου -
Παλαιομονάστειρα - Θερμοπηγές**
[Κυκλική Διαδρομή]

Στο σύνολό τους, οι θερμοπηγές της Λέσβου είναι ιαματικές για πλήθος παθήσεων, αναλόγως με τα συστατικά της καθεμιάς. Του Πολιχνίτου είναι οι θερμότερες του νησιού (92° C). Από το χώρο της εγκατάστασης ξεκινά η Κυκλική Διαδρομή που κατευθύνεται αρχικά Α-ΝΑ και κατόπιν ανηφορίζει στα ΒΑ προς το οροπέδιο. Πρώτος σταθμός στον Άγιο Γεώργιο Μελαντά, μικρή μονή, μετόχι της Μονής Δαμανδρίου. Στη γιορτή του λαοφιλή Αγίου συγκεντρώνεται πλήθος πιστών από τα χωριά της περιοχής. Στην περιοχή Δαμάνδρι υπήρχε κάποτε το ομώνυμο χωριό, που οι κάτοικοί του το εγκατέλειψαν και ο τόπος ερήμωσε. Φρουρός του τόπου στάθηκε η Μονή, με καθολικό της τον ενοριακό ναό του χωριού. Μετά από πολλές περιπέτειες, σήμερα αποκαθίσταται και τα κτήρια αναστυλώνονται. Τόπος ιστορίας, θρησκευτικότητας και, για τον πεζοπόρο, σταθμός ανάπαυλας, πριν το υπόλοιπο της πορείας προς Θερμοπηγές, για ένα απολαυστικό λουτρό. ●

◆ **Polichnitos Hotsprings - Melanta
- Damandri Monastery -
Palaiomonastira - Hotsprings**
[Circular Trail]

On the whole, the hot springs of Lesvos are therapeutic for a multitude of conditions, depending on the composition of each one. The hot springs of Polichnitos are the hottest on the island (920 C). The Circular Route starts from the facilities of the springs, initially with an E-SE direction turning NE later as it ascends to the plateau. First station is Agios Georgios Melantas, a small monastery property of the Damandri Monastery. On the day of the popular saint's feast, crowds of devout pilgrims from the surrounding villages gather here. In the Damandri location there was once a village by the same name that the locals abandoned and the area was deserted. The Monastery stood guard of the area using the parish church of the village as its cathedral. After many adventures, today it is reinstated and the buildings are being restored. A place of history, devoutness and, for the trekker, a place to take a break before the rest of the course to the Hot Springs for a wonderful bath. ●

ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΜΑΛΗΣ

TREKKING TRAILS OF MT AMALI

Πεζοπορία στη
Διαδρομή της
Αμαλής
Hiking on
the Amali's Trail

◆ **Αγία Μαρίνα - Ροκάνη - Πρόβασμα - Παναγία Αμαλής - Τσεκούρια - Πηγές Κρατήγου - Μύλοι - Ροκάνη - Αγία Μαρίνα**
[Κυκλική Διαδρομή]

◆ **Agia Marina - Rokani - Provasma - Panagia Amalis - Tsekouria - Springs of Kratigos - Myloi - Rokani - Agia Marina**
[Circular Trail]

Ο κοντινότερος ορεινός όγκος στην πρωτεύουσα του νησιού είναι η Αμαλή. Πρόκειται για οροσειρά που καταλαμβάνει την ομώνυμη χερσόνησο. Τα πευκόφυτα βουνά της, με την ιδιαίτερη κλωρίδα του εδάφους, την καθιστούν ιδανικό τόπο για πεζοπορικές εξορμήσεις και σπορ βουνού, είναι μάλιστα ο κυριότερος πνεύμονας οξυγόνου της πόλης. Η Διαδρομή ξεκινά από το χωριό Αγία Μαρίνα στις ανατολικές υπώρειες και ανηφορίζει μέσα στα πεύκα. Διέρχεται από περιοχές με απεριόριστη θέα, ώσπου μέσα στο πυκνό δάσος συναντά το μικρό οροπέδιο της Παναγίας της Αμαλής με το ιστορικό ξωκλήσι. Η κατάβαση γίνεται από άλλο μονοπάτι, ώσπου να συναντήσει το υδροσυλλεκτικό σύστημα της πόλης - πραγματικό μνημείο υδραυλικής μηχανικής - και την επίσης ενδιαφέρουσα σειρά 11 υδατόπυργων του παλιού υδρομυλικού συστήματος. Ο κύκλος κλείνει, με βόρεια πορεία, μέσα στο πευκοδάσος. ●

Amali is the massif closest to the capital of the island. It is a mountain range that runs along its namesake peninsula. The pine-covered mountains of the peninsula with the particular flora of the soil make it an ideal place for trekking and mountain sports, and it is the main lung of the city. The Route starts from Agios Marina, a village on the eastern foothill, and ascends through the pines. It passes from areas with panoramic views, until, inside the dense forest it arrives at the small plateau of Panagia Amalis with the historic chapel. The descent is via another trail which leads to the water-collecting system of the city - a true monument of hydraulic engineering - and the also interesting row of 11 water towers from the old watermill system. With a northern course, the circle closes inside the pine forest. ●

- ◆ **Παραλία Θερμής - Προϊστορικός Οικισμός - Πύργοι Θερμής - Παναγία Τρουλωτή - Λουτρόπολη Θερμής - Παραλία**
[Κυκλική Διαδρομή]

Το υγιεινό κλίμα της περιοχής και τα θερμά ιαματικά νερά (απ' όπου και το όνομα Θερμή), συγκέντρωναν πάντα επισκέπτες. Στον τόπο αυτό της θεραπείας λατρευόταν η θεά Άρτεμις η Θερμία. Εκκίνηση από την Παραλία και πορεία πάνω στο ακρογιάλι, μέχρι τον άλλο, πολύ παλαιότερο οικισμό της Προϊστορικής Θερμής, μία από τις πιο πολυάνθρωπες θέσεις στη Λέσβο, σήμερα οργανωμένο επισκέψιμο αρχαιολογικό χώρο. Μέσα στους ελαιώνες, οι Πύργοι Θερμής με τα διάσπαρτα πυργόσπιτα του παρελθόντος και τα ιδιαίτερα χριστιανικά ιερά, στεφανώνονται από την Παναγία Τρουλωτή. Βυζαντινός ναός με τοιχογραφίες σε δύο στρώσεις και εντοιχισμένα μάρμαρα με παραστάσεις. Στη Λουτρόπολη Θερμής οι πεζοπόροι θα θαυμάσουν το σύνολο ενός ανακαινισμένου πυργόσπιτου και θα δροσιστούν στα καφενεία της Αγοράς. Κατηφορίζοντας η Διαδρομή καταλήγει στις ιστορικές εγκαταστάσεις λουτροθεραπείας, στην Παραλία. ●

- ◆ **Paralia Thermis - Prehistoric Settlement - Pyrgoi Thermis - Panagia Troulоти - Loutropoli Thermis - Paralia**
[Circular Trail]

The healthy climate of the region and the hot springs (hence the name Thermi, which means 'warm' in Greek), have always attracted visitors. Goddess Artemis Thermia was worshipped in this healing spot. Starting point is Paralia with the course running along the seashore until it reaches the other, much older settlement of Prehistoric Thermi, one of the most populated places in Lesbos, today organised into an archaeological site one can visit. Inside the olive groves, Pyrgoi Thermis (The Towers of Thermi) with the scattered tower houses of the past and the special Christian sanctuaries are crowned by Panagia Troulоти. A Byzantine church with murals in two layers and recessed marble plates with sculptured scenes. At Loutropoli Thermis (The Bath City of Thermi) the trekkers will admire a restored whole tower house and they can have refreshments at the coffee shops of the Agora. Descending, the Route ends at the historical bath therapy facilities at Paralia (Beach). ●

Λουτρόπολη Θερμής
Loutropoli Thermis

ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΟΥ ΤΑΥΡΟΥ

TREKKING TRAILS OF TAVROS

Στο οροπέδιο
«Ταύρος»
At the "Tavros"
Plateau

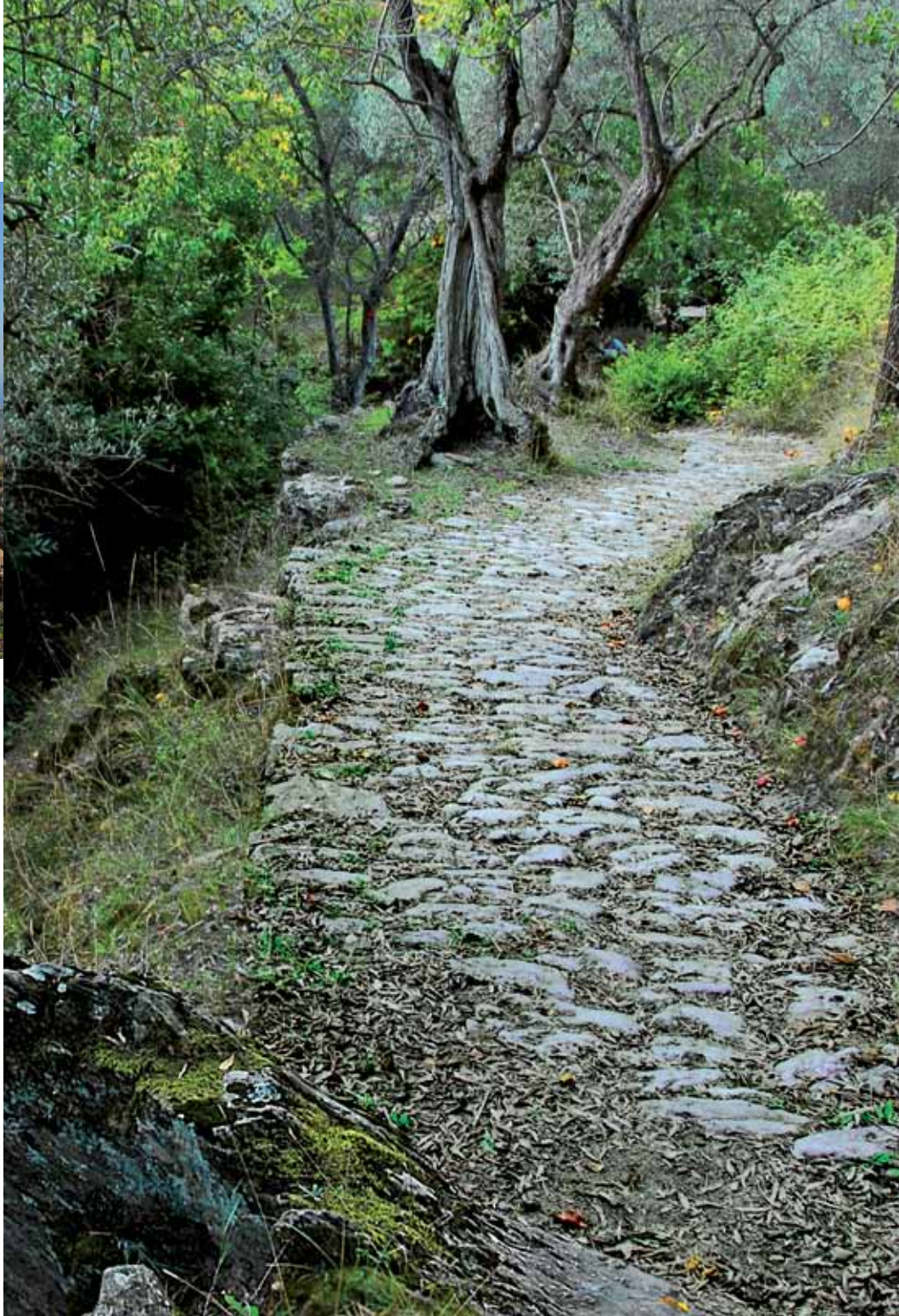

◆ Πηγή ή από Κώμη - Παναγιούδα - Παλιοχώρι - Ρέμα Ταύρου - Οροπέδιο Ταύρου - Άγιος Χαράλαμπος

◆ Pigi or from Komi - Panagiouda - Paliochori - Tavros Stream - Tavros Plateau - Agios Charalambos

Από το χωριό Πηγή ή την κοντινή Κώμη, γίνεται το ξενίνημα προς τη σειρά οροπεδίων με το όνομα «Ταύρος», με ανάβαση στο πρώτο και αντιπροσωπευτικότερο, αυτό του Αγίου. Πρώτη στάση στην Παναγιούδα, και κατόπιν πορεία που διέρχεται από το Παλιοχώρι, θέση παλιού οικισμού, με τη μικρή κρήνη. Η Διαδρομή κινείται παράλληλα με τη ρεματιά, και γίνεται πιο ανηφορική μέσα σε έναν ελαιώνα με τακτοποιημένες πεζούλες. Την ελιά διαδέχεται το πεύκο, ώσπου προβάλλουν οι γκρεμοί από πέτρωμα ignimbrite, που απαρτίζουν το οροπέδιο. Το επίπεδο του σχηματισμού είναι αποκαλυπτικό. Πάνω στο βραχώδες έδαφος, ανάμεσα από ανεμοδαρμένα πεύκα και ογκώδεις βράχους, το μονοπάτι της Διαδρομής οδηγεί στο δημοφιλές ξωκλήσι του Αγίου Χαράλαμπου ή (όπως οι ντόπιοι συνθηρίζουν) του Γέρου, στο ανατολικό πρηνές. ●

The start for the series of plateaus named 'Tavros' is at Pigi village or the nearby village of Komi, with a climb to the plateau of the saint which is the most representative one. First stop is at Panagiouda and then the trail enters Paliochori, the location of an old settlement with the small fountain. The Route stretches parallel to the ravine and becomes steeper inside a neatly terraced olive grove. The olives are succeeded by pines until the precipices of ignimbrite rock that make up the plateau come into view. The level of the formation is revealing. On the rocky ground, through the windblown pines and the bulky rocks, the trail of the Route leads to the popular chapel of the Agios Charalambos, or Old Man as the locals call him, on the eastern slope. ●

ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ ΣΤΟ ΡΟΥ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟΥ WALKING ALONG THE COURSE OF THE ROMAN AQUEDUCT

◆ Λάμπου Μύλοι - Καμάρες Πασπαλά - Ένθρονο - Καρίνη - Κόβελη - Ανεραΐδα - Άγιος Δημήτριος

Το Ρωμαϊκό Υδραγωγείο υπήρξε το πιο αξιόλογο κοινωφελές έργο της αρχαιότητας στο νησί, με συνολικό μήκος 39,5 χλμ. μέχρι τη Μυτιλήνη. Η Πεζοπορική Διαδρομή έχει σχεδιαστεί ώστε να διασχίσει, αντιστρόφως για το 1/3 του μήκους του, τμήματα διέλευσης αυτού του μεγάλου μνημείου. Ξεκινώντας από το χωριό Λάμπου Μύλοι και, κινούμενη μέσα στο λεσβιακό ελαιώνα, συναντά σε πευκόφυτη κοιλάδα, τη μεγαλύτερη σε μέγεθος υδατογέφυρα της περιοχής, γνωστή ως «Καμάρες Πασπαλά», κατόπιν, την «Παναγιά στο Ένθρονο» με την απεριόριστη θέα στον κάμπο του Ευεργέτουλα, την όαση δροσιάς «Καρίνη» με την ασταίρευτη νερομάνα και τα καφενεία κάτω από μεγάλα πλατάνια. Στη συνέχεια, κατευθύνεται προς τη μικρή κοιλάδα «Κόβελη» με το αρχαίο πέτρινο γεφύρι και, ακολουθώντας το κελάρυσμα του Ευεργέτουλα ποταμού, φτάνει στην «Καμάρα της Ανεραΐδας». Το τέλος της Διαδρομής είναι στον Άγιο Δημήτριο, με τα καφενεδάκια και το φημισμένο νερό της πηγής «Τσίγκος». ●

◆ Lampou Myloi- Arches of Paspalas - Enthrono - Karini - Koveli - Aneraïda - Agios Dimitrios

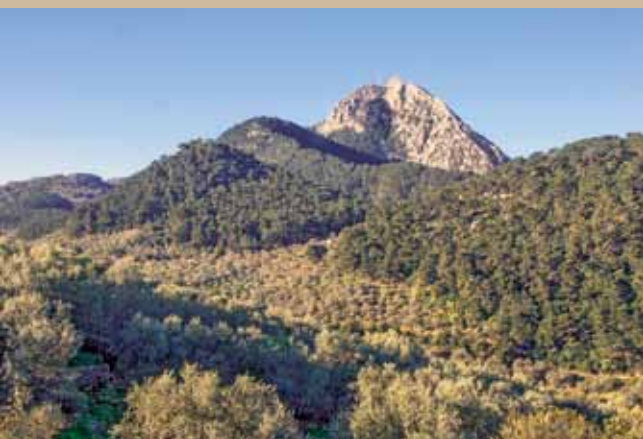
The Roman Aqueduct was the most significant community project on the island in ancient times, with a total length of 39.5Km up to Mytilini. One third of the trekking route's length has been designed to cross parts of this great monument, going against the intended flow of the water. Starting from the Lampou Myloi village and moving through the olive grove, it comes across a pine covered valley with the largest water bridge of the region, known as 'Kamares Paspala'. Then it passes Panagia at Enthrono with the uninterrupted view to the valley of Evergetoula, the cool oasis of Karini with the inexhaustible water spring and the coffee shops under great sycamore trees. After this it heads to the small Koveli valley with the ancient stone bridge and following the gurgle of Evergetoula River it arrives at 'Kamara tis Aneraidas'. The end of the Route is at Agios Dimitrios with the traditional coffee shops and the famous water from the spring of Tsigkos. ●

Η υδατογέφυρα
στη θέση Πασπαλάς
The waterbridge
at the Paspalas point

ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

TREKKING TRAILS OF MT OLYMPOS

Η ασβεστολιθική
κορυφή του Ολύμπου
The limestone peak of Olympus

- ◆ **Αγιάσος (Ηρώων) - Καμένο Αλώνι - Μάρμαρο
- Κορυφή Ολύμπου - Μάρμαρο - Πατσαβούρα -
Αγιάσος (Απέσος)**
[Κυκλική Διαδρομή]

Πευκοδάση, καστανιάννας, δενδρώδεις μορφές πουρνναριών και ποικιλία φυλλοβόλων θάμνων, καλύπτουν τις πλαγιές του όρους Όλυμπος. Τα χαμηλότερα υψώματα καταλαμβάνει ο ελαιώνας της Λέσβου, ενώ σε όλη την περιοχή φύεται ποικιλία βοτάνων και αγριολούλουδων, με σπάνια και προστατευόμενα είδη. Ο συμπαγής όγκος της κορυφής προβάλλει γυμνός, κάνοντας το βουνό να ξεχωρίζει από μεγάλη απόσταση, μα και η θέα προς μεγάλα τμήματα του νησιού είναι απεριόριστη. Η ορεινή αυτή περιοχή έχει ενταχθεί ως προστατευόμενη, στο Δίκτυο NATURA 2000. Είναι ξεχωριστή εμπειρία η πεζοπορία σε κάθε μονοπάτι του Ολύμπου, λιθόστρωτο ή χωμάτινο, αλλά επιλέγοντας την ανάβαση στην κορυφή Προφήτης Ηλίας (ψηλότερη κορυφή του νησιού, 967 μ. μαζί με τον Λεπέτυμνο), η Διαδρομή του Δικτύου περνά τον πεζοπόρο από τα σπουδαιότερα λιθόστρωτα της περιοχής, τον παραγωγικό καστανιάννα, τον πυκνό θαμνώνα και την ιδιαίτερη «σάρα» του ασβεστόλιθου για την κορυφή. ●

- ◆ **Agiastos (Iro-on) - Kameno Aloni -
Marmaro - Olympus Peak - Marmaro -
Patsavoura - Agiasos (Apeessos)**
[Circular Trail]

Pine forests, chestnut groves, tree-like shrubs and a variety of deciduous bushes cover the slopes of Mount Olympus. The lower elevations are covered by the olive grove of Lesbos, while in the entire region grows a variety of herbs and wild flowers including rare and protected species. The solid summit rises bare making the mountain visible from a great distance and it gives an unobstructed view to big parts of the island. This mountainous area is classified as protected area in the NATURA 2000 Network. It is an extraordinary experience to walk any of the paths of Mount Olympus, be it cobblestone or dirt, but by choosing to go up to the peak of Profitis Ilias (highest peak of the island, 967m same as Lepetymnos), you follow a Network Route that on its way to the top takes the trekker through the greatest cobblestone paths of the region, the crop-producing chestnut grove, dense, low forest vegetation and the special limestone 'scree'. ●

ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

TREKKING TRAILS OF MT OLYMPOS

Άγιος Δημήτριος.
Το ξωκλήσι
και η κοιλάδα
Agios Dimitrios.
The chapel
and the valley

- ♦ **Αγιάσος (Σφαγείο) - Άγιος Φανούριος - Καρκαβούρα - Άγιος Δημήτριος - Περσασιάς Ρέμα - Καστέλι - Αγιάσος (Κοιμητήριο)**
[Κυκλική Διαδρομή]

- ♦ **Agiasos (Sfageio) - Agios Fanourios - Karkavoura - Agios Dimitrios - Perasias Rema - Kasteli - Agiasos (Cemetery)** [Circular Trail]

Αυτή η Κυκλική Διαδρομή (ορθότερα, σχήματος «8»), επειδή κάθε Διαδρομή του Δικτύου είναι σηματοδοτημένη και για αντίθετη πορεία, μπορεί να περπατηθεί με διάφορους συνδυασμούς, ακόμα και ως διαδρομή διάσχισης για αποχώρηση ή προσέγγιση στην Αγιάσο. Στη ρεματιά της Καρκαβούρας κυριαρχεί το πεύκο, ενώ στη ρεματιά της Περσασιάς η ελιά. Η περιοχή του «Αγίου Δημήτρη» είναι μια μικρή κοιλάδα, τριγυρισμένη από δάση. Διακρίνεται για το δροσερό μικροκλίμα της και λόγω του ότι σε παλιότερες εποχές λειτουργούσε ως χώρος ανάπαυσης ταξιδιωτών και υποζυγίων, διατρεί καφεενεία. Το ξωκλήσι του Αγίου προβάλλει ανάμεσα από καρποφόρα δέντρα. Στο ψηλότερο σημείο της Διαδρομής, στην κορυφή του λόφου Καστέλι, όπου και το λευκό ξωκλήσι του Ταξιάρχη, ανεβαίνεις με κλιμακωτό λιθόστρωτο. Από εκεί ο πεζοπόρος έχει άποψη της Αγιάσου και, από αυτή την αρχαία βίγλα, μπορεί να παρατηρήσει τα γύρω υψώματα και τη ρεματιά. ●

Because every Network Route is sign-posted to be walked in either direction, this Circular Route (more correctly an '8' shape), can be walked in several ways, even as a traverse route to or from Agiasos. At the Karkavoura ravine the predominant vegetation is pines while at the Perasia ravine it is olive trees. The Agios Dimitrios area is a small valley surrounded by forests. It is known for its cool microclimate and because in the past it served as a place of rest for travellers and their animals, it still has coffee shops. The chapel of the Agios peeps through the fruit trees. You ascend to the highest point of the Route, the peak of Kasteli Hill with the white chapel of Taxiarchis, via a stepped cobblestone path. From there the trekker has a view to Agiasos and from this position he can observe the surrounding ridges and the ravine. ●

◆ Αγιάσος (Σταυρί) - Πατωμένη - Καρίνη - Νυχτάντα - Ασώματος - Λιάκας - Αγιάσος (Σταυρί)

[Κυκλική Διαδρομή]

Στον ιστορικό Παραδοσιακό Οικισμό της Αγιάσου, σε εποχές που η επικοινωνία μεταξύ χωριών γινόταν με υποζύγια ή περπατώντας, δημιουργήθηκε ένας κλιμακωτός πεζόδρομος από λευκό μάρμαρο, η Πατουμένη. Η κατάβαση από το καλοδιατηρημένο αυτό λιθόστρωτο προς την Καρίνη με τη νερομάνη και τα καφενεία, σκιάζεται από τα αιωνόβια λιόδεντρα. Ξαναμπαίνοντας από Καρίνη, στα 200 μέτρα της Πατουμένης, η Διαδρομή οδηγεί στη Νυχτάντα, μικρή κοιλάδα με το παλιό υδροκίνητο ελαιοτριβείο και έναν ερειπωμένο οικισμό. Ανηφορίζοντας πάντα μέσα στον ελαιώνα, και πάλι πάνω σε λιθόστρωτο, επόμενος σταθμός είναι ο γραφικός Ασώματος, με τα λιθόκτιστα σπίτια, τα λιθόστρωτα δρομάκια του και τα καφενεία στη σκιά των αναρχικτικών. Το τμήμα Διαδρομής από τον Ασώματο προς Αγιάσο ανηφορίζει ανάμεσα στα ελαιοκτήματα και περνά στους πρόποδες του συμπαγούς τιτάνιου βράχου με το όνομα Λιάκας, συναντά τη νερομάνη Φλέγα και καταλήγει στη γειτονιά Σταυρί της κωμότητας. ●

◆ Agiasos (Stavri) - Patomeni - Karini - Nychtanta - Assomatos - Liakas - Agiasos (Stavri)

[Circular Trail]

Patoumeni, a stepped path from white marble, was created at the historical Traditional Settlement of Agiasos in the days when communication between villages was done either with beasts of burden or on foot. Going down this well maintained paved path towards Karini with the fountain and the coffee shops, the route is shaded by the age-old olive trees. Re-entering Patoumeni from Karini at 200m the Route leads to Nychtanta, a small valley with an old water-powered olive press and a deserted settlement. Going uphill, always inside the olive grove and again on a cobblestone path, next stop is the quaint village of Asomatos with stone houses, cobblestone lanes and coffee shops in the shade of climbing plants. The section of the Route from Asomatos towards Agiasos climbs up through olive tree fields, passes the foot of the solid massive rock called Liakas, it finds the Flega fountain and ends up in the Stavri neighbourhood of the town. ●

«Πατουμένη»
"Patoumeni"

◆ **Αγιάσος (Άγιος Ιωάννης) - Άγιος Κωνσταντίνος - Αστράτγος - Παναγιούδα - Σανατόριο**

Όταν στασίασαν οι Μυτιληναίοι, το 659 π.Χ., οι διωχθέντες απόγονοι της δυναστείας των Πενθιλιδών, που κυβερνούσαν μέχρι τότε, κατέφυγαν σε μία τοποθεσία σε πλαγιά του ορεινού συγκροτήματος του Ολύμπου, όπου έχτισαν την Πενθίλη. Στην Πεζοπορική Διαδρομή που ξεκινά από την Αγιάσο, υπάρχουν τέσσερα ξωκλήσια. Του «Αη Γιάνη», του Αγίου Κωνσταντίνου, του «Αστράτγου» (Αρχιστράτηγου-Ταξιάρχη) και της «Παναγιούδας» (Γενέθλιον της Θεοτόκου). Η θέση της αρχαίας Πενθίλης ορίζεται από τον Αστράτγο, μέχρι την Παναγιούδα. Είχε κατοίκους μέχρι το 1701, οπότε λόγω απαλλαγής της φορολογίας στην Αγιάσο, εγκαταλείφθηκε και σήμερα έχουν μείνει μόνον οι καλλιέργειες σε πεζούλες. Η Διαδρομή ανηφορίζει ανάμεσα από περιβόλια με οπωροφόρα δέντρα και τον καστανώνα, ώπου φτάνει στην Παναγιούδα και μπαίνει μέσα σε πευκοδάσος. Μπορεί να πραγματοποιηθεί μικρός κύκλος προς το Σανατόριο (θεραπευτήριο) όπου περνάει η ασφαλτος προς Αγιάσο και Μεγαλοχώρι. ●

◆ **Agiasos (Agios Ioannis) - Agios Konstantinos - Astratgos - panagiouda - Sanatorio**

With the uprising of the Mytilinians in 659 BC, the persecuted descendants of the dynasty of Penthelides that had been ruling until then took refuge in a location on one of the slopes in the mountain system of Olympus where they built Penthili. Along the Trekking Route that starts from Agiasos there are four chapels. Agios Ioannis, Agios Konstantinos, Astratgos (Archangel-Taxiarchis) and the chapel of Panagioudas (The Virgin's Birth). The location of ancient Penthili lies from Astratgos up to Panagiouda. It was inhabited up to 1701 when it was abandoned because of tax exemptions in Agiasos and today the only thing left are the terrace cultivations. The Route ascends going through the chestnut forest and orchards of fruit trees until it reaches Panagiouda where it enters a pine forest. A small detour may be taken to the Sanatorium (Healing centre) from where the asphalt-paved road to Agiasos and Megalochori passes. ●

Πιτζιλια,
καστανιώνας,
κορυφή Ολύμπου
Pitzilia, chestnut
forest, peak of
Olympos

**Κωμόπολη Αγιάσου:
Παραδοσιακός
Οικισμός
Town Agiasos:
Traditional
Settlement**

- ◆ **Άγιοι Ανάργυροι - Ασωμάτος - Λιάκας
- Φλέγα - Αγιάσος (Σταυρί) - Άγιος
Πανέρας - Τσολέκος - Άντρια (Ταξιάρχες)
- Άγιοι Ανάργυροι**
[Κυκλική Διαδρομή]

Ο δημοφιλής τόπος δροσιάς των Αγίων Αναργύρων είναι κρυμμένος μέσα στους ελαιώνες και δίπλα στον ποταμό Αντρίωτη. Έχει επίκεντρο το εκκλησάκι, το καφενείο και τις αείρρες κρήνες, ενώ μικρά περιβόλια και τα σπιτάκια τους συμπληρώνουν τον ήρεμο χώρο. Η Διαδρομή απομακρύνεται, προς την πεζογέφυρα του Δικτύου και αρχίζει να ανηφορίζει σε ένα καλοδιατηρημένο λιθόστρωτο. Μετά από τρία ξωκλήσια, καταλήγει στο κοιμητήριο Ασωμάτου, από όπου, μετά από επίσκεψη στο χωριό, θα συνεχίσει προς τους πρόποδες του ασβεστολιθικού βράχου Λιάκας, την πηγή Φλέγα και επίσκεψη στην Αγιάσο. Ανηφορίζει κατόπιν, προς το καλοχτισμένο ξωκλήσι Άγιος Πανέρας, όπου τιμάται η μνήμη δύο τοπικών καθαροπλεκτών Αγίων. Πάντα στην κυριαρχία του ελαιώνα, η κατάβαση στο λιθόστρωτο του Τσολέκου καταλήγει στα Άντρια, όπου γύρω από το ξωκλήσι του Ταξιάρχη υπήρχε το πρώτο χωριό των Ασωματιανών. Επιστροφή στους Αγίους Αναργύρους, ακολουθώντας τα σήματα. ●

- ◆ **Agioi Anargyroi - Asomatos -
Liakas - Flega - Agiasos (Stavri)
- Agios Paneras - Tsolekos - Antria
(Taxiarches) - Agioi Anargyroi**
[Circular Trail]

The popular shaded location of Agioi Anargyroi is hidden inside the olive groves and near Antriotis River. The chapel, the coffee shop and the ever running fountains are its epicentre while houses and their small gardens complete the calm scenery. The Route moves away towards the pedestrians' bridge of the Network and starts ascending on a well maintained cobblestone path. Three chapels later it comes to the cemetery of Asomatos from where, after visiting the village, it will continue to the foot of the Liakas limestone rock, the Flega fountain and a visit to Agiasos. Then it goes up to the well-built chapel of Agios Paneras in honour of two local basket weaving saints. Always within the boundaries of the olive grove, the descent to the cobblestone path of Tsolekos leads to Antria, where around the chapel of Taxiarchis there was once the first village of Asomatians. Return to Agioi Anargyroi following the signs. ●

Οι κρήνες της πηγής
Αγίων Αναργύρων
The fountains
of the spring
Agioi Anargyroi

- ♦ Άγιοι Ανάργυροι - Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη - Νυχτάντα - Ασώματος (ή Καρίνη - Πατουμένη - Ασώματος) - Άγιοι Ανάργυροι
[Κυκλική Διαδρομή]

- ♦ Agioi Anargyroi - Agioi Konstantinos and Eleni - Nychtanta - Assomatos (or Karini - Patoumeni - Assomatos) - Agioi Anargyroi
[Circular Trail]

Κινούμενη στο μονοπάτι με βόρεια κατεύθυνση από τους Αγίους Αναργύρους, η Διαδρομή περνά πάνω από την πεζογέφυρα και ακολουθεί το δεξιό σκέλος της διακλάδωσης. Διασχίζει τον ποταμό Αντριώτη και κινείται παράλληλα και λίγο ψηλότερα, μέσα στον ελαιώνα. Μετά το ξωκλήσι των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, φτάνει στη Νυχτάντα, όπου υπήρχε οικισμός Οθωμανών. Σώζονται λίγα οικήματα και το λουτρό. Πάνω στην ασφάλτο βρίσκεται το παλαιό υδροκίνητο ελαιοτριβείο, από όπου δύο δυνατότητες δίνονται στους πεζοπόρους: Ή να συνεχίσουν τη βόρεια πορεία και να επισκεφτούν την Καρίνη, από όπου μέσω Πατουμένης προσεγγίζεται ο Ασώματος, ή να ανεβούν απευθείας στον Ασώματο, από το παραδοσιακό λιθόστρωτο. Το χωριό στέκει ψηλά, ανάμεσα στους ελαιώνες, καθαρό και παραδοσιακό, με πετρόχτιστα σπίτια, λιθόστρωτα δρομάρια και φιλόξετους κατοίκους. Η κυκλική Διαδρομή κλείνει με κατάβαση στο εξοχικό λιθόστρωτο, προς Αγίους Αναργύρους. ●

Moving north on the path with direction to Agioi Anargyroi, the Route goes over the pedestrians' bridge and follows the right side of the fork. It crosses Andriotis River and continues parallel to it and a little higher, inside the olive grove. Going past the chapel of Agioi Konstantinos and Eleni it reaches Nychtanta where there used to be an Ottoman settlement. Now there are some houses and the baths. From the old water-powered olive press situated on the asphalt, trekkers have two options: Either continue the northern course and visit Karini from where through Patoumeni they can reach Asomatos, or go straight up to Asomatos using the traditional cobblestone path. The village stands high among olive groves, pristine and traditional with stone-built houses, cobblestone lanes and hospitable people. The circular Route comes full circle with the descent to the country cobblestone path towards Agioi Anargyroi. ●

♦ **Άγιοι Ανάργυροι - Ράδι - Ταξιάρχης**
Άντρια - Τριχερούσα - Θεολόγος - Μυχού
- Βυζαντινός ναός Ταξιαρχών - Παναγία
Γαλούσα - Κάτω Τρίτος

Η Διαδρομή αφήνει τους Αγίους Αναργύρους και, κινούμενη νότια πάνω σε λιθόστρωτο του ελαιώνα, παρακάμπτει το ύψωμα Ράδι. Στο τέλος του λιθόστρωτου βγαίνει σε ήρεμο αγροτικό δρόμο και κατευθύνεται προς τον ποταμό Αντριώτη, όπου υπάρχει πεζογέφυρα για τη διάβασή του. Στο ξωκλήσι του Ταξιάρχη, ψηλοί ιεροί ημίνοι σκιάζουν το προαύλιο. Η συνέχεια της πεζοπορίας γίνεται στον αγροτικό δρόμο, με τη συντροφιά των ελαιοκείπων πλάγιών από τα δεξιά, ενώ χαμηλότερα τα πλατάνια και το κελάρυσμα του νερού «προδίδουν» τον ποταμό. Επόμενη στάση το ξωκλήσι της Παναγίας Τριχερούσας (ονομασία που προήλθε από την κύρια εικόνα). Τα σήματα οδηγούν σε έξοδο από την κοιλάδα, προς ξωκλήσι του Αγίου Ιωάννη Θεολόγου, πάνω από το σπήλαιο Φούσσα. Πρώτο χωριό η Μυχού και κοντά της ο «βυζαντινός ναός Ταξιαρχών Κάτω Τρίτους», ένας από τους λίγους του νησιού, που έμειναν όρθιοι από τους Τούρκους. ●

♦ **Agioi Anargyroi - Radi - Taxiarchis**
Antria - Tricherousa - Theologos
- Mychou - Taxiarches Byzantine
Church - Panagia Galousa - Kato
Tritos

The Route leaves Agioi Anargyroi behind and bound south on a cobblestone path in the olive grove, bypasses the Radi rise. At the end of the path it steps on a quiet rural road and moves towards Antriotes River where there is a pedestrians' bridge for crossing. At the Taxiarchis chapel tall sacred kermes oaks shade the churchyard. The Route continues on the rural road accompanied to the right by slopes carpeted with olive trees while below, the sycamore trees and the gurgling sound of water give away the river. Next stop is the Panagia Tricherousa chapel (a name derived from the main icon). The signs lead out of the valley towards the chapel of Agios Ioannis Theologos above the Cave of Foussa. The first village is Mychou and nearby the Taxiarches of Kato Tritos Byzantine church, one of the few on the island left standing by the Turks. ●

Βυζαντινός ναός
Ταξιαρχών
Byzantine church
of Taxiarches

- ◆ Παλαιόκηπος - Παναγία Σπηλιώτισσα - Παλαιόκαστρο - Μάννα - Πλακάδος ή Μεσαγρός

Από τον ελαιοπαραγωγικό Παλαιόκηπο ξεκινά η Διαδρομή, αφήνοντας το χωριό από το ναό του Αγίου Ερμούλαου. Πρώτη στάση στην Παναγία Σπηλιώτισσα, αναδομημένο ξωκλήσι που βρίσκεται κάτω από βράχο. Από εκεί κοντά, σε διακλάδωση της Διαδρομής δίνονται οι επιλογές για τη «χαμηλή» προς τα άλλα χωριά της Γέρας και για τη Διαδρομή προς το Παλαιόκαστρο. Ανηφορίζοντας μέσα στον ελαιώνα, πάνω σε ήρεμους αγροτικούς δρόμους και τμήματα σε μονοπάτια, γίνεται η προσέγγιση στο μεσαιωνικό κάστρο της Γέρας. Το Παλιόκαστρο βρίσκεται σε ασβεστολιθική έξαρση, έχοντας περιτειχισμένη την επίπεδη κορυφή. Περνώντας από τα ερείπια των δωμάτων και των πλατωμάτων, η Διαδρομή αφήνει τα τείχη και κατηφορίζει σε λιθόστρωτη πλαγιά. Είναι η «γλίστρα» από όπου, αρκετά αργότερα, σε δερμάτινους ασκούς, έσερναν ασβεστόπετρα οι λατόμοι. Αγροτικοί δρόμοι οδηγούν είτε στον Πλακάδο μέσω της ιστορικής τοποθεσίας «Μάννα», είτε στον Μεσαγό και Σκόπελο. ●

- ◆ Palaiokipos - Panagia Spiliotissa - Palaiokastro - Manna - Plakados or Mesagros

The Route starts at the olive producing Palaiokipos leaving the village from the church of Agios Ermolaos. The first stop is at Panagia Spiliotissa, a restored chapel under a rock. From about there, on a fork of the Route, there is a choice for the 'low' course towards the villages of Gera or the course towards Palaiokastro. The approach to the medieval castle of Gera is an upward course inside the olive grove, parts of it on quiet rural roads and parts on trails. Palaiokastro is amid a limestone explosion enclosing the flat summit within its walls. Passing from the ruins of rooms and terraces, the Route leaves the walls and goes down a cobblestoned slope. This is the 'slide' from where years later the quarry workers dragged limestone inside leather bags. Rural roads lead either to Plakados via the historical site of Manna or to Mesagros and Skopelos. ●

Χωριά της Γέρας,
από το Παλιόκαστρο
Villages of Gera
as seen from
Paliokastro

**Ανεβαίνοντας
στην κορυφή
του Περιστεριού
Going up to the top
of Peristeri**

◆ **Σκόπελος - Καριώνας - Περιστερί -
Καριώνας - Σκόπελος**

Μία Διαδρομή που από τον Σκόπελο, το νοτιότερο και ψηλότερο χωριό της Γέρας, οδηγεί σε εξοχικές τοποθεσίες, στα πιο ψηλά μέρη της Γέρας και πάνω από την επικράτεια της ελιάς. Η περιοχή του Καριώνα απλώνεται σε οροπέδιο περιτριγυρισμένο από πευκώνες, τεμαχισμένο σε μικρά κτήματα με περιβόλια και λίγες εξοχικές κατοικίες. Στα βόρεια στέκει φρουρός το ασβεστολιθικό ύψωμα Περιστερί. Η ανάβαση στην κορυφή του, αποζημιώνει τον πεζοπόρο, με την απaráμιλη θέα και την ιδιαίτερη χλωρίδα. Το μονοπάτι αρχίζει από τη θέση Πλατάνια πάνω στον αγροτικό δρόμο, 2 χλμ. στα δυτικά από την αρχή του Καριώνα. Η επίπεδη κορυφή, στις εποχές ανθοφορίας των διαφόρων φυτών, επιφυλάσσει ευχάριστες εκπλήξεις. Η κατάβαση γίνεται από άλλη πλευρά, ακολουθώντας τα σήματα, αλλά καταλήγει πάλι στα Πλατάνια. Και η κατάβαση στο χωριό ακολουθεί άλλη διαδρομή (Αγία Παρασκευή), αλλά καταλήγει στο κέντρο του Σκοπέλου με τις δροσερές κρήνες. ●

◆ **Skopelos - Karionas - Peristeri -
Karionas - Skopelos**

A Route that leads from Skopelos, the southernmost and highest-altitude village of Gera, to country locations at the highest altitudes of Gera and above the dominion of olive trees. The Kariona region spreads on a plateau surrounded by pine forests and partitioned by small plots of land with orchards and a few holiday houses. To the south, the limestone rise of Peristeri stands guard. The ascent to the top compensates the trekker with its breathtaking view and the local flora. The trail starts from the Platania spot on the rural road, 2Km west of the start of Karionas. The flat summit holds pleasant surprises during the flowering season of a variety of plants. Following the signs we descend from a different side which still leads to Platania. The descent to the village also follows a different path (Agia Paraskevi), but it finishes in the centre of Skopelos with the refreshing fountains. ●

ΠΛΩΜΑΡΙ: ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΙΑΣ

ΓΥΡΟΣ ΤΗΣ ΑΓΚΑΘΕΡΗΣ

PLOMARI: OLIVE TRAILS

HIKE AROUND AGATHERI

Στο «Γύρο της
Αγκαθεράς»
In the "Circuit
of Agatheri"

◆ Πλωμάρι - Κάτω Χωριό - Λεύρα -
Λογαράς - Κουρνέλα - Αγκαθερή - Κάτω
Χωριό - Πλωμάρι
[Κυκλική Διαδρομή]

◆ Plomari - Kato Chorio - Levra
- Logaras - Kournela - Agatheri -
Kato Chorio - Plomari
[Circular Trail]

Η Αγκαθερή είναι ένας από τους ψηλότερους παραθαλάσσιους λόφους της νότιας Λέσβου (625 μ.). Στις πλαγιές της έχουν αναπτυχθεί ελαιώνες και μικροί οικισμοί, που σήμερα όλο και συρρικνώνονται. Τα κορυφαία εδάφη είναι καλυμμένα με βελανιδιές. Η Διαδρομή ξεκινά από το Πλωμάρι και μετά από λίγη πορεία στην ασφαλτο που οδηγεί στη Μελίντα, αρχίζει ν' ανηφορίζει προς Κάτω Χωριό. Κινούμενη δυτικά, συναντά τη Λεύρα, διασχίζει την «κόψη» της περιοχής Λογαράς, με την απεριόριστη θέα στις νότιες ακτές, τη Μελίντα και το πέλαγος και στρέφεται βόρεια προς την «αετοφωλιά» της Κουρνέλας. Ημιεγκαταλειμμένο, αλλά ενδιαφέρον και δρασερό χωριό. Το παλιό ελαιοτριβείο, η τοπική αρχιτεκτονική, οι κρήνες, ο μεγάλος πλάτανος και η θέα προς το Παλαιοχώρι κερδίζουν τον επισκέπτη. Η συνέχεια της Διαδρομής γίνεται με ανηφορική πορεία προς το ξωκλήσι της Αγίας Ειρήνης και, κατηφορίζοντας μέσα στους ελαιώνες, κλείνει κύκλο στο Κάτω Χωριό. ●

Agatheri is one of the highest seaside hills of Lesvos (625m). Olive groves and small settlements that had developed on its slopes today shrink more and more. The highest ground is covered by oaks. The Route starts from Plomari and after a short walk on the asphalt that leads to Melinta it starts ascending towards Kato Chorio. Moving west it comes across Levra, it traverses the ridge of Logaras with the endless view to the southern coast, Melinta and the open seas and turns north to the 'eagle nest' of Kournela. A semi abandoned but interesting and shaded village. The old olive press, the local architecture, the fountains, the big sycamore and the view to Palaiochori win the visitor over. The rest of the Route ascends to the chapel of Agia Eirini and then, going down into the olive groves, closes the circle in Kato Chorio. ●

◆ **Μελίντα - Παλαιοχώρι - Ραχίδι -
Παλαιοχώρι**

Από τη βοτσαλωτή παραλία της Μελίντας, όπου εκβάλλει ο χείμαρρος Σελαντάς, δύο επιβλητικά υψώματα ορίζουν τη στενή κοιλάδα. Ανατολικά βρίσκεται η Αγκαθερή (625 μ.) και δυτικά η Κριθαριά (556 μ.). Ακολουθώντας το σηματοδοτημένο μονοπάτι, αρχικά δίπλα στο ρέμα και κατόπιν ανηφορίζοντας δυτικά, η Διαδρομή μπαίνει στο Παλαιοχώρι, ένα από τα δυναμικότερα ελαιοπαραγωγικά χωριά της Επαρχίας Πλωμαρίου, με πληθώρα κτηρίων στο τοπικό αρχιτεκτονικό ύφος. Στη νοτιοδυτική άκρη, ξεχωρίζει η εκκλησία του χωριού, αφιερωμένη στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου. Από αυτή την πλευρά ξεκινά η Κυκλική Διαδρομή ανάβασης στο οροπέδιο Ραχίδι, με υψόμετρο 524 μ., ακολουθώντας παλιά λιθόστρωτα μονοπάτια. Σε ανοίγματα του πευκώνα και γύρω από τα ξωκλήσια του Αγίου Φανουρίου και της Αγίας Τριάδας, καλλιεργούνται αμπέλια που δίνουν εξαιρετικό κρασί, ενώ διάσπαρτα προβάλλουν τα μικρά εξοχικά. Μετά την περιήγηση στο οροπέδιο, η κατάβαση ακολουθεί το βορεινό λιθόστρωτο. ●

◆ **Melinta - Palaiochori - Rachidi -
Palaiochori**

At the pebbled beach of Melinta at the mouth of Selantas River, two imposing mounds define the borders of the narrow valley. To the east is Agatheri (625m) and to the west Kritharia (556m). Following the sign-posted trail, initially by the stream and then ascending west, the Route goes in Palaiochori, one of the most dynamic oil producing villages of the Plomari province with a plethora of buildings in the local architectural style. At the south-western end we can see the church of the village, dedicated to the Annunciation of Virgin Mary. The Circular Route starts on this side and climbs up to the Rachidi plateau 524m in altitude, following old cobblestone paths. In clearings in the pine forest and around the chapels of Agios Fanourios and Agios Triada (Holly Trinity) there are vine crops that give excellent wine, while scattered around there are small holiday houses. After the tour at the plateau, the descent follows the northern cobblestone path. ●

**Παλαιοχώρι,
ο δρόμος με
τα καφενεία
Palaiochori,
the street with
the coffee shops**

◆ Μεγαλοχώρι - Άμαξω - Μύλος -
(Κουρνέλα ή Παλαιοχώρι) - Μελίντα

Το πρώτο Πλωμάρι, που σήμερα ονομάζεται Μεγαλοχώρι, είχε δύο επίνεια. Τον Ποταμό - σημερινό Πλωμάρι - και τη Μελίντα. Το Μεγαλοχώρι, που λόγω του κλίματός του λέγεται «η Ελβετία της Λέσβου», διαθέτει δύο ιστορικούς μεγαλοπρεπείς ναούς και είναι η ιδιαίτερη πατρίδα του Σοφού Βενιαμίν Λεσβίου (1759-1824). Η Πεζοπορική Διαδρομή καταλήγει στη Μελίντα, στα πατήματα των αγωγιστών του παρελθόντος, ακολουθώντας το ρου του Σελαντά. Πάντα κατηφορίζοντας και κινούμενη σε μονοπάτι ή μικρούς αγροτικούς δρόμους ανάμεσα στις πεζούλες του ελαιώνα, συναντά τρία ξωκλήσια (Παναγίας Αηδονιάτισσας, Ταξιάρχη Γαβριήλ, Ταξιάρχη Μιχαήλ). Κατόπιν, χαμηλότερα, από τη θέση Μύλος, οι πεζοπόροι έχουν 2 επιλογές. α) Να συνεχίσουν την πορεία κατάβασης, με δυνατότητα επίσκεψης στον παραδοσιακό οικισμό Παλαιοχωρίου ή β) να στραφούν σε ανάβαση προς τον ημιεγκαταλελειμμένο οικισμό της Κουρνέλας και από εκεί να κατηφορίσουν προς τη Μελίντα. ●

◆ Megalochori - Amaxo - Mylos -
(Kournela or palaiochori) - Melinta

The first Plomari village, today called Megalochori, had two harbours. Melinta and Potamos, today's Plomari. Due to its climate Megalochori is called 'Switzerland of Lesvos'. It has two majestic historical churches and it is the home of sage Benjamin of Lesvos (1759-1824). Following the flow of Selanta River the Trekking Route ends up in Melinta, right on the footsteps of the muleteers of the past. Always descending and moving on trails or small rural roads among the olive grove terraces, it comes across three chapels (Panagia Aidoniatissa, Taxiarchis Gavriil, and Taxiarchis Michail). Then lower, at the Mylos location, the trekkers have two options: a) To continue descending and visit the traditional settlement of Palaiochori or b) turn and ascend to the semi abandoned settlement of Kournela and from there descend to Melinta. ●

Μεγαλοχώρι,
δυτική συνοικία
«της Παναγιάς»
Megalochori,
western district
"Panagia"

Μικρός οικισμός
Μηλιές
Small settlement
of Milies

◆ Πλαγιά - Τρύγονας - Μηλιές - Τούμπα - Κολυμβάτερα - Αροδάφνη - Κάστελλος

Στο ανατολικό τμήμα της Επαρχίας Πλωμαρίου κυριαρχεί, επίσης, ο λεσβιακός ελαιώνας, σε πλαγιές, επιμήκειες ρεματιές και λόφους που χαμηλώνουν σταδιακά από τον ορεινό όγκο του Ολύμπου. Από τα δύο μεγάλα χωριά της περιοχής, Πλαγιά και Τρύγονα, ανηφορίζει η Πεζοπορική Διαδρομή προς το μικρό χωριό Μηλιές. Την αίγλη του παρελθόντος μαρτυρούν περίπου 25 σπίτια του οικισμού (τα περισσότερα διώροφα), που διατηρούνται, έχοντας επίκεντρο την τρίκλιτη βασιλική του Αγίου Ιωάννη Πρόδρομου (1835) και το καφενείο. Στον οικισμό διαμένουν μόνον 4-5 κάτοικοι και κάποιοι επιπλέον τους καλοκαιρινούς μήνες. Βορειότερα υψώνεται η Τούμπα, από όπου, μετά την ομώνυμη οικολογική φάρμα - ξεγώνω, η θέα παρουσιάζεται υποβλητική, με δάση και κορυφές. Τα μονοπάτια γύρω από τις Μηλιές ελίσσονται ανάμεσα από τις πεζούλες του ελαιώνα ή το πευκοδάσος, φέρνοντας σε 'μυστικές' τοποθεσίες, όπως τα Κολυμβάτερα, η Αροδάφνη και ο ιστορικός Κάστελλος. ●

◆ Plagia - Trygonas - Milies - Toumpa - Kolymvatera - Arodafni - Kastellos

The eastern part of the Plomari province is also dominated by olive groves. On slopes, in elongated ravines and on hills that lower down gradually from the Olympos massif. From the two big villages of the region, Plagia and Trygonas, the Route ascends towards the small village of Mylies. The glory of the past is attested by the about 25 houses of the settlement (most of them double storied) still preserved and centring around the three-nave basilica of Agios Ioannis Prodomos (1835) and the coffee shop. Only 4-5 people live in the settlement and a few more in the summer months. More to the south rises Toumpa, from where, going past the organic farm - hostel by the same name, the view becomes imposing with forests and summits. The trails around Mylies snake around the terraces inside the olive grove and the pine forest, taking the trekker to 'secret' spots like Kolymvatera, Arodafni and the historic Kastellos. ●

Κόλπος Γέρας
Gulf of Gera

Ανακαλύψτε τη Λέσβο

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Discover Lesvos

THEMATIC TOUR GUIDE

Ανακαλύψτε
τη Λέσβο
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Discover
Lesvos
THEMATIC TOUR GUIDE

ISBN 978-960-99587-8-3

9 789609 958783 >

Η ΠΡΑΞΗ «ΠΡΟΒΟΛΗ - ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΛΕΣΒΟΥ - ΔΙΚΤΥΟΥ ΜΟΝΟΠΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ: "ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ ΣΤΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ"» ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΗΚΕ ΜΕ 70% (95% ΕΓΤΑΑ, 5% ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ) ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΞΟΝΑ 4 ΤΟΥ ΠΑΑ 2007-13 ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΤΡΟ 19 ΤΟΥ ΠΑΑ 2014-2020 (ΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ) ΚΑΙ ΜΕ 30% ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΕΣΒΟΥ.
Η ΠΡΑΞΗ ΕΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΣΤΟ ΤΟΠΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΤΑΛ Α.Ε. ΚΩΔ. ΟΠΣΑΑ 176262.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ (Π.Α.Α. 2014-2020)

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
LEADER

ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΕΡΓΑΣΙΑ
ΑΛΛΗΛΕΓΥΗ

ΟΤΑ - ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε

Ε.Ε. - ΕΓΤΑΑ:
Η ΕΥΡΩΠΗ ΕΠΕΝΔΥΕΙ ΣΤΙΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ